SZANOWNY URZĘDNIKU, SZANOWY RADNY
- CHROŃ PROSZĘ POMNIKI PRZYRODY NA SWOIM TERENIE
- AKTUALIZUJ PROSZĘ WSZELKIE INFORMACJE O NICH
- PRZED KOŃCOWYM PODPISANIEM UCHWAŁY LUB UCHWAŁ w SPRAWIE ROZSTRZYGNIĘCIA TEJ PETYCJI LUB INNEJ FORMY ROZSTRZYGNIĘCIA - PROSZĘ UPEWNIJ SIĘ, ŻE:
- WSZYSTKIE POMNIKI PRZYRODY NA TWOIM TERENIE ISTNIEJĄ I SĄ OZNAKOWANE
- WSZYSTKIE POMNIKI USTANOWIONE WE WSZYSTKICH WCZEŚNIEJSZYCH AKTACH SĄ ZIDENTYFIKOWANE, ODNALEZIONE I SĄ CHRONIONE I ŻADNEGO NIE BRAKUJE
- WSZYSTKIE ICH LOKALIZACJE PODANE W CENTRALNYM REJESTRZE FORM OCHRONY PRZYRODY – SĄ PRAWIDŁOWE
- WSZYSTKIE ILOŚCI, DANE, – WARTOŚCI LICZBOWE PRZEKAZYWANE DO GUS W SPRAWOZDANIACH: SG-01 Leśnictwo i ochrona środowiska Dział 2A - SĄ PRAWDZIWE, ZGODNE Z CENTRALNYM REJESTREM, UCHWAŁAMI I Z TYM CO JEST W TERENIE.
JEŻELI NIE WIESZ – NIE JESTEŚ PEWIEN - WSTRZYMAJ SIĘ - PRZESUŃ TERMIN NA ODPOWIEDŹ - POPROŚ O POTWIERDZENIE AKTUALNYCH DANYCH LUB SPRAWDŹ SAM(A). PO PROSTU ZAPYTAJ SIĘ, CZY KIEDYKOLWIEK BYŁA ROBIONA WERFYFIKACJA I SPRAWDZENIE I PORÓWANIE POWYŻSZYCH DANYCH Z TYM CO JEST W TERENIE…
JEŻELI JEST ŹLE – A STATYSTYKA MÓWI, ŻE MOŻE BYĆ ŹLE – ZACZNIJ DZIAŁAĆ! STWÓRZ WARUNKI ORAGANIZACYJNE, FINANSOWE I PRAWNE ABY BYŁO DOBRZE. BĄDŹ PEWNY(A), ŻE ZADANIA WŁASNE – ZADANIA USTAWOWE, KTÓRE GMINA MA WYKONYWAĆ W 100% SAMODZIELNIE OD 2009 ROKU – SĄ REALIZOWANE PRAWIDŁOWO I RZETELNIE – *bardzo ładnie i ślicznie poproszę -*

Dariusz Majewski

Toruń, dnia 22 września 2026 roku

Dariusz Majewski

Do **RADY GMINY WĄSEWO**

Urząd Gminy Wąsewo
ul. Zastawska 13, 07-311 Wąsewo
e-mail: wasewo@pro.onet.pl

PETYCJA składana w interesie PUBLICZNYM

Dzień dobry,

W trosce o właściwą ochronę cennych przyrodniczo obiektów i aktualność informacji o nich oczekując jednocześnie **wsparcia zagwarantowanego mi na podstawie art. 74 pk 4 Konstytucji RP** „Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska” - niniejszym wnoszę, wnioskuję, ślicznie proszę o

1. Zmianę - AKTUALIZACJĘ Prawa Miejscowego w zakresie funkcjonowania 3 pomników przyrody tj. UTWORZENIE UCHWAŁY (lub uchwał) Rady GMINY w sprawie pomników przyrody lub w sprawie aktualizacji danych pomników przyrody znajdujących się na terenie GMINY WĄSEWO w celu dostosowania prawa

miejscowego do aktualnych przepisów wynikających z ustawy o ochronie przyrody i wyeliminowania niejasności w zakresie sprawującego nadzór

2. Wprowadzenie do programu ochrony środowiska bardziej szczegółowych zapisów: „każdy pomnik przyrody jest wizytowany raz na rok lub raz na dwa lata i podczas takiego przeglądu w terenie sprawdzane są: kompletność i widoczność oznakowania, ogólny wizualny stan zdrowia, przestrzeganie zakazów (np. porządek, niszczenie, zaśmiecanie itp.) i ewentualne potrzeby działań ochronnych i zapobiegawczych; dane te są zapisywane, przekazywane WÓJTOWI i przekazywane Radzie jako dowód ochrony" celem zapewnienia prawidłowej ochrony pomników przyrody i prawidłowej realizacji programu ochrony środowiska.

Uzasadnienie:

AD 1

Zgodnie z *ustawą o ochronie przyrody* z 2004 roku **jedynym zarządzającym** pomnikami przyrody na swoim terenie są Rady Miast (Gmin) wraz z Burmistrzem (Wójtem, Prezydentem)

Zgodnie z *rozporządzeniem ministra środowiska z 11 września 2012 roku o Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody (CRFOP)* prowadzonym przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska (GDOŚ) to Rady Miast (gmin) są zobowiązane do uaktualnienia Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody w zakresie danych dotyczących pomników przyrody znajdujących się na ich terenie. Odbywa się to w formie uchwał po uzgodnieniu z RDOŚ i finalnie wysłaniu do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Zgodnie z art. 21 pkt 4 ustawy z dnia 23.01.2009 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie* (Dz. U. z roku 2009 Nr 92, poz. 753 ze zm.), rady gmin przejęły WSZYSTKIE KOMPETENCJE organów które utworzyły lub ustanowiły pomniki przyrody w przeszłości.

*Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy o samorządzie gminnym zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty **należy do zadań własnych gminy**, przy czym zadania własne obejmują m. in. sprawy ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, **ochrony środowiska i przyrody** oraz gospodarki wodnej.*

Wskazanie **sprawującego nadzór jest aktualnym wymogiem** w procedurze tworzenia uchwał ustanawiających pomniki przyrody i wynika on z art. 44 punkt 2 ustawy *o ochronie przyrody*.

Na terenie GMINY WĄSEWO zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody – JEDYNEGO OFICJALNEGO ŹRÓDŁA INOFMACJI O FORMACH OCHRONY PRZYRODY W POLSCE - winny znajdować się przynajmniej 3 pomniki przyrody – na wszystkie 4 z terenu gminy - **które funkcjonują, ale zostały utworzone przez organy, które już nie istnieją lub nie posiadają kompetencji do zarządzania pomnikami przyrody (3) albo w akcie ustanawiającym nie wskazano sprawującego nadzór zgodnego z aktualną ustawą o ochronie przyrody (0).**

W tabeli w dalszej części zazwyczaj są wypisane niektóre lub wszystkie z nich w zależności od ich ilości.

Po dacie 01.08.2009 r. wszedł w życie przepis art. 21 pkt. 4 ustawy z dnia 23.01.2009 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie,* który przyznaje kompetencje w tym zakresie radom gmin. Kompetencje te są zgodne z ustawą o ochronie przyrody z 2004 roku. Jednak w „starych", „dawnych" aktach prawnych kompetencje pozostały niezmienione.

Jest to przyczyna i powód nieporozumień np. w zakresie określenia zarządzającego. Ponadto istnieje niezgodność w tym zakresie pomiędzy ustawami – aktami wyższego rzędu – uchwałą o ochronie przyrody z 2004 roku, a uchwałami mniejszego rzędu – aktami ustanawiającymi pomniki przyrody (prawo miejscowe)..

W 2018 roku NIK przeprowadził kontrolę 29 gmin w zakresie lokalnych form ochrony przyrody. W kontrolowanych gminach ponad 70% lokalnych form ochrony przyrody funkcjonowało na podstawie aktów prawa miejscowego, wydanych przez inne niż rada gminy organy. Akty te nie spełniały obowiązujących wymogów i zawierały nieaktualne dane. Mimo to w 90% gmin nie podejmowano działań w celu wydania przez rady gmin uchwał dostosowujących ww. akty prawa miejscowego do obecnego stanu prawnego i faktycznego. NIK wydał rekomendacje dla Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów. Wnioskował między innymi o: „Dokonanie przeglądu stanu lokalnych form ochrony przyrody oraz ustalenie niezbędnych potrzeb dla ich zabezpieczenia; (…) **podjęcie działań dla zgodnego z przepisami prawa i stanem faktycznym uregulowania w aktach prawa miejscowego funkcjonowania lokalnych form ochrony przyrody**; (…) przekazywanie bieżących danych o ustanowieniu i zniesieniu formy ochrony do regionalnych dyrekcji ochrony środowiska i GDOŚ oraz zaktualizowanego ich stanu".

Dla większej świadomości zaleca się i sugeruje zapoznania się z jednym z takich raportów pokontrolnych dostępnych na stronie NIK w wyszukiwarce wystąpień pokontrolnych np. poprzez wpisanie frazy „P/17/049 lokalne formy ochrony". Będzie to doskonała okazja do zapoznania się z jakimi pytaniami borykają się pracownicy gmin podczas kontroli NIK i jakie jeszcze obszary wymagają u Państwa ewentualnych napraw / korekt / zmian. Dla ułatwienia 4 przykłady są w załączeniu.

Na podstawie danych w CRFOP i Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego NIE można stwierdzić, ABY gmina WĄSEWO przeprowadziła takie działania od tamtego czasu do chwili obecnej.

Celem niniejszej petycji jest poproszenie Rady GMINY WĄSEWO o podjęcie działań w celu zmian prawa miejscowego i dostosowania „dawnych" aktów prawa miejscowego do wymogów aktualnego stanu prawnego, zgodnego z tymi w ustawach. Jest to również ważne dla uniknięcia nieporozumień lub niejasności interpretacyjnych w zakresie organu sprawującego nadzór nad tą formą ochrony. Jestem w stanie udokumentować kilka przypadków z terenu kraju kiedy Wójtowie i pracownicy z niektórych gmin obarczali odpowiedzialnością za pomniki przyrody Lasy Państwowe, wojewodów lub osoby prywatne co skutkowało brakiem jakiejkolwiek ochrony pomników przyrody od ponad 10 lat…

Niniejsza petycja jest powieleniem wniosków i uwag NIK z 2018 roku. Przy projektowaniu uchwały w sprawie pomników przyrody możecie się Państwo wzorować na uchwałach gmin, które spełniły już ten obowiązek: np.: **Sienno, Sokołów Podlaski m., Raszyn, Wodynie, Szydłowiec, Warszawa, Tarnowskie Góry**, **Lubochnia**, **Świecie**, **od 2014 roku (!) Bydgoszcz** itd. – jest to wycinek listy. Również na stronie GDOŚ znajdują się rekomendacje przesłane do wszystkich gmin w 2018 roku: https://www.gov.pl/attachment/eab816fb-6e1f-4000-b588-7d4292b87029. Kliknięcie na link spowoduje ściągnięcie na dysk lokalny spakowanych plików 34MB. W załączeniu znajduje się uchwała rady miejskiej **Świecie** – sugeruję i wnioskuję abyście Państwo czerpali z niej wzór gdyż zawiera wszystkie informacje zarówno w uchwale właściwej jak i w załączniku i należy do grupy najlepiej zredagowanych na tle całej Polski, jeżeli chodzi o tego typu dokumenty.

W nowej uchwale mogą się znaleźć aktualne wartości obwodów w pierśnicy (na wysokości 1,3m) lub inne dane. **Jest to doskonała okazja do dokonania przeglądu stanu zdrowotnego pomników, kompletności oznakowania, porządku wokół, stanu ilościowego w przypadku alei i pomników grupowych, poprawności położenia, poprawności i aktualności informacji w formularzach CRFOP itp. Obiektom chronionym można przy tej okazji również nadać nazwy.**

Aktualne przepisy zezwalają na funkcjonowanie pomników przyrody w aktualnej formie. Zachowują one ważność do czasu zmiany prawa miejscowego. Czyli w rozumieniu ustawodawcy ma to być zabezpieczenie ich prawnego funkcjonowania w okresie przejściowym. **Właśnie ta zmiana prawa miejscowego jest przedmiotem niniejszej petycji. Ale minęło 15 lat od całkowitego objęcia pomników przyrody zarządzaniem przez gminy… i nadal funkcjonują w „starej" formie.**
15 lat… Czy posiadacie Państwo jakieś ważne powody aby tego nie zmienić?

Ponadto:
Prawo miejscowe musi być zgodne z ustawami i rozporządzeniami, ponieważ tak stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz system hierarchii źródeł prawa obowiązujący w Polsce.
Zasada hierarchiczności źródeł prawa – Konstytucja jako najwyższe prawo
Zgodnie z art. 87 Konstytucji RP, źródłami powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej są:

- Konstytucja,
- ustawy,
- ratyfikowane umowy międzynarodowe,
- rozporządzenia,
- akty prawa miejscowego – obowiązujące na obszarze działania organów, które je ustanowiły.

Z powyższego wynika, że **prawo miejscowe** znajduje się najniżej w hierarchii źródeł prawa i **nie może być sprzeczne z aktami wyższego rzędu** (Konstytucją, ustawami i rozporządzeniami)

Ponadto:
Czasami istnieje znacząca różnica pomiędzy obowiązującymi jeszcze starymi zakazami ze starych aktów ustanawiających pomniki przyrody niż te które są zawarte w ustawie o ochronie przyrody. Przykładowo Rozporządzenie nr 6/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 25 czerwca 1996 w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody §2 pkt 6 **zakazuje** „**wznoszenia jakichkolwiek budowli**, prowadzenia robót ziemnych, zanieczyszczania terenu, niszczenia pokrywy glebowej i wzniecania ognia w **promieniu 20m**" . Jak widać niektóre stare zakazy są bardziej rygorystyczne niż aktualne.

AD.2.

Na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2014 poz. 1195), działając jako osoba fizyczna oraz obywatel dbający o dobro wspólne i dziedzictwo przyrodnicze, składam niniejszą petycję w sprawie uregulowania zasad ochrony pomników przyrody znajdujących się na terenie Państwa Gminy.

Pomniki przyrody, jako jedna z form ochrony przyrody, podlegają zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.) ochronie prawnej. Ochronę tę powinna zapewnić gmina jako jednostka samorządu terytorialnego realizująca zadania własne w zakresie ochrony środowiska. Obowiązek ten wynika także z art. 4 tejże ustawy oraz art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, który zobowiązuje organ wykonawczy do sporządzania co dwa lata raportu z realizacji programu ochrony środowiska i przedstawiania go Radzie Gminy.

"Program ochrony" to ogólne pojęcie oznaczające zbiór działań, dokumentów lub usług mających na celu zabezpieczenie czegoś lub kogoś przed zagrożeniami. Źle określony, nie sprecyzowany może prowadzić do braku ochrony.

Zazwyczaj jest tak, że programy te są zlecane firmom zewnętrznym, po ich opracowaniu są poddane ogólnej społecznej ocenie i przyjmowane uchwałą Rady Gminy. W programach takich znaczną część zajmują dane liczbowe i opisowe, natomiast mało miejsca poświęca się takim sprawom jak: kto to ma robić, co ma robić, kiedy ma robić. W przypadku pomników przyrody ze względu na brak przepisów wykonawczych, zaleceń i szczegółowych instrukcji zakres i częstotliwość działań ochronnych są pozostawione uznaniowości gmin, co prowadzi do licznych uchybień i przypadków faktycznego braku ochrony. W dokumentach programowych często pojawia się jedynie ogólne sformułowanie o „regularnych przeglądach", co nie precyzuje częstotliwości ani zakresu tych działań, gdyż przykładowe słowo klucz „regularnie" może oznaczać zarówno „raz na tydzień" lub też „raz na dekadę" co w pierwszym przypadku prowadzi do nadużyć, pracownik znika nie realizując swoich innych zadań pod pretekstem przeglądu pomników przyrody, a w drugim przypadku nie ma nic wspólnego z ochroną, ale w sensie teoretycznym jest realizacją takiego programu ochrony. W innych programach pojawia się słowo „na bieżąco" albo „zależnie od potrzeb". Co to oznacza na bieżąco? Codziennie? Raz na tydzień? I znowu może to oznaczać dla pracownika gminy, który ma w obowiązkach przeglądy – nadużywanie – może znikać z pola widzenia pracodawcy pod pretekstem bieżących przeglądów pomników przyrody. Co to oznacza sformułowanie„zależnie od potrzeb"? Drzewa nie umieją się komunikować. Nie przekażą swoich potrzeb. Jeżeli pracownik gminy nie ma określonych obowiązków – to nie ma potrzeb realizacji rzeczy i zadań i wykonywania czynności, których nie ma określonych w swoim wykazie obowiązków lub nie ma określonych w programie ochrony, który ma realizować. W praktyce niektóre gminy wykorzystują brak konkretnego znaczenia tych słów, brak sprecyzowania jak ma się odbywać ochrona **i nie dokonują wizytacji pomników przyrody przez wiele lat – w wielu przypadkach wcale - co skutkuje zaniedbaniami, brakiem aktualnych danych, brakiem oznakowania i nierzadko fizycznym znikaniem chronionych obiektów. Konkretne przykłady takich sytuacji są opisane w dalszej części.**

Przypomnę raz jeszcze ochrona pomników przyrody jest to zadanie własne gminy. Czynności w jaki sposób ma gmina robić winny być zapisane w programie ochrony środowiska. Ten punkt petycji jest propozycją konkretnych działań opisujących te czynności.

W związku z powyższym wnoszę o:

1. Wprowadzenie **terminu - czasookresu** obowiązku dokonywania przeglądów pomników przyrody nie rzadziej niż raz na dwa lata, a optymalnie raz w roku i umieszczenia takiego zapisu w programie ochrony środowiska Gminy.
Przeglądy te mogą być wykonywane przez pracownika gminy (lub o ile Państwo dysponujecie środkami finansowymi - firmę zewnętrzną) i mają mieć charakter tylko

wizualnej inspekcji terenowej. Nie chodzi o przeprowadzanie specjalistycznych badań, lecz o zwykłą wizytację, potwierdzenie istnienia pomnika i udokumentowanie podstawowych obserwacji. Jeżeli się zauważy niepokojące rzeczy wtedy można wzywać dendrologa.

2. Podczas przeglądu należy:
- potwierdzić fizyczne **istnienie** pomnika przyrody w terenie, w lokalizacji wskazanej przez Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody CRFOP
- ocenić **ogólny stan zdrowotny** drzewa lub obiektu (np. obecność suchych konarów, przechyłów, oznak zamierania),
- sprawdzić, czy **oznakowanie** pomnika (tablica, słupek, znak) **jest widoczne**, trwałe i czytelne,
- ocenić, czy **przestrzegane są zakazy** wynikające z ochrony (np. zakaz uszkadzania, zaśmiecania, niszczenia otoczenia, porządku w obrębie pomnika),
- zidentyfikować ewentualne **potrzeby ochronne** – np. usunięcie porażonych liści, wykonanie cięć sanitarnych, uzupełnienie oznakowania, uprzątnięcie otoczenia,
- sporządzić krótki pisemny **zapis** z przeglądu zawierający najważniejsze obserwacje i ewentualne zalecenia o ile takie wystąpią. W większości przypadków będzie to „jest", „bez zmian"
- tak sporządzony **raport** przedstawiać okresowo Radzie Gminy jako realizację programu ochrony środowiska w zakresie ochrony pomników przyrody w terminie określonym przez **ustawę o ochronie środowiska**.

3. W przypadku braku programu ochrony środowiska lub jego aktualizacji, postuluję:
- wprowadzenie wyżej opisanych zasad w formie uchwały Rady Gminy, wytycznych, procedury wewnętrznej lub innego dokumentu organizacyjnego,
- dopisanie powyższych obowiązków do załącznika, aneksu lub rozdziału nowelizowanego programu ochrony środowiska.

4. Proponowany zapis jest przykładem. Docelowy tekst może się różnić, ale winien być tożsamy z proponowanym w zakresie określenia: czasookresu, sprawdzania kompletności i widoczności oznakowania, przestrzegania zakazów, zidentyfikowania i zapisania potrzeb działań ochronnych i zapobiegawczych.

Uzasadnienie:
W całej Polsce dochodzi do licznych przypadków fizycznego braku drzew pomnikowych, braku oznakowania, niedostosowania zapisów ewidencyjnych do stanu faktycznego czy niezgodności danych w CRFOP. Przykłady takich sytuacji zebranych z wielu gmin w różnych województwach potwierdzają, że bez systematycznych i udokumentowanych wizytacji, ochrona pomników przyrody jest iluzoryczna:

Na potwierdzenie podaję fakty odnalezione na podstawie danych w CRFOP. Tylko w tym roku 2025 zidentyfikowałem:
- **wycięcie** rzadkiego chronionego drzewa Topoli Kanadyjskiej w gminie Drawsko Pomorskie woj. zachodniopomorskie pomiędzy rokiem 2017, a 2020. **Gmina o tym nic nie wiedziała** – o wycięciu drzewa dowiedziała się ode mnie w 2025 roku.
- brak ochrony w postaci **braku umieszczenia w jakimkolwiek wykazie około 180 szt drzew** buków zwyczajnych położonych na południe od m. Dadzewo będących składowymi alei bukowej będącej pomnikiem przyrody w gminie Polanów woj. zachodniopomorskie
- **brak lipy drobnolistnej** na terenie gminy Przodkowo wyciętej około roku 2016

- **brak fizycznie przynajmniej 4 drzew** na terenie gminy Gniewkowo woj. kujawsko-pomorskie, gdzie brak 2 z nich był sygnalizowany już w 2015 roku – gmina nie uporządkowała spraw prawnych aby zaktualizować wykaz CRFOP
- **brak fizycznie 1 drzewa** na terenie gminy Zławieś Wielka woj. kujawsko-pomorskie, problem był zgłaszany gminie przez właścicieli około 4-5 lat temu – poprawiono dane
- **brak fizycznie drzewa** kasztanowiec zwyczajny w miejscowości Góra w gminie Stara Kiszewa – brak uchwały zniesienia rady gminy
- **brak fizycznie drzewa** – dąb szypułkowy – „oddział leśny 114 d obwód 510 cm"– gmina Białobrzegi – dotychczasowe śledztwo wykazało, że drzewo zostało wycięte między 2017 a 2020 rokiem, było oznakowane, ale procedury nie zostały dokończone, właściwe drzewo nie zostało odnalezione lub jego pozostałości są w oddziale 119.
- **brak fizycznie około 30** drzew w alei na terenie gminy Nowe, woj. kujawsko-pomorskie
- **brak aktualnego położenia około 30** drzew pomników przyrody na terenie miasta Jawor woj. dolnośląskie – niemal wszystkich jak nie wszystkich z jego terenu: aktualne położenia wypadają w obrysach chodników, jezdni ulic, domów, przybudówek, po przeciwległych stronach ulic itp., itd.

Zaznaczam że są to przykłady. Pełna lista jest obszerniejsza. Co chwile dochodzą kolejne przykłady. Sytuację utrudnia w niektórych przypadkach brak wysyłania uchwał rad gmin w sprawie pomników przyrody do GDOŚ, która nie może aktualizować położenia na wszelkiego rodzaju mapach typu geoserwis i dalej skutkuje to brakiem informacji na np. gminnych portalach informacji geoprzestrzennych.

Brak oznakowanie lub znajdowanie się pomnika przyrody w innej lokalizacji niż ta wskazana w CRFOP może powodować potraktowanie obiektu chronionego jak np. zwykłe drzewo i jego usunięcie przy np. inwestycjach drogowych lub budowlanych bez wymaganego zgłoszenia gminie i RDOŚ.

Brak fizycznie pomnika przyrody i nie uwzględnienie faktu tego w postaci aktualizacji danych w CRFOP jest już w pewnym sensie łamaniem praw obywateli, które przysługują im na podstawie Konstytucji RP Art. 74. Pkt3. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska. Zakres informacji został szczegółowo określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska o Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody z 11 września 2012 roku. Centralny Rejestr stworzony również po to aby wszystkie informacje były w jednym miejscu i żeby pracownicy gminy nie marnowali swojego czasu na pojedyncze, indywidualne wyszukiwanie brakujących informacji i wysyłaniu ich obywatelom poprzez odpowiedzi na poszczególne zapytania i wnioski.

Ponadto brak fizycznie drzewa – pomnika przyrody w terenie, a nie uwzględnianie tego w sprawozdaniach SG-01 Leśnictwo i ochrona środowiska Dział 2A do GUS – czyli bezkrytyczne przepisywanie danych z lat ubiegłych - w jakimś sensie niesie już odpowiedzialność karną. „Kto wbrew obowiązkowi odmawia wykonania obowiązku statystycznego albo udzielenia informacji w spisie powszechnym lub innym badaniu statystycznym, podlega grzywnie od 200 zł do 5000zł. W skrajnych przypadkach może być to nawet pozbawienie wolności do dwóch lat"

Zasady, o które wnoszę, są zgodne z ogólnymi przepisami o ochronie przyrody oraz zaleceniami Najwyższej Izby Kontroli z 2018 roku, która wskazała m.in. na konieczność dokumentowania działań ochronnych i kontroli stanu lokalnych form przyrody.

Zakończenie:
Petycja ta ma charakter praktyczny, nie generuje nadmiernych kosztów ani obciążeń administracyjnych. Jej realizacja polega po odpowiednim przygotowaniu — na

odwiedzeniu pomników przyrody i poświęceniu dosłownie około 1 minuty dla każdego obiektu na ogólną ocenę i zrobienie zapisów. Czynność ta może być dokonywana przy realizacji innych czynności lub zadań lub przejazdem. Jej wdrożenie jest wyrazem rzeczywistej troski o przyrodę, a nie tylko minimalnego formalnego wypełniania obowiązków.
Przykładowa tabela znajduje się poniżej.

Wzór – Przykład Formularza - Raportu okresowej kontroli pomników przyrody 2026 .
Wzór zawiera kilka przykładów pomników przyrody z Państwa Gminy – resztę danych proszę uzupełnić wg własnego uznania i wygody identyfikacji obiektów oraz prezentacji danych.

Pomnik / drzewo / miejsce / opis	Oznakowanie	Porządek/ Uwagi /Stan zdrowotny	Data / podpis
Jesion wyniosły, Trynosy-Osiedle PL.ZIPOP.1393.PP.1416102.1476	**? Brak danych**		*22.09.2026 D.M.*
Platan klonolistny, Trynosy-Osiedle PL.ZIPOP.1393.PP.1416102.1477	**? Brak danych**		*22.09.2026 D.M.*
Lipa drobnolistna, Trynosy-Osiedle PL.ZIPOP.1393.PP.1416102.1479	**? Brak danych**		*22.09.2026 D.M.*
… itd			

Itd. Zalecane jest sprawdzenie wszystkich pozostałych informacji w CRFOP i ich zgodność ze stanem faktycznym w terenie.

Jeżeli w powyższej tabeli występują jakiekolwiek błędy oznaczać to może, że ochrona tychże cennych przyrodniczo obiektów jest albo niewłaściwa albo prawdopodobnie tej ochrony może nie być… Jest to dowód na to, że wprowadzenie obydwóch punktów niniejszej petycji jest uzasadnione. Zapobiegną one wystąpienie takich sytuacji w przyszłości – czyli zapewnią ochronę cennych przyrodniczo obiektów.

Jeżeli te uwagi Państwo zignorujecie – na organ wykonawczy będzie mogła zostać w przyszłości złożona skarga w zakresie niedopełnienia obowiązków służbowych w zakresie ochrony pomników przyrody.

Możecie Państwo zastosować inny wzór formularza, aczkolwiek ważne jest to aby były na nim informacje o porządku wokół, stanie oznakowania, stanie zdrowotnym lub innych uwagach dotyczących wykonania niezbędnych prac w celu ochrony pomników przyrody.

W przypadku ewentualnego nie uwzględniania tej części petycji uprzejmie proszę o przekonanie mnie w uzasadnieniu, że Państwo jako Rada posiadacie zawsze aktualną i rzetelną wiedzę, na temat **faktycznego** stanu ochrony pomników przyrody realizowaną przez nadzorowany przez Was organ wykonawczy na przykładzie **konkretnych** przykładów. Możecie przykładowo podać do mojej wiadomości dokładny miesiąc i rok ostatniego sprawdzenia kompletności oznakowania pomników przyrody w ramach aktualnych przepisów ustawy o informacji publicznej oraz ustawy o ochronie środowiska.

Dla informacji Rady: Gmina nie ma dostępu do danych pomników przyrody w CRFOP, ale ma jako jedyny organ wpływ na te dane, a nawet obowiązek ciągłej ich aktualizacji. Zgodnie z rozporządzeniem ministra środowiska o crfop, rejestr ten prowadzi Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska a w przypadku pomników przyrody, to Rady Gmin, Miast mają prawo i obowiązek poprzez przesyłanie swoich uchwał: znosić, ustanawiać, aktualizować dane pomników przyrody znajdujących się na swoim terenie.

Podsumowując: żadne przepisy nie określają wprowadzenia czasookresu przeglądów pomników przyrody i umieszczenia tego w programie ochrony środowiska.
Ale żadne przepisy ich **NIE ZABRANIAJĄ**. Wręcz przeciwnie:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, z późn. zm.) w art. 4 stanowi, że:
1. Obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.
2. Organy administracji publicznej są obowiązane do *zapewnienia warunków* prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody.
3. Obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu jest prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody.

Wprowadzenie takiego zapisu Wy jako Rada Będziecie dbali o przyrodę, zapewnicie warunki organizacyjne dla ochrony przyrody a ponadto spełnicie wymóg prowadzenia działalności edukacyjnej i informacyjnej – dokładne i obszerne dane w uchwałach dalej są publikowane, powielane i pokazują rzeczywistą dbałość i wkład w ochronę przyrody Rady Gminy.
Wy ze swojej strony macie okazję przyczynić się do poprawy aktualnego stanu – macie okazję do tego, aby ze swojej strony być „krytym, bo swoją część ochrony cześć wkładu w ochronę - zrealizowaliście . Co zrobi organ wykonawczy nad którym teoretycznie i prawnie macie sprawować nadzór – na to nie macie wpływu – ale macie obowiązek go NADZOROWAĆ.

Wspomniana kontrola NIK w 29 gminach w 2018 roku właśnie wykazała i kontrolerzy we wnioskach podkreślali, że żadna lub prawie żadna kontrolowana gmina NIE POSIADAŁA unormowanych procedur, zapisów mówiących o tym, w jaki sposób odbywa się ochrona form ochron przyrody.

Wnoszę o uwzględnienie opisanych postulatów w działaniach Gminy.

Z poważaniem
Dariusz Majewski

Poniżej znajduje się w miarę kompletna, ciągle powiększająca się, lista gmin, które już ustanowiły uchwały „w sprawie pomników przyrody" i oficjalnie przejęły zarządzanie pomnikami przyrody na swoim terenie aktami prawa miejscowego:

Sienno, Sokołów Podlaski m., Raszyn, Wodynie, Szydłowiec, Warszawa,
Blizanów, Koźminek, Kłecko, Grodziec, Krotoszyn, Zduny (gm miejska, woj. wlkp), Włoszakowice, Dopiewo, Kleszczewo, Suchy Las, Zagórów, Śrem, Malanów, Turek wiejska, Malanów, Gołańcz,
Drelów, Międzyrzecz Podl. miej., Józefów, Lublin, Kłoczew, Tomaszów Lubelski miejska, Tomaszów Lubelski wiejska,
Czchów, Skawina, Zabierzów, Dobra, Korzenna, Stary Sącz, Polanka Wielka, Zakopane, Wadowice,
Brzeziny miejska, Kutno wiejska, Sędziejowice, Łódź, Poświętne, Rząśnia, Rozprza, Piotrków Trybunalski, Wartkowice, Radomsko miejska, Rawa Mazowiecka, Sieradz miejska, Skierniewice wiejska, Tomaszów Mazowiecki wiejska, Tomaszów Mazowiecki

miejska, Pątnów, Wieruszów, Zapolice, Ozorków miejska, Ozorków wiejska, Stryków, Tuszyn

Brzozów, Chorkówka, Kuryłówka, Jeżowe, Fredpol, Stubno, Głogów Małopolski,

Bestwina, Dębowiec, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Pyskowice, Rudziniec, Jaworzno, Kuźnia Raciborska, Tarnowskie Góry, Marklowice, Rudyłtowy, Żory, Poczesna,

Kołczygłowy, Cedry Wielkie, Kolbudy, Kościerzyna wiejska, Kwidzyn miejska, Nowy Dwór Gdański, Jastarnia, Pelplin.

Iłowo-Osada, Kruklanki, Gołdap, Reszel, Janowo, Olecko, Świętajno, Barczewo,

Bargłów Kościelny, Lipsk, Białystok, Bielsk Podlaski miejska, Boćki, Wąsosz, Kolno wiejska, Krasnopol, Mielnik, Siemiatycze miejska, Mońki,

Jędrzejów, Słupia, Kielce, Piekoszów, Zagnańsk, Działoszyce, Złota, Koprzywnica, Sandomierz, Skarżysko-Kamienna wiejska, Bogoria, Sędziszów,

Bolesławiec wiejska, Karpacz, Leśna, Oława miejska, Radwanice, Wińsko, Długołęka, Bogatynia, Świerzawa, Bielawa,

Czaplinek, Dobra, Sławno miejska, Suchań,

Deszczno, Lubrza, Szlichtyngowa, Niegosławice,

Bartniczka, Brodnia miejska, Koronowo, Golub-Dobrzyń wiejska, Nakło nad Notecią, Szubin, Pruszcz, **Świecie,** Czernikowo, **Bydgoszcz** – w 2014 r. (!), Zbiczno, Wielka Nieszawka, Białe-Błota, Waganiec, Wielgie, Skrwilno, Zakrzewo, Bobrowo, Dragacz

Po wstępnym zebraniu odpowiedzi na mój apel na chwilę obecną mogę udokumentować, że na terenie województwa **kujawsko-pomorskiego ponad 90% gmin MA lub ZADEKLAROWAŁO POSIADANIE prawa miejscowego zgodnego z ustawą o ochronie przyrody w zakresie sprawującego nadzór nad pomnikami przyrody.**

Dodatek 1.
Oto 10 korzyści dla władz gminy po realizacji punktu 1 petycji:

1. Zgodność z obowiązującym prawem – eliminacja ryzyka prawnego

Wprowadzenie zmian pozwoli gminie uregulować prawo miejscowe w sposób zgodny z obowiązującymi ustawami (w szczególności ustawą o ochronie przyrody z 2004 r. i ustawą kompetencyjną z 2009 r.). Dzięki temu władze gminy zyskają pewność prawną i unikną odpowiedzialności administracyjnej lub finansowej za ewentualne zaniedbania lub nieprawidłowości.

2. Realizacja zaleceń Najwyższej Izby Kontroli

Dostosowanie prawa miejscowego będzie bezpośrednią odpowiedzią na wyniki kontroli NIK z 2018 roku oraz zawarte w nich zalecenia. Gmina pokaże tym samym, że działa zgodnie z dobrymi praktykami zarządzania i bierze odpowiedzialność za lokalne formy ochrony przyrody.

3. Wzmocnienie prestiżu i wizerunku gminy

Gmina, która wprowadza zgodne z prawem i aktualne regulacje, buduje swój wizerunek jako odpowiedzialnego, świadomego i ekologicznie zaangażowanego samorządu. To może pozytywnie wpłynąć na postrzeganie gminy przez mieszkańców, inwestorów i instytucje zewnętrzne.

4. Uporządkowanie kompetencji i uniknięcie nieporozumień

Wskazanie jednoznacznego zarządzającego pomnikami przyrody zakończy lata nieporozumień i błędnych interpretacji – np. fałszywego przypisywania odpowiedzialności Lasom Państwowym, wojewodom czy osobom prywatnym. To znacznie uprości zarządzanie i pozwoli na efektywne podejmowanie decyzji.

5. Możliwość skuteczniejszego pozyskiwania środków zewnętrznych

Gminy posiadające uporządkowany stan prawny lokalnych form ochrony przyrody mają większe szanse na otrzymanie dofinansowań np. z funduszy krajowych, unijnych lub ekologicznych (np. WFOŚiGW, NFOŚiGW). Jasne wskazanie zarządzającego jest często wymogiem formalnym.

6. Poprawa stanu faktycznego pomników przyrody
Przy okazji wprowadzania zmian możliwa będzie aktualizacja danych w CRFOP, dokonanie przeglądu stanu zdrowotnego pomników, ich oznakowania, poprawności lokalizacji, stanu obiektów grupowych itp. To szansa na realną poprawę ich ochrony i estetyki przestrzeni publicznej.

7. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców
Nowa uchwała może zawierać nadane nazwy pomnikom przyrody oraz opisy ich wartości przyrodniczej. To znakomita okazja do edukacji mieszkańców, rozbudzenia lokalnej dumy i zaangażowania społeczności w ochronę dziedzictwa przyrodniczego.

8. Ułatwienie współpracy z GDOŚ i RDOŚ
Dostosowanie aktów prawa miejscowego do obowiązujących przepisów uprości komunikację z Generalną i Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska, a także przyspieszy procedury aktualizacyjne i uzgodnieniowe wymagane przez CRFOP.

9. Lepsze zarządzanie przestrzenią gminy
Uregulowanie statusu pomników przyrody wpisuje się w realizację zadań własnych gminy z zakresu ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami i ochrony środowiska. To element szerszego procesu planowania i rozwoju gminy zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju.

10. Minimalne koszty – maksymalne korzyści
Przygotowanie uchwały na wzór sprawdzonych przykładów z innych gmin (np. Świecie, Kościerzyna, Pelplin) nie wymaga dużych nakładów finansowych, a przynosi szereg wymiernych korzyści administracyjnych, prawnych, środowiskowych i wizerunkowych.

Dodatek 2
Korzyści dla Władz Gminy po realizacji punktu 2 petycji:

1. Spełnienie obowiązków ustawowych
Gmina realizuje wymagania ustaw o ochronie przyrody, prawie ochrony środowiska oraz sprawozdawczości do GUS – ogranicza to ryzyko zarzutów o niedopełnienie obowiązków.

2. Minimalizacja ryzyka odpowiedzialności prawnej
Brak aktualnych danych o pomnikach może skutkować konsekwencjami prawnymi – także finansowymi lub karnymi – dla organu wykonawczego.

3. Poprawa jakości danych urzędowych (CRFOP, GUS)
Uporządkowana ewidencja chronionych obiektów umożliwia rzetelne raportowanie i planowanie, chroni urząd przed błędami w dokumentacji.

4. Lepsze przygotowanie do kontroli (NIK, RDOŚ, WIOŚ)
Regularne, udokumentowane przeglądy stanowią dowód należytego zarządzania i mogą ograniczyć negatywne skutki ewentualnych kontroli.

5. Unikanie niepotrzebnych kosztów interwencyjnych
Wczesne wykrycie zagrożeń (np. zamieranie drzew, złamane konary) pozwala uniknąć kosztownych interwencji lub odszkodowań.

6. Zwiększenie szans na pozyskanie dotacji i grantów
Aktywna, udokumentowana ochrona przyrody zwiększa wiarygodność gminy jako beneficjenta środków zewnętrznych.

7. Skuteczniejsze planowanie inwestycji i zagospodarowania przestrzennego
Znajomość lokalizacji i stanu pomników ogranicza ryzyko kolizji inwestycji z obiektami chronionymi, co ułatwia procedury i skraca czas realizacji.

8. Możliwość włączenia przeglądów do obowiązków już istniejących pracowników

Przeglądy można realizować niskim kosztem, bez konieczności tworzenia nowych etatów czy dużych wydatków przy okazji realizacji innych obowiązków lub wyjazdów.

9. Zwiększenie zaufania mieszkańców do władz gminy

Realne działania ochronne, widoczne w przestrzeni publicznej, są pozytywnie odbierane przez społeczność lokalną.

10. Ochrona interesu publicznego

Przeciwdziałanie przypadkowemu usunięciu pomników (np. przy inwestycjach drogowych) to ochrona dobra wspólnego i unikanie sporów z mieszkańcami.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Środowiska

Tekst jednolity*

KSI.410.003.05.2017
P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

*** Uwzględniono zmiany wprowadzone Uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 3 stycznia 2018 r.**

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 52 32, F +48 22 444 52 43
ksi@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/17/049 – *Lokalne formy ochrony przyrody*[1]

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Departament Środowiska

Kontrolerzy

1. Tomasz Nowakowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/39/2017 z dnia 3 sierpnia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 1–2)

2. Damian Pazio, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/40/2017 z dnia 21 sierpnia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 87–88)

Jednostka kontrolowana

Urząd Gminy Gostynin, ul. Rynek 26, 09–500 Gostynin (dalej „Urząd").

Kierownik jednostki kontrolowanej

Wójtem Gminy Gostynin jest od dnia 8 grudnia 2014 r. Pan Edmund Zieliński (dalej „Wójt").

(dowód: akta kontroli str. 3–4)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności[2]

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie realizację w latach 2015–2017 (I półrocze) zadań w celu utrzymania istniejących na terenie gminy lokalnych form ochrony przyrody.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pomimo wyodrębnienia w Urzędzie komórki organizacyjnej, której zakres działania obejmował m.in. sprawy ochrony przyrody, w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 1 grudnia 2016 r. żadnemu z pracowników nie przypisano zadań dotyczących dbałości o stan i zachowanie lokalnych form ochrony przyrody oraz nie było dokumentów potwierdzających prowadzenie okresowych oględzin i wizytacji obiektów chronionych. Obowiązujące w Gminie, w kontrolowanym okresie, dokumenty strategiczne zawierały niespójne dane dotyczące liczby lokalnych form ochrony przyrody, a w niektórych przypadkach dane te były niezgodne ze stanem faktycznym. Niezgodne ze stanem faktycznym były także dane o lokalnych formach ochrony przyrody występujących na terenie Gminy, przekazywane corocznie w formularzach statystycznych.

Pomimo zwrócenia uwagi przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na konieczność przyjęcia przez Radę Gminy Gostynin uchwał dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, Wójt nie podjął działań w tym celu, co skutkowało utrzymywaniem zapisów nieaktualnych w obecnym stanie prawnym i faktycznym, w tym w odniesieniu do sprawującego nadzór nad lokalnymi formami ochrony przyrody oraz aktualnego stanu niektórych pomników przyrody.

Ponadto stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- niesporządzaniu raportów z realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gostynin*;
- braku rzetelnej dokumentacji dotyczącej rozpatrywania wniosków o odstępstwa od zakazów dotyczących pomników przyrody, w związku z prowadzeniem inwestycji celu publicznego oraz braku nadzoru nad realizacją prac w pobliżu tych pomników;
- niezaplanowaniu w budżecie Gminy (przed zmianami), środków finansowych na

[1] Na potrzeby kontroli przyjęto, że lokalne formy ochrony przyrody to: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 6–9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.), zwanej dalej: „uoop".

[2] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

przeprowadzenie w 2016 r. zabiegów pielęgnacyjnych pomnika przyrody w rozdziale 92503 – rezerwaty i pomniki przyrody, pomimo że konieczność wykonania takich działań była zgłoszona na etapie planowania budżetu;

- zaciągnięciu zobowiązania w wysokości 27,0 tys. zł na powyższe zabiegi, pomimo braku stosownego upoważnienia w budżecie Gminy;
- braku dokumentów dotyczących przeprowadzenia rozpoznania rynku przed udzieleniem zamówień publicznych;
- braku dokumentów potwierdzających wykonanie prac w ramach dwóch spośród trzech udzielonych zamówień publicznych dotyczących przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych drzew pomnikowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawne, organizacyjne i finansowe warunki dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody.

Opis stanu faktycznego

Sprawy ochrony przyrody, takie jak m.in. kreowanie, stymulowanie i współdziałanie w organizacji działań związanych z ochroną przyrody na terenie Gminy, w tym wprowadzanie form ochrony przyrody, zostały powierzone Referatowi Geodezji, Gospodarki Gruntami i Rolnictwa (dalej: „Referat"). Sprawy ochrony środowiska oraz lokalnych form ochrony przyrody prowadziło dwóch pracowników – do zadań jednego z tych pracowników (zatrudnionego od dnia 11 marca 2011 r. do dnia 20 stycznia 2017 r.) należało m.in. prowadzenie spraw w zakresie ustawy – *Prawo ochrony środowiska* oraz przygotowywanie projektów uchwał w sprawie uznania za pomnik przyrody i użytek ekologiczny, a do zadań drugiego (zatrudnionego od dnia 1 grudnia 2016 r.[3]) – m.in. prowadzenie spraw z zakresu ustawy – *Prawo ochrony środowiska, uoop* i ustawy *o odpadach*.

(dowód: akta kontroli str. 5–14, 30, 386-387)

W Urzędzie nie zostały ustalone, w sposób formalny, standardy działań dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 129-132)

Kierownik Referatu wyjaśniła: *„Nie spotkałam się z żadnymi procedurami albo zwyczajami w Urzędzie Gminy Gostynin, związanymi z działaniami na rzecz zachowania lokalnych form ochrony przyrody, czyli pomników przyrody, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo–krajobrazowych. Każda sprawa jest rozpatrywana indywidualnie, nie ma określonych standardów i procedur działania.".*

(dowód: akta kontroli str. 129-132)

Referent wyjaśnił, że w Urzędzie przyjęto nieformalne standardy działań dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody polegające m.in. na bieżącej ocenie ich stanu.

Była inspektor w tym Referacie wyjaśniła: *„Takie standardy zostały przyjęte, ale nie w formie pisemnej. (...) Co roku dokonywany był przegląd (...) pomników. W przypadku stwierdzenia konieczności dokonania korekty korony drzew informowano RDOŚ Warszawa – Zespół w Płocku i po oględzinach dokonanych przez przedstawiciela RDOŚ wraz ze mną – podejmowano decyzję o zakresie prac. Prace te były wykonywane przez firmy specjalistyczne, zatrudniane z wolnej ręki. Z oględzin ani z wykonanych prac nie sporządzałam dokumentacji. Odbiory prac też były dokonywane bez dokumentowania ich. Każdą wykonaną pracę oglądałam i osobiście stwierdzałam prawidłowość realizacji pracy.".*

(dowód: akta kontroli str. 31-32, 67-78)

W budżecie Gminy Gostynin (dalej „Gmina") na 2015 r., 2016 r. i 2017 r. – po zmianach – w rozdziale 90019 – Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska przewidziano odpowiednio kwoty: 30,0 tys. zł, (z tego w § 4210 zakup materiałów i wyposażenia – kwotę 15,0 tys. zł i w § 4300 zakup innych usług – kwotę

[3] Z przerwą od dnia 20 stycznia 2017 r. do dnia 1 lutego 2017 r.

15,0 tys. zł), kwotę 30,5 tys. zł (z tego w § 4210 kwotę 15,0 tys. zł i w § 4300 – kwotę 15,5 tys. zł) i 30,0 tys. zł (z tego w § 4210 – kwotę 15,0 tys. zł i w § 4300 – kwotę 15,0 tys. zł). W planach przewidziano, że środki te zostaną przeznaczone na zakup materiałów (rękawic, worków ochronnych), tablic informacyjnych i usług (likwidacja dzikich wysypisk) oraz drzew i krzewów, związanych z ochroną środowiska na terenie Gminy. W budżecie na 2016 r. w rozdziale 92503 – Rezerwaty i pomniki przyrody przewidziano wydatek w kwocie 27,0 tys. zł. W latach 2015, 2016 i 2017 nie przewidziano wydatków z rozdziału 90008 ochrona różnorodności biologicznej. W Urzędzie nie tworzono planów rzeczowo–finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 160, 163-282)

Istniejące na terenie Gminy lokalne formy ochrony przyrody zostały utworzone rozporządzeniami Wojewody Mazowieckiego w: 2001 r.[4], 2005 r.[5] i 2007 r.[6] Dotychczas obowiązujące akty prawa miejscowego tworzące lokalne formy ochrony przyrody, wskazują jako nadzorującego Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, a więc organ administracji rządowej, nierealizujący zadań organu samorządu gminy w zakresie tych form przyrody. Ponadto, zgodnie z art. 163 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*[7], wojewódzki konserwator przyrody stał się regionalnym konserwatorem przyrody będącym zastępcą regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Zgodnie z ww. rozporządzeniami Wojewody Mazowieckiego, w Gminie było 40 użytków ekologicznych o powierzchni łącznej 56,82 ha; sześć zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o powierzchni łącznej 720,80 ha; 35 pomników przyrody w tym: 23 pojedyncze drzewa pomnikowe, 3 aleje, 8 grup drzew oraz jeden pomnik określony jako „inne" – fragment lasu z licznymi okazami bluszczu pospolitego o pow. 0,20 ha.

W sprawozdaniach SG–01 w Gminie wykazano na dzień 1 stycznia 2015 r.: 37 pomników przyrody, jeden użytek ekologiczny o pow. 56,80 ha, jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy o pow. 724,30 ha; ponadto wykazano, że nie było stanowisk dokumentacyjnych wskazując jednocześnie, że zajmowały one powierzchnie 0,09 ha. Na dzień 31 grudnia 2015 r. było: 37 pomników przyrody, jeden użytek ekologiczny o powierzchni 56,80 ha i jeden zespół przyrodniczo–krajobrazowy o powierzchni 724,30 ha. Na dzień 31 grudnia 2016 r wykazano: 36 pomników przyrody, jeden użytek ekologiczny o powierzchni 56,80 ha i jeden zespół przyrodniczo–krajobrazowy o powierzchni 724,30 ha.

(dowód: akta kontroli str. 15-23)

Spośród 35 pomników przyrody, 22 położone były na terenie Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego (w tym jeden na obszarze rezerwatu przyrody Komory), dwa na terenie obszaru chronionego krajobrazu Dolina Skrwy Lewej, 11 pomników położonych było poza obszarami chronionymi. 17 pomników przyrody zlokalizowanych było na gruntach prywatnych, 12 na gruntach stanowiących własność Lasów Państwowych, dwa na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa, cztery na gruntach Gminy Gostynin.

Spośród sześciu zespołów przyrodniczo-krajobrazowych cztery położone były na terenie Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego (w tym jeden częściowo na terenie rezerwatu Komory, częściowo na terenie rezerwatu Lucień), a dwa poza obszarami chronionymi. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe położone były na gruntach prywatnych, jeden na gruntach stanowiących własność Lasów Państwowych i jeden na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa.

---

4 Rozporządzenie Nr 220 Wojewody Mazowieckiego z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie wprowadzenia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenie województwa mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Mazow. Nr 162 poz. 2402, ze zm.).

5 Rozporządzenie Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych (Dz. Urz. Woj. Mazow. Nr 175, poz. 5572, ze zm.).

6 Rozporządzenie Nr 20 Wojewody Mazowieckiego z dnia 9 maja 2007 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu gostynińskiego (Dz. Urz. Woj. Mazow. Nr 89, poz. 2103) (dalej: „rozporządzenie nr 20") oraz Rozporządzenie Nr 21 Wojewody Mazowieckiego z dnia 9 maja 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu gostynińskiego (Dz. Urz. Woj. Mazow. Nr 89, poz. 2104).

7 Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, ze zm.

Spośród 40 użytków ekologicznych siedem położonych było na terenie Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego (w tym jeden na obszarze Natura 2000 Doliny Skrwy Lewej PLH 40051), 22 na terenie obszaru chronionego krajobrazu Dolina Skrwy Lewej, 11 poza obszarami chronionymi. Wszystkie użytki ekologiczne położone były na gruntach Lasów Państwowych.

(dowód: akta kontroli str. 80)

Wójt nie zawarł porozumień z regionalnym konserwatorem przyrody, Dyrektorem Gostyńsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, zarządzającym Obszarem Chronionego Krajobrazu „Dolina Skrwy Lewej" i właścicielami gruntów prywatnych, na terenie których znajdowały się pomniki przyrody. Kierownik Referatu wyjaśniła: „*W bieżącej pracy Urzędu stałe formy współpracy nie były konieczne. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby, tut. Urząd kontaktował się z danym podmiotem. W indywidualnych sprawach, gdy przepisy tego wymagały zasięgano opinii (...). W 2015 roku i w 2016 roku wykonano pielęgnację pomnika przyrody we wsi Białe (...) znajdującego się na gruntach prywatnych. W każdym przypadku uzyskano w formie pisemnej albo ustnej zgodę właścicieli gruntów na wejście na teren nieruchomości w celu wykonania pielęgnacji pomników przyrody.*".

(dowód: akta kontroli str. 158-159)

W „Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Gostynin"[8], jako element rozwiązania Problemu 1: „Zagrożenie wynikające z postępującej techniki dla gatunków przyrodniczych" wskazano cel: „Dokładne zinwentaryzowanie form ochrony przyrody i wytypowanie potencjalnych", określając termin jego realizacji na 2002 r., a jako jedno z działań w ramach rozwiązania Problemu 2: „Niska świadomość ekologiczna ogółu społeczeństwa Gminy", w celu szczegółowym 2 „Edukacja ekologiczna" wskazano m.in. działanie nr 2 – Stworzenie Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Lucieniu, określając termin jego realizacji na 2002 r.

W Gminie obowiązywał „Program ochrony środowiska dla Gminy Gostynin na lata 2012–2015 z uwzględnieniem lat 2016–2019 (aktualizacja)"[9], w którym podano powierzchnię użytków ekologicznych (56,8 ha), zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (724,3 ha) i liczbę pomników przyrody (38), podając ustawowe definicje tych form ochrony przyrody, oraz jako jedno z zadań wskazano „Określanie w studium uwarunkowań i kierunkach rozwoju przestrzennego Gminy obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu", ustalając czas realizacji na lata 2012–2019.

(dowód: akta kontroli str. 100-101)

W dniu 26 kwietnia 2017 r. Gmina przystąpiła do Związku Gmin Regionu Płockiego, który udzielił zamówienia publicznego na opracowanie m.in. Programu Ochrony Środowiska Gminy Gostynin oraz Raportu z wykonania obowiązującego Programu Ochrony Środowiska Gminy Gostynin, w terminie do dnia 15 listopada 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 369-382)

W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywało „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gostynin" (dalej „Studium") przyjęte uchwałą Rady Gminy Gostynin w dniu 9 lipca 2003 r.[10], zmienione uchwałą z dnia 31 marca 2011 r.[11]. Zmiana Studium dotyczyła kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie wyznaczonych terenów w miejscowościach: Mysłownia Nowa, Zaborów Nowy, Huta Zaborowska, Pomarzanki, Osiny, Choinek, Kiełpiniec, Stanisławów Skrzański, Rogożewek, Strzałki, Skrzany, Podgórze, Bierzewice, Gulewo.

(dowód: akta kontroli str. 24-25)

W Studium wymieniono osiem zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, podając ich nazwy

---

8 Przyjęta Uchwałą Nr 145/XII/2000 Rady Gminy Gostynin z dnia 25 lutego 2000 roku w sprawie przyjęcia strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Gostynin.

9 Przyjęty Uchwałą Nr 234/XXX/2013 Rady Gminy Gostynin z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie: przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gostynin na lata 2012–2015 z uwzględnieniem lat 2016–2019 (aktualizacja) oraz ,,Prognozy oddziaływania na środowisko, projekt aktualizacji Programu Ochrony Środowiska na lata 2012–2015 z uwzględnieniem lat 2016–2019".

10 Uchwała Nr 68/X/2003 Rady Gminy Gostynin z dnia 9 lipca 2003 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gostynin.

11 Uchwała Nr 37/VI/2011 Rady Gminy Gostynin z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gostynin.

i odwołując się do aktu prawa miejscowego[12], wymieniono 33 pomniki przyrody podając gatunek drzewa, miejscowość, w której się ono znajduje i nr rejestru (bez wskazania o jaki rejestr chodzi). Ponadto w Studium stwierdzono, że na terenie Gminy: *„(...) utworzono szereg użytków ekologicznych na terenach administrowanych przez lasy państwowe – Nadleśnictwo Gostynin. (...) Zgodnie ze zmienionym zapisem ustawy z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody użytki ekologiczne uwidacznia się w ewidencji gruntów, zniesiono natomiast obowiązek uwzględniania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.”.* W Studium przytoczono wszystkie zakazy wymienione w akcie prawnym wyznaczającym zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, nie wymieniono ograniczeń obowiązujących w odniesieniu do pomników przyrody oraz użytków ekologicznych.

W dniu 30 maja 2016 r. Rada Gminy Gostynin uznała, że ww. Studium *„(...) jest nieaktualne w całości ze względu na zmianę stanu prawnego oraz obecne warunki rozwoju i potrzeby gospodarczo – społeczne gminy.”*[13].

(dowód: akta kontroli str. 24-25, 345-347, 527)

Na dzień 30 czerwca 2017 r. w Gminie obowiązywało 18 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej mpzp) obejmujących 1.177,95 ha, tj. 4,4% powierzchni Gminy. Ponadto obowiązywał jeden mpzp dotyczący przebiegu gazociągu na długości 9,5 km.

(dowód: akta kontroli str. 151-154)

Badaniem objęto trzy mpzp[14] o łącznej powierzchni 748 ha, tj. 63,5% powierzchni objętej wszystkimi mpzp. Na obszarze objętym jednym mpzp[15] nie występowały lokalne formy ochrony przyrody. W pozostałych mpzp ujęto wszystkie zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i pomniki przyrody występujące na obszarach objętych tymi planami, tj. pięć pomników[16] przyrody oraz fragmenty trzech zespołów przyrodniczo-krajobrazowych[17].

(dowód: akta kontroli str. 283-344)

W mpzp obejmującym obszar części wsi Huta, części wsi Zuzinów i części wsi Aleksandrynów zawarto zapis, że dla wymienionych w nim fragmentów zespołów przyrodniczo-krajobrazowych „Jezioro Przytomne” i „Jezioro Zuzinowskie” jak również wymienionych w tym mpzp pomników przyrody, obowiązują przepisy prawne zawarte w rozporządzeniach Wojewody Mazowieckiego, którymi ustanowiono te formy ochrony przyrody. Ponadto w tym mpzp wskazano pięć kompleksów terenów bagiennych, podmokłych i rolnych, które oznaczono jako planowane do objęcia prawną ochroną przyrody. Wójt nie podjął działań mających na celu objęcie tych obszarów ochroną prawną.

(dowód: akta kontroli str. 324-343, 366-368)

W mpzp przyjętym uchwałą nr 302/XLVI/2006 z dnia 27 października 2006 r. obejmującym obszar części wsi Białe i Antoninów[18] przewidziano, że dla wymienionego w nim fragmentu zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Jezioro Białe” obowiązują przepisy *rozporządzenia nr 220 Wojewody Mazowieckiego z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie wprowadzenia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenie Województwa Mazowieckiego*, którym ustanowiono ten zespół. W odniesieniu do ujętych w mpzp dwóch pomników przyrody wymieniono tylko cztery spośród 10 zakazów i ograniczeń, wyszczególnionych w rozporządzeniu Nr 20 z 2007 r.

(dowód: akta kontroli str. 283-306)

---

12 Zob. przypis nr 5.

13 Uchwała Nr 116/XXI/2016 Rady Gminy Gostynin z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gostynin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Gminy Gostynin.

14 Plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Gostynin obejmujące obszar: części wsi Białe i Antoninów przyjętym Uchwałą Rady Gminy Gostynin nr 302/XLVI/2006 z dnia 27 października 2006 r., części wsi Nowa Huta, części wsi Zuzinów i części wsi Aleksandrynów, przyjętym Uchwałą Rady Gminy Gostynin nr 100/XIII/2011 z dnia 27 października 2011 r., części wsi Strzałki, i części wsi Osada przyjętym Uchwałą Rady Gminy Gostynin nr 85/XII/2011 z dnia 29 września 2011 r.

15 Mpzp obejmujący obszar części wsi Strzałki i części wsi Osada.

16 Dwie aleje lipowe, grupa dwóch lip, jeden dąb oraz jedna lipa.

17 Jeziora Białego, Jeziora Przytomnego i Jeziora Zuzinowskiego.

18 Omawiany mpzp został przyjęty w okresie obowiązywania aktu prawnego poprzedzającego rozporządzenie Nr 20 Wojewody Mazowieckiego z dnia 9 maja 2007 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu gostynińskiego.

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. W okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 1 grudnia 2016 r. żadnemu pracownikowi Urzędu nie przypisano zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, z wyjątkiem przygotowywania projektów uchwał w sprawie uznania za pomnik przyrody i użytek ekologiczny.

   (dowód: akta kontroli str. 5-14, 30, 386, 387)

   W sprawozdaniach z oceny funkcjonowania kontroli zarządczej w Urzędzie w 2014 r. i w 2015 r., zalecono coroczną weryfikację zakresów obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności każdego z pracowników. Za nadzór nad przygotowaniem aktualizacji w/w dokumentów odpowiedzialni byli sekretarz gminy, skarbnik i kierownicy komórek organizacyjnych.

   (dowód: akta kontroli str. 603-672)

   Kierownik Referatu wyjaśniła: „*Dokonywałam takiego przeglądu, ale pod kątem tego, czy w świetle ewentualnie nowych przepisów prawnych nie należy pracownikowi przypisać w zakresie jego obowiązków, dodatkowego zakresu działania. Z tego przeglądu nie sporządzałam notatek, ponieważ nigdy nie było takiej praktyki. Ponieważ Pani Z. wykonywała wszystkie zadania związane z ochroną przyrody, a jednocześnie wiedziałam, że w końcu 2016 r. zamierza przejść na emeryturę, uznałam, że ewentualne zmiany w zakresie obowiązków Pani Z. byłyby bezcelowe, zwłaszcza, że wiedziałam, że będzie zatrudniony nowy pracownik*.”.

   (dowód: akta kontroli str. 679)

   Sekretarz Gminy wyjaśniła: „*Kierownik* (komórki organizacyjnej – dopisek kontrolera) *konsultuje treść przygotowywanych zakresów* (czynności dla pracowników – dopisek kontrolera) *ze mną, jeżeli uzna za konieczne. Przeglądy zakresów czynności polegają na nieprotokołowanej rozmowie z kierownikiem komórek organizacyjnych. W roku 2015 kierownik referatu geodezji, gospodarki gruntami i rolnictwa nie wskazywała potrzeby zmiany zakresu obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności p. E.Z. W październiku roku 2016 zakres czynności p. E.Z. został przeze mnie we współpracy z kierownikiem referatu zweryfikowany. P. E.Z. nie otrzymała zaktualizowanego zakresu czynności, ponieważ od dnia 31 października 2016 r. do dnia przejścia na emeryturę przebywała na urlopie wypoczynkowym. Pracownik zatrudniony na zastępstwo, na czas nieobecności p. E.Z. otrzymał zaktualizowany zakres czynności.”.*

   (dowód: akta kontroli str. 680-681)

   Była inspektor w Referacie wyjaśniła: „*Swój zakres czynności dotyczący lokalnych form ochrony przyrody rozumiałam w ten sposób, że zajmowałam się zadaniami interwencyjnymi dot. pomników przyrody, po otrzymaniu sygnału z zewnątrz, jak również w wyniku powziętej przeze mnie wiedzy w wyniku działań własnych, m.in. po silnych wiatrach dokonałam oględzin pomnika grupy czterech świerków na terenie szkoły w Lucieniu. (…) Wszystkie działania wykraczające poza zapisane w moim zakresie czynności wykonywałam po otrzymaniu ustnego polecenia od Kierownika Referatu lub od Wójta, albo jego zastępcy*.”.

   (dowód: akta kontroli str. 676-678)

   Nieprzypisanie zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody wyznaczonemu pracownikowi, NIK ocenia jako postępowanie nierzetelne.

2. W Sprawozdaniach statystycznych SG–01 Statystyka gminy – Leśnictwo i ochrona środowiska (dalej „Sprawozdanie SG–01”) za 2014 r., 2015 r. i 2016 r. podano niezgodne ze stanem faktycznym dane statystyczne dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

   W sprawozdaniu SG–01 za 2014 r., w stosunku do stanu faktycznego wykazano: dwa pomniki przyrody więcej; 39 mniej użytków ekologicznych o pow. 0,02 ha mniejszej od faktycznej; pięć zespołów przyrodniczo-krajobrazowych mniej, wykazując powierzchnię o 3,50 ha większą od faktycznej; ponadto wykazano że nie ma stanowisk dokumentacyjnych, podając równocześnie iż stanowiska te zajmują powierzchnię 0,09 ha.

   W sprawozdaniu SG–01 za 2015 r. w stosunku do stanu faktycznego wykazano: dwa

pomniki przyrody więcej; 39 mniej użytków ekologicznych wykazując powierzchnię pow. 0,02 ha mniejszą od faktycznej; pięć zespołów przyrodniczo-krajobrazowych mniej, wykazując powierzchnię o 3,50 ha większą od faktycznej.

W obu powyższych sprawozdaniach wykazano, że wszystkie pomniki przyrody były pojedynczymi drzewami, podczas gdy faktycznie były 23 pojedyncze drzewa, trzy aleje, osiem grup drzew oraz jeden pomnik określony jako inne.

Sprawozdania SG–01 za 2014 r. i 2015 r. sporządziła były inspektor w Referacie.

W sprawozdaniu SG–01 za 2016 r. w stosunku do stanu faktycznego wykazano: jeden pomnik przyrody więcej; 39 mniej użytków ekologicznych, wykazując powierzchnię 0,02 ha mniejszą od faktycznej: pięć zespołów przyrodniczo-krajobrazowych mniej, wykazując powierzchnię o 3,50 ha większą od faktycznej. Sprawozdanie sporządził Referent w Referacie.

(dowód: akta kontroli str. 7-23, 29, 69-79)

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. *o statystyce publicznej*[19] jeżeli badanie statystyczne jest prowadzone na zasadzie obowiązku, respondenci są obowiązani do udzielenia i przekazania prowadzącemu badanie pełnych, zgodnych ze stanem faktycznym, rzetelnych i wyczerpujących danych, zgodnie ze szczegółowym zakresem, w formie, postaci i terminach określonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej.

Za zgodną z prawem realizację zadań komórki organizacyjnej odpowiedzialna była Kierownik Referatu, do której należało m.in. nadzorowanie spraw w zakresie pomników przyrody oraz opracowywanie sprawozdań oraz wszelkich analiz i informacji w zakresie wykonywanych zadań

(dowód: akta kontroli str. 5-6, 26-28)

Referent wyjaśnił: „*W Urzędzie pracuję od 1 grudnia 2016 r. Wypełniając sprawozdanie SG–01 za 2016 r. zasugerowałem się danymi zawartymi w takim sprawozdaniu za rok 2015 i 2014 (...). W dokumentacji będącej w Urzędzie znalazłem tylko uchwałę nr 139/XXV/2016 o zniesieniu pomnika przyrody. Zasugerowałem się tytułem tej uchwały i dlatego w sprawozdaniu SG–01 wykazałem 36 pomników przyrody wykazując zmniejszenie ich liczby o jeden w stosunku do roku 2015. Nie zwróciłem uwagi, że ta uchwała dotyczy zmniejszenia liczby drzew pomnikowych w pomniku przyrody będącym grupą drzew. Zgłosiłem przełożonej, (...) po wysłaniu sprawozdania (...), że dokonałem zmian w stosunku do roku 2015, (...). W Urzędzie (...) jest jedynie rejestr pomników przyrody sporządzony wg stanu na lata 90–te XX w. Nie był on aktualizowany. Bieżącą wiedzę o formach ochrony przyrody w Gminie czerpię ze strony internetowej GDOŚ, ponieważ do GDOŚ trafiają wszystkie akty prawne dotyczące form ochrony przyrody i są tam na bieżąco aktualizowane*.”.

(dowód: akta kontroli str. 31-32)

Były inspektor w Referacie wyjaśniła: „*Nie wiem dlaczego wykazałam 37 pomników ani nie wiem dlaczego wykazałam, że wszystkie pomniki są pojedynczymi drzewami. Skupiałam się na ogólnej liczbie drzew – pomników przyrody. Nie wiem dlaczego wykazałam tylko jeden użytek ekologiczny oraz jeden zespół przyrodniczo–krajobrazowy, ani dlaczego wykazałam inne niż faktyczne powierzchnie tych obiektów. Odnośnie wykazania w Sprawozdaniu SG–01 za 2014 r. powierzchni stanowiska dokumentacyjnego – 0,09 ha wyjaśniam, że jest to pomyłka pisarska. Prawdopodobnie błędy w sprawozdaniach wynikają z kontynuacji błędu podanego wiele lat temu. Nie umiem tego wyjaśnić. (...). Każdy dokument przygotowany przeze mnie do wysłania sprawdzany był przez Kierownika Referatu, w tym także sprawozdanie SG–01 za 2014 r. Nie pamiętam, czy sprawozdanie za 2015 r. (...) było (...) sprawdzane przez Kierownika Referatu.”.*

(dowód: akta kontroli str. 67-68)

Kierownik Referatu wyjaśniła: „*Sprawozdania SG–01 za 2014 i 2015 r. były wypełniane przez Panią E.Z., która w Urzędzie Gminy Gostynin sprawami ochrony środowiska*

[19] Dz. U. z 2016 r. poz. 1068, ze zm.

zajmowała się ponad 20 lat, byłam więc przekonana, że pracownik z takim dużym stażem i doświadczeniem sporządzi te sprawozdania prawidłowo. Pani Z. nie informowała mnie jakie dane zamieszcza w tych sprawozdaniach, a ja też nie pytałam o to. W latach 2015 – 2017 (I połowa) w Urzędzie Gminy Gostynin nie był prowadzony rejestr lokalnych form ochrony przyrody. Taki rejestr był sporządzony w latach 90–tych XX w. Nie pamiętam, czy Pani Z. informowała mnie o wysłaniu sprawozdań SG–01 za 2014 i 2015 r.

Sprawozdanie SG–01 za 2016 r. sporządził Pan M.K., który poinformował mnie o wprowadzeniu zmian w stosunku do sprawozdań za lata wcześniejsze. Tę informację przekazał mnie po wysłaniu sprawozdania. Nie sprawdziłam, czy dane zawarte w sprawozdaniu za 2016 r. były poprawne, ponieważ z wyjaśnień Pana K. wynikało, że zmniejszył liczbę pomników przyrody o jedno drzewo, zgodnie z uchwałą Rady Gminy Gostynin o zniesieniu pomnika przyrody, podjętą w listopadzie 2016 r. Przed przekazaniem sprawozdania do GUS nie jest ono przez nikogo sprawdzane. Potwierdzam, że sprawozdań za 2014 i 2015 r. nie widziałam przed ich wysłaniem.".

(dowód: akta kontroli str.129-132)

Przekazanie danych statystycznych niezgodnych ze stanem faktycznym było nierzetelne i niezgodne z prawem.

3. Wójt nie sporządził raportów z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Gostynin na lata 2012–2015 z uwzględnieniem lat 2016–2019 (aktualizacja)", pomimo iż obowiązek sporządzania takich raportów, co dwa lata, wynikał z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*[20].

(dowód: akta kontroli str. 88-102)

Wójt wyjaśnił, że przyczyną niesporządzenia powyższych raportów był błąd pracownika zajmującego się sprawami ochrony środowiska w Referacie. Wójt wyjaśnił ponadto: „*Kierownik Referatu Geodezji, Gospodarki Gruntami i Rolnictwa powinien zasygnalizować mi konieczność sporządzenia raportów z realizacji Programu Ochrony Środowiska.".*

(dowód: akta kontroli str. 89-90, 103-104)

Kierownik Referatu wyjaśniła: „*Każdy pracownik wykonuje swoje zadania samodzielnie, a do mnie, jako do Kierownika Referatu zwraca się w sytuacji, gdy ma problemy. Pracownik, który był odpowiedzialny za sporządzenie raportów nie zwrócił się do mnie w tej sprawie. Nie jestem w stanie pamiętać wszystkich przepisów i terminów realizacji zadań. (...). Uważam, że takie terminy powinien znać pracownik odpowiedzialny merytorycznie za daną dziedzinę*.".

(dowód: akta kontroli str. 129-133)

Była Inspektor w Referacie wyjaśniła: *„Wiedziałam o takim obowiązku, ale ze względu na nadmiar pracy nie wykonałam go. Informowałam Sekretarza Gminy i Kierownika Referatu, że zakres moich obowiązków przekracza moje możliwości czasowe. Pomimo tego zakres moich obowiązków nie został zmieniony. Kierownik Referatu określiła ustnie jako moje zadania priorytetowe wydawanie decyzji na wycinkę drzew, sprawy komunalizacji mienia, sprawy pomników przyrody.*".

(dowód: akta kontroli str. 676-678)

4. W obowiązujących w Gminie Gostynin dokumentach strategicznych występowały niespójności w zakresie liczby pomników przyrody, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

   - W „Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Gostynin przejętej w 2000 r." nie wymieniono występujących na terenie Gminy pomników przyrody, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo–krajobrazowych. Zalecono dokładne zinwentaryzowanie form ochrony przyrody i wytypowanie potencjalnych. Ze sporządzonego w 2002 r. dokumentu „Stan zdrowotny pomników przyrody na terenie Gminy Gostynin" wynika, że były 33 pomniki przyrody.

[20] Dz. U. z 2017 r. poz. 519, ze zm.

- W *„Programie ochrony środowiska dla Gminy Gostynin na lata 2012–2015 z uwzględnieniem lat 2016–2019 (aktualizacja)”*, podano powierzchnię użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo–krajobrazowych (łącznie 781,1 ha) oraz liczbę pomników przyrody (38). W Programie tym nie określono działań na rzecz lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 100-101)

- W „Studium” przyjętym uchwałą Rady Gminy Gostynin w dniu 9 lipca 2003 r., wymieniono osiem zespołów przyrodniczo–krajobrazowych, podając ich nazwy i miejscowości w których się one znajdują i nr rejestru (bez wskazania o jaki rejestr chodzi). Ponadto w Studium stwierdzono, że na terenie Gminy: *„utworzono szereg użytków ekologicznych na terenach administrowanych przez lasy państwowe – Nadleśnictwo Gostynin”.* Pomimo zmiany dokonanej w Studium w 2011 r. nie wykreślono Zespołu Przyrodniczo–Krajobrazowego „Jezioro Drzesno”, zniesionego w 2008 r.[21].

(dowód: akta kontroli str. 91-101, 105-126)

Wójt wyjaśnił: *„W wykazie istniejących pomników przyrody na terenie Gminy Gostynin brak jest 2 pomników przyrody (…). Nie znam powodów dla których ich nie wykazano. Natomiast liczby pomników przyrody w POŚ nie jestem w stanie zweryfikować z uwagi na brak szczegółowego wykazu. Z uwagi na zmiany kadrowe pracownika zajmującego się sprawami ochrony środowiska, nie jestem w stanie ustalić co było przyczyną błędnych zapisów w dokumentach dotyczących powierzchni użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo–krajobrazowych.”.*

(dowód: akta kontroli str. 155-156)

Wójt wyjaśnił także: *„Przypuszczam, że pracownik sprawdzających poprawność opracowywanego Programu Ochrony Środowiska nie zwrócił uwagi na brak zapisów dotyczących zadań ochrony pomników przyrody.”.*

(dowód: akta kontroli str. 366-368)

Uwagi dotyczące badanej działalności

W ocenie NIK utrzymywanie w dokumentach strategicznych Gminy niespójnych i niezgodnych ze stanem faktycznym danych, dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, było postępowaniem nierzetelnym.

1. NIK zwraca uwagę na potrzebę tworzenia aktualnych planów rzeczowo-finansowych uwzględniających wydatki w zakresie utrzymania lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 160)

Wójt wyjaśnił: *„Plany rzeczowo–finansowe tworzone są na etapie projektowania budżetu (…). Nie następuje ich aktualizacja po przyjęciu przez Radę Gminy uchwały budżetowej. Kierownik referatu otrzymuje plany finansowe i według nich przygotowuje do realizacji zadania z zakresu utrzymania lokalnych form ochrony przyrody, tj. podejmuje decyzje o wyznaczeniu zadań o charakterze obligatoryjnym jak i fakultatywnym niezbędnym do realizacji zadań, mając zatwierdzony plan środków finansowych. Każda podjęta decyzja zostaje uzgodniona ze mną, poddana mojej akceptacji i kontrasygnowana przez Skarbnika Gminy. W przypadku pojawienia się nowych zadań w ciągu roku, nieujętych w planie finansowym, kierownik wnioskuje do Skarbnika o zabezpieczenie środków na wskazane zadanie. Po akceptacji i mojej ocenie zostają przygotowanie niezbędne korekty planów finansowych do przyjęcia przez Radę Gminy Gostynin. Opracowane i przyjęte plany finansowe na zadania z zakresu utrzymania lokalnych form ochrony przyrody w Gminie Gostynin, pokrywają w pełni zadania rzeczowe zaplanowane do realizacji na dany rok budżetowy.”.*

(dowód: akta kontroli str. 161-162)

NIK zauważa, że w planach finansowych Gminy Gostynin w rozdziale 90019 – Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska na rok 2015 przewidziano kwotę 30,0 tys. zł, na rok 2016 kwotę 30,5 tys. zł i na rok 2017 –

[21] Rozporządzenie Nr 71 Wojewody Mazowieckiego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie zniesienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Jezioro Drzesno” (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego Nr 194, poz. 7032).

kwotę 30,0 tys. zł planując wydatkowanie tych kwot na „pozostałe zadania związane z gospodarką komunalną i ochroną środowiska tj. zakup materiałów (rękawic, worków ochronnych, tablic informacyjnych) i usług (likwidacja dzikich wysypisk) oraz drzew i krzewów, związanych z ochroną środowiska na terenie gminy.". W sprawozdaniach z wykonania budżetu Gminy Gostynin Wójt wykazał jedynie łączne kwoty wydatków wykonanych w ramach rozdziału 90019 w kwocie 23,0 tys. zł w 2015 r. i w kwocie 30,1 tys. zł w 2016 r., nie wskazując na jakie zadania powyższe środki zostały wydatkowane.

(dowód: akta kontroli str. 163-282)

2. W mpzp obejmującym obszar części wsi Białe i Antoninów, przyjętym uchwałą nr 302/XLVI/2006 Rady Gminy Gostynin z dnia 27 października 2006 r., w odniesieniu do pomników przyrody występujących na obszarze objętym tym planem, nie zostały wymienione następujące zakazy określone w rozporządzeniu nr 20, tj. zakazy: wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu; uszkadzania i zanieczyszczania gleby; likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych; wylewania gnojowicy; zmiany sposobu użytkowania ziemi; wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu; umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt; niszczenia nor, legowisk zwierzęcych; umieszczania tablic reklamowych.

(dowód: akta kontroli str. 283-306)

Wójt wyjaśnił: „*W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obejmującym obszar części wsi Białe i Antoninów, (...) zapisy dotyczące pomników przyrody były niezgodne z rozporządzeniem Nr 20 Wojewody Mazowieckiego z dnia 9 maja 2007 r. (...), ponieważ w dniu uchwalenia planu miejscowego powyższe rozporządzenie jeszcze nie obowiązywało. Nie przypuszczałem, że każda zmiana przepisów prawnych wiąże się z doprowadzeniem planu miejscowego do zgodności z tymi przepisami.*".

(dowód: akta kontroli str. 366-368)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Wójta w zakresie tworzenia prawnych, organizacyjnych i finansowych warunków dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody.

2. Legalność i skuteczność podejmowanych działań

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie Rada Gminy Gostynin podjęła jedną uchwałę w sprawie zniesienia statusu pomnika przyrody[22] (uchwałą tą *de facto* nie zniesiono pomnika przyrody tylko zmieniono jego formę z grupy czterech drzew na grupę trzech drzew).

(dowód: akta kontroli str. 33-45)

Pierwszy projekt tej uchwały nie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie (dalej „RDOŚ Warszawa") z uwagi na niezastosowanie ogólnych zasad poprawności legislacyjnej; RDOŚ w Warszawie stwierdził: „*Należało określić wprowadzane zmiany oraz wskazać nowe brzmienie w lp. 20 załącznika do (...) Rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego.*". Projekt ten został uzgodniony po wniesieniu zmian wskazanych przez RDOŚ w Warszawie, a uchwałę przekazano do RDOŚ Warszawa 15 dni po jej uchwaleniu.

(dowód: akta kontroli str. 33-45, 81-84)

Przyczyną podjęcia uchwały w sprawie zniesienia statusu pomnika przyrody, było uszkodzenie drzewa i utrata przez nie wartości przyrodniczych oraz względy bezpieczeństwa publicznego.

(dowód: akta kontroli str.33-41)

Uchwała w sprawie zniesieniu pomnika przyrody została przekazana do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska 164 dni od jej uchwalenia i 150 dni od jej opublikowania[23], po monicie ze strony GDOŚ.

---

[22] Uchwała Nr 139/XXV/2016 Rady Gminy Gostynin z dnia 8 listopada 2016 r. w sprawie zniesienia statusu pomnika przyrody (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego poz. 9950).

[23] Publikacja nastąpiła w dniu 22 listopada 2016 r.

(dowód: akta kontroli, str. 38-48)

Zmiany dotyczącej pomnika przyrody nie wpisano w terminie 30 dni do Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

Kierownik Referatu wyjaśniła: *„Z informacji uzyskanych od pracownika Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie wynika, że Gminy nie wpisują do centralnego rejestru form ochrony przyrody informacji o zmianach z zakresu ochrony danego pomnika przyrody. Wpisy te dokonywane są przez pracowników Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie.*".

(dowód: akta kontroli str. 127-133, 348)

Rada Gminy podjęła dwie uchwały, na podstawie których zezwolono na odstępstwo od zakazów obowiązujących w stosunku do pomników przyrody, poprzez realizację inwestycji w odległości mniejszej niż 15 m od tych pomników[24].

(dowód: akta kontroli str. 54-56, 63-65)

Poddane oględzinom lokalne formy ochrony przyrody[25] nie były oznakowane w sposób przewidziany w art. 115 ust. 1 uoop oraz w *rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic*[26].

(dowód: akta kontroli str. 349-365)

W 2015 r i w 2016 r. Wójt zlecił przeprowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych i cięć technicznych drzew rosnących w uznanej za pomnik przyrody alei lipowej w miejscowości Białe. Aleja zachowała wartości, dla których został utworzony pomnik przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 349-365, 427-428, 442, 528-532)

W wyniku oględzin dziewiętnastu lokalnych form ochrony przyrody (10 pomników przyrody – ośmiu pojedynczych drzew i dwóch alei drzew; sześciu zespołów przyrodniczo-krajobrazowych; trzech użytków ekologicznych) stwierdzono:

- całkowite obumarcie jednego pomnika przyrody – drzewa sosna pospolita, ujętego w poz. 26 załącznika do rozporządzenia nr 20;
- w alei stanowiącej pomnik przyrody ujęty w pozycji nr 1 załącznika do ww. rozporządzenia było 76 drzew gatunku lipa drobnolistna, podczas gdy zgodnie z tym załącznikiem aleję stanowiło 50 drzew tego gatunku;
- w alei stanowiącej pomnik przyrody ujęty w pozycji 19 ww. załącznika było osiem drzew gatunku modrzew, podczas gdy zgodnie z tym załącznikiem aleję stanowiło 12 drzew tego gatunku.

Właściciel gruntów położonych nad Jeziorem Sumino oraz zarządca ośrodka wypoczynkowego nad Jeziorem Lucieńskim, będących zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi, nie mieli wiedzy, że jeziora te podlegają ochronie prawnej.

(dowód: akta kontroli str. 349-365)

Kierownik Referatu wyjaśniła: *„(...) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe zostały wprowadzone rozporządzeniem Nr 220 Wojewody Mazowieckiego z dnia 10 lipca 2001 roku, które zgodnie z § 8 zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. W związku z tym trzeba uznać, że informacja o objęciu ochroną została podana do publicznej wiadomości i nie było obowiązku informowania o tym właścicieli nieruchomości.”*.

(dowód: akta kontroli str. 383-385)

---

[24] Uchwała nr 177/XXXI/2017 Rady Gminy Gostynin z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie uzgodnienia projektu budowy sieci elektroenergetycznej nn 0,4kV w msc. Białe, gm. Gostynin, zlokalizowanej na działkach nr ewid.: 202/8, 202/12, 202/17, 202/18 częściowo w odległości mniejszej niż 15 m. od istniejących pomników przyrody – zabytkowej Alei Lipowej, oraz Uchwał Nr 198/XXXIII/2017 Rady Gminy Gostynin z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie uzgodnienia projektu budowy sieci elektroenergetycznej nn 0,4kV w msc. Budy Lucieńskie gm. Gostynin, zlokalizowanej na działkach nr ewid: 5 i 83 - częściowo w odległości mniejszej niż 15 m. od istniejących pomników przyrody – dwóch drzew, należących do gatunku lipa drobnolistna (*Tilla cordata*) rosnących na działkach o nr ewid. 5 i 83.

[25] Oględzinom poddano 10 pomników przyrody, sześć zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i trzy użytki ekologiczne.

[26] Dz. U. Nr 268, poz. 2665.

W Urzędzie brak było dokumentów potwierdzających wizytacje lokalnych form ochrony przyrody. Nie był sporządzany plan takich wizytacji. Kierownik Referatu wyjaśniła: *„Urząd Gminy wspólnie z RDOŚ dokonywał oględzin w terenie form ochrony przyrody. Nie umiem jednak stwierdzić, jakie formy przyrody były lustrowane, gdyż nie ma z tego dokumentacji. Terminy oględzin były ustalane telefonicznie."* oraz: *„Nie wiadomo jakie działania podjęto w wyniku przeprowadzonych oględzin."*.

(dowód: akta kontroli str. 545-574, 673-675)

Nie prowadzono zabiegów ochrony czynnej na użytkach ekologicznych. Kierownik Referatu wyjaśniła: *„Pracownik zajmujący się ochroną środowiska nie sygnalizował konieczności wykonania zabiegów ochrony czynnej na użytkach ekologicznych."*.

(dowód: akta kontroli str. 383-385)

W badanym okresie do Urzędu nie wpłynęły zawiadomienia dotyczące naruszenia zakazów wprowadzonych w odniesieniu do lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 545-575, 673-675)

Jedno drzewo – świerk pospolity, którego ochrona prawna została zniesiona Uchwałą Nr 139/XXV/2016 Rady Gminy Gostynin z dnia 8 listopada 2016 r. w sprawie zniesienia pomnika przyrody[27] nie zostało usunięte, pomimo że w uzasadnieniu do tej Uchwały podano, iż stało się ono niestabilne, a z uwagi na jego lokalizację, tj. bliskość budynku szkoły, stanowiło zagrożenie dla uczniów i osób przebywających w jego pobliżu.

(dowód: akta kontroli str. 35-37, 40-41, 349-365)

Wójt wyjaśnił: *„Świerk pospolity (…) nie został dotychczas usunięty ze względu na jego wpływ wobec pozostałych drzew stanowiących grupę drzew. Dwa najbliższe sąsiednie drzewa (pomnik przyrody) są – wg oceny wizualnej w niezadowalającej kondycji zdrowotnej, z przyczyn niezależnych od właściciela gruntów, o czym świadczą ubytki i zmiana koloru aparatu asymilacyjnego. Przedmiotowy świerk osłania je przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (np. porywiste wiatry), tym samym zabezpieczając przed powstaniem ewentualnych szkód. Świerk tracąc około 1/3 swojej korony stał się stabilniejszy i obecnie stanowi naturalną osłonę dla dwóch pozostałych."*.

(dowód: akta kontroli str. 595-597)

W okresie objętym kontrolą, w szkołach na terenie Gminy prowadzona była działalność edukacyjna dotycząca ochrony przyrody m.in. konkursy (np.: „Przyroda – Twój Przyjaciel", „Mój las"), akcje sadzenia drzew, organizacja wycieczek do miejsc będących formami ochrony przyrody. Powyższe działania były skierowane do młodzieży szkolnej. Gmina finansowała nagrody (publikacje o tematyce przyrodniczej) za udział w przeprowadzanych konkursach.

(dowód: akta kontroli str. 545-574)

W okresie objętym kontrolą nie występowały konflikty z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane były formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 673-675)

W dniu 19 lipca 2015 r. na działce 202/10 w miejscowości Białe, gm. Gostynin, w obrębie pomnika przyrody – alei lipowej, objętej formą ochrony przyrody na podstawie rozporządzenia nr 20 (poz. nr. 1 załącznika do rozporządzenia) spadła gałąź uszkadzając zaparkowany tam samochód. W dniu 20 czerwca 2016 r. Gmina Gostynin zawarła z właścicielem pojazdu ugodę, oświadczając, że ponosi odpowiedzialność za szkody poniesione w mieniu właściciela pojazdu. W wyniku ugody Gmina wypłaciła właścicielowi pojazdu kwotę 5 tys. zł z tytułu wszystkich roszczeń związanych z uszkodzeniem pojazdu, a właściciel pojazdu zrzekł się wszystkich pozostałych roszczeń związanych z przedmiotowym zdarzeniem wobec Gminy.

(dowód: akta kontroli str. 444-459, 673-675)

Wójt wyjaśnił: *„Zawarta ugoda jest potwierdzeniem odpowiedzialności odszkodowawczej Gminy Gostynin za przedmiotową szkodę spowodowaną przez pomnik przyrody, a odpowiedzialność ta wiąże się z nienależytym wykonywaniem zabiegów pielęgnacyjnych zabezpieczających*

[27] Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego z 2016 r. poz. 9950.

przedmiotowy pomnik przyrody. Zabiegi pielęgnacyjne w stosunku do przedmiotowego pomnika przyrody nie były należycie prowadzone z powodu zaniedbań pracownika Urzędu odpowiedzialnego za te działania. (...) Przed zawarciem ugody dokonano weryfikacji stanu faktycznego będącego podstawą roszczenia odszkodowawczego poprzez rozmowy z właścicielem nieruchomości, na której doszło do zdarzenia, a który potwierdził okoliczności powstania szkody. W tej sytuacji uznano, że wdanie się w spór sądowy może jedynie doprowadzić do zwiększenia kosztów szkody choćby przez dodatkowe koszty procesu sądowego.".

(dowód: akta kontroli str. 576-580)

W badanym okresie do Urzędu nie wpłynęły wnioski o utworzenie lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 545-575)

W okresie objętym kontrolą nie występowały konflikty pomiędzy Urzędem Gminy Gostynin a Generalną Dyrekcją Ochrony Środowiska oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 545-574, 673-675)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. Wójt nie przekazał, w ustawowym terminie, Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska uchwały o zniesieniu pomnika przyrody.

   Zgodnie z art. 113 ust. 4 uoop organ, który utworzył lub ustanowił formę ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 6–9, przesyła Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy ochrony przyrody oraz informacje, określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 1a, a także, w tym samym terminie, dokonuje wpisu tych informacji do Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody. Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 5 *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie centralnego rejestru form ochrony przyrody*[28] w rejestrze są gromadzone informacje zawierające m.in. tytuły innych istniejących aktów prawnych dotyczących utworzonej, ustanowionej albo wyznaczonej formy ochrony przyrody wraz ze wskazaniem miejsca ich ogłoszenia.

   W dniu 8 listopada 2016 r. Rada Gminy Gostynin podjęła uchwałę nr 139/XXV/2916 w sprawie zniesienia statusu pomnika przyrody, którą zmniejszono liczbę drzew w grupie drzew pomnikowych z czterech do trzech. Uchwałę tę opublikowano w dniu 22 listopada 2016 r., a została przekazana do GDOŚ Warszawa dopiero w dniu 21 kwietnia 2017 r., tj. 164 dni od jej uchwalenia i 150 dni po jej opublikowaniu, po monicie ze strony GDOŚ.

   (dowód: akta kontroli str. 38-48)

   Kierownik Referatu wyjaśniła: „*Uchwała nr 139/XXV/2916 Rady Gminy Gostynin z dnia 8 listopada 2016 r. w sprawie zniesienia pomnika przyrody (...) nie została przekazana do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie w terminie ustalonym w art. 113 ust. 4 ustawy (...) o ochronie przyrody z uwagi na zmianę pracownika zajmującego się sprawami ochrony środowiska. (...).*".

   (dowód: akta kontroli str. 127-33)

   Nieprzekazanie uchwały w sprawie zniesienia pomnika przyrody Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w terminie 30 dni od daty zniesienia pomnika przyrody było postępowaniem niezgodnym z prawem.

2. Wójt nie podjął działań w celu przyjęcia przez Radę Gminy Gostynin uchwał w sprawie lokalnych form ochrony przyrody, w konsekwencji wystąpiły niezgodności pomiędzy dotychczasowymi aktami prawa miejscowego, a stanem faktycznym.

   Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie, w postanowieniu z dnia 5 września 2016 r. znak: WSTII–P.623.4.2016.GZ.2 zasugerował podjęcie przez Radę Gminy Gostynin

[28] Dz. U. poz. 1080.

uchwały w sprawie pomników przyrody położonych na terenie Gminy Gostynin, *„gdyż stosowanie rozwiązania polegającego na utrzymywaniu w mocy dotychczasowych aktów wykonawczych – rozporządzeń Wojewody Mazowieckiego powinno mieć charakter przejściowy, tymczasowy.”.*

Również w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody wskazano na konieczność zmiany przepisów dotyczących sprawującego nadzór nad pomnikami przyrody i użytkami ekologicznymi.

(dowód: akta kontroli str. 81-84, 144-145)

Wójt wyjaśnił: *„Sugestia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (...) nie jest wiążąca ani dla Wójta Gminy, ani dla Rady Gminy. Przepis art. 35 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (...) wyraźnie stanowi, że dotychczasowe akty prawa miejscowego dotyczące form ochrony (...) zachowują moc do czasu wejścia w życie aktów prawa miejscowego wydanych przez właściwe organy gmin (...). Wójt Gminy oraz Rada Gminy nie podjęły działań zmierzających do podjęcia przedmiotowych uchwał. W mojej ocenie nie narusza to obowiązującego porządku prawnego, albowiem ustawa (...) o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (...) nie przewiduje terminu do którego rady gminy są zobowiązane do podjęcia stosownych uchwał, jak w ogóle nie zobowiązuje gmin do podjęcia takich działań.”.*

(dowód: akta kontroli str. 85-86)

Była Inspektor w Referacie wyjaśniła: *„Były to ostatnie miesiące mojej pracy przed przejściem na urlop, a następnie na emeryturę i nie pamiętam dlaczego nie przygotowałam projektów tych uchwał.”.*

(dowód: akta kontroli str. 676-678)

Niepodjęcie przez Wójta działań w celu przyjęcia przez Radę Gminy Gostynin uchwał w sprawie form ochrony przyrody było, zdaniem NIK, postępowaniem nierzetelnym.

NIK nie kwestionuje, iż do czasu wejścia w życie aktów prawa miejscowego, wydanych na podstawie obowiązujących obecnie przepisów zachowują moc dotychczasowe akty prawa miejscowego ustanawiające lokalne formy ochrony przyrody, jednakże długotrwałe utrzymywanie obowiązywania przepisów dotychczasowych skutkowało m.in. niewłaściwym wskazaniem osób nadzorujących lokalne formy ochrony przyrody.

3. Dwa wnioski o zezwolenie na odstępstwa od zakazów dotyczących pomników przyrody, w związku z realizacją inwestycji, rozpatrywano nie dokumentując wykonywanych czynności, a w trakcie realizacji prac nie prowadzono nadzoru nad przestrzeganiem zakazów.

   Pracownicy Urzędu, rozpatrując wniosek Biura Projektowego o uzgodnienie projektu budowy sieci elektroenergetycznej kablowej nN 0,4 kV w m. Białe, częściowo w odległości mniejszej niż 15 m od istniejącego pomnika przyrody – zabytkowej alei lip, a także przygotowując projekt uchwały Rady Gminy Gostynin, nie udokumentowali niewyrażenia przez właściciela terenu zgody na jego udostępnienie, w celu zachowania 15 m odległości prac od pomnika przyrody; nie udokumentowali próby przeprowadzenia oględzin pomnika przyrody i terenu; nie przeprowadzili kontroli przestrzegania warunków realizacji inwestycji, określonych w uchwale Rady Gminy Gostynin uzgadniającej projekt budowy wyżej wymienionej sieci energetycznej[29].

   (dowód: akta kontroli str. 60, 62-66, 129-139)

   Kierownik Referatu podała w wyjaśnieniach: *„Rozmowę z właścicielem terenu przeprowadzono w Urzędzie Gminy Gostynin (...). Z rozmów tych nie sporządzono żadnego dokumentu. Nie wiem, dlaczego taki dokument nie został stworzony. (...) Z próby dokonania*

[29] Uchwała nr 177/XXX/2017 Rady Gminy Gostynin z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie uzgodnienia projektu budowy sieci elektroenergetycznej kablowej nn 0,4 kV w m. Białe gm. Gostynin zlokalizowanego na dz. 202/8, 202/12, 202/16, 202/17, 202/18, 202/19 częściowo w odległości mniejszej niż 15 m od istniejących pomników przyrody – zabytkowej Alei Lipowej.

oględzin nie został sporządzony dokument. Nie wiem dlaczego tak się stało. Nie wiem, ale podejrzewam, że pracownik nie próbował się kontaktować z właścicielem terenu. Nic mnie o tym nie jest wiadome. Z tego co wiem pracownik (...) próbował dokonać oględzin jeden raz. (...) Nie wiem, dlaczego takie czynności (kontrola realizacji inwestycji – dopisek kontrolera) *nie zostały dokonane. Może faktycznie takie oględziny powinny zostać dokonane.".*

(dowód: akta kontroli str. 129-132)

Pracownicy Urzędu nie udokumentowali faktu przeprowadzenia oględzin w trakcie rozpatrywania wniosku z dnia 11 maja 2017 r. o zgodę na przebudowę sieci energetycznej napowietrznej w pobliżu pomników przyrody, tj. dwóch drzew gatunku lipa drobnolistna. Ponadto po podjęciu przez Radę Gminy Gostynin uchwały uzgadniającej projekt budowy wyżej wymienionej sieci energetycznej,[30] nie przeprowadzili kontroli przestrzegania warunków realizacji inwestycji w odległości mniejszej niż 15 m od pomników przyrody – dwóch drzew gatunku lipa drobnolistna.

(dowód: akta kontroli, str. 49-59, 61, 129-139)

Kierownik Referatu podała w wyjaśnieniach: „*Z tego, co przekazał mnie pracownik (...) sporządził z oględzin notatkę, jednakże na skutek awarii komputera nie została ona wydrukowana. Nie wiem, dlaczego notatka ta nie została odtworzona. (...) Nie wydałam polecenia dokonania wizji, poprosiłam Pana (...) o sprawdzenie, w formie rozmowy telefonicznej z Pełnomocnikiem (...) na jakim etapie jest inwestycja. Z rozmowy została sporządzona notatka*."

(dowód: akta kontroli str. 129-135)

Uwagi dotyczące badanej działalności

1. Wójt nie podjął działań mających na celu objęcie ochroną prawną pięciu kompleksów bagiennych, podmokłych i rolnych oznaczonych w mpzp, obejmującym obszar części wsi Huta, części wsi Zuzinów i części wsi Aleksandrynów, przyjętym uchwałą nr 100/XIII/2011 Rady Gminy Gostynin z dnia 27 października 2011 r. jako planowane do objęcia prawną ochroną ochrony przyrody (ZNp).

   (dowód: akta kontroli str. 324-343, 366-368)

   Wójt wyjaśnił: „*Z ustawy o ochronie przyrody (...) nie wynika obowiązek objęcia wszystkich terenów ochroną prawną. Ponadto wprowadzenie reżimu prawnego ochrony indywidualnej wiązać się będzie z wprowadzeniem zakazów wynikających z art. 45 w/w ustawy co spowoduje ograniczenie wykonywania prawa własności przez właścicieli działek. Aby zapobiec ewentualnym konfliktom społecznym związanym z utworzeniem formy ochrony przyrody, kierując się zasadą przezorności postanowiłem na tym etapie nie podejmować jeszcze kroków związanych z objęciem ochroną prawną ww. kompleksów.".*

   (dowód: akta kontroli str. 366-368)

   NIK stwierdza, że zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym*[31] wójt jest organem wykonawczym gminy, zaś zgodnie z art. 14 ust. 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*[32], mpzp jest aktem prawa miejscowego, do wykonania, którego wójt był zobowiązany.

2. NIK zwraca uwagę na potrzebę rozważenia objęcia ochroną prawną, jako pomnika przyrody, dębu bezszypułkowego o obwodzie pnia 403 cm, na wysokości 130 cm, rosnącego w pobliżu pomnika przyrody dębu szypułkowego zrośniętego u podstawy pnia z brzozą brodawkową, zlokalizowanego na terenie Nadleśnictwa Gostynin, Leśnictwa Kruk, oznaczonego nr 272 w opracowaniu pt. „Stan zdrowotny Pomników Przyrody na terenie Gminy Gostynin".

   (dowód: akta kontroli str. 349-365)

---

30 Uchwała nr 198/XXXIII/2017 Rady Gminy Gostynin z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie uzgodnienia projektu przebudowy sieci elektrycznej kablowej nN 0.4 kV w msc. Budy Lucieńskie, gm. Gostynin, zlokalizowanej na działkach nr ewid: 5 i 83 częściowo w odległości mniejszej niż 15 m od dwóch istniejących pomników przyrody – dwóch drzew, należących do gatunku lipa drobnolistna (Tilla cordata) rosnących na działkach o nr ewid 5 i 83.

31 Dz. U. z 2016 r. poz. 446, ze zm.

32 Dz. U. z 2017 r. poz. 1073.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Urzędu Gminy Gostynin w zakresie legalności i skuteczności działań podejmowanych na rzecz lokalnych form ochrony przyrody.

3. Legalność i gospodarność wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody

Opis stanu faktycznego

W 2015 r. na ochronę środowiska i gospodarkę wodną poniesiono wydatki w kwocie 889,61 tys. zł., a w 2016 r. – 688,55 tys. zł.

Wydatki na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody wyniosły: w 2015 r. – 5,18 tys. zł, w 2016 r. – 27,08 tys. zł. Środki przeznaczono na zadania polegające na wykonaniu zabiegów pielęgnacyjnych pomników przyrody i wykonanie tablic informacyjnych.

W I półroczu 2017 r. nie wydatkowano środków na zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 167-170, 203-205, 281)

W sprawozdaniach OŚ-4g za rok 2015 i za rok 2016 środki na lokalne formy ochrony przyrody wykazano w wydatkach na gospodarkę odpadami.

(dowód: akta kontroli str. 167-170, 203-205, 390-394)

W rozdziale 90019 – Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, w 2015 r. poniesiono wydatki w kwocie 22,98 tys. zł, w tym 5,18 tys. na lokalne formy ochrony przyrody, a w 2016 r. odpowiednio wydatkowano: 30,09 tys. zł w tym 0,08 tys. zł. Ponadto w 2016 r. w rozdziale 92503 – Rezerwaty i pomniki przyrody poniesiono wydatki w kwocie 27,00 tys. zł, a w rozdziale 70005 – Gospodarka gruntami i nieruchomościami poniesiono wydatki w kwocie 5,00 tys. zł na odszkodowanie za szkody wyrządzone przez pomnik przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 167-202, 203-267)

W okresie 2015 r. – I połowa 2017 r. nie występował niedobór środków finansowych na wykonywanie zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody. Wójt wyjaśnił: *„Opracowane i przyjęte plany finansowe na zadania z zakresu utrzymania lokalnych form ochrony przyrody w Gminie Gostynin, pokrywają w pełni zadania rzeczowe zaplanowane do realizacji na dany rok budżetowy.”*.

(dowód: akta kontroli str. 161-162)

Wydatki na lokalne formy ochrony przyrody pokrywane były w 2015 r. ze środków własnych, a w 2016 r. ze środków własnych oraz przyznanej dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (dalej: WFOŚiGW w Warszawie) w wysokości 24,30 tys. zł[33].

(dowód: akta kontroli str. 167, 203, 515-526)

W piśmie z dnia 18 kwietnia 2017 r.[34] WFOŚiGW w Warszawie potwierdził prawidłowość przedłożonego rozliczenia oraz wywiązanie się Gminy z warunków umowy dotacji. W wyniku oględzin w koronach alei drzew – lip drobnolistnych rosnących we wsi Białe nie stwierdzono posuszu.

(dowód: akta kontroli str. 349-365, 469)

W okresie objętym kontrolą, na podstawie zleceń i zawartych umów z podmiotami zewnętrznymi, wykonane zostały:

w 2015 r.:

---

[33] W dniu 26 kwietnia 2016 r. Gmina zawarła z WFOŚiGW w Warszawie umowę dotacji Nr 0037/16/OP/D na dofinansowanie realizacji zadania *Pielęgnacja pomników przyrody na terenie gminy Gostynin* w wysokości do 24.300,00 zł. Zadanie obejmowało m.in. pielęgnację i zabezpieczenie 64 drzew – lip drobnolistnych rosnących we wsi Białe. Wartość zadania 27.000,00 zł (24.300,00 zł przyznanej dotacji i 2.700,00 zł środków własnych).

[34] Znak: WFOŚiGW.MS.WZP.4105.16.002.2589.17.

- cięcia pielęgnacyjne i techniczne pomników przyrody – 5 lip drobnolistnych we wsi Białe; wydatkowano na ten cel 1.944,00 zł;
- cięcia pielęgnacyjne i techniczne 20 szt. drzew – lip, pomników przyrody we wsi Białe; wydatkowano na ten cel 3.240,00 zł;

(dowód: akta kontroli str. 167, 425-426, 440-441)

w 2016 r.:

- pielęgnacja alei drzew pomników przyrody zlokalizowanych w miejscowości Białe, w tym cięcia pielęgnacyjne i techniczne oraz nasadzenie drzew; wydatkowano na ten cel 27.000,00 zł;
- wykonanie tablicy informacyjnej dot. projektu pielęgnacji pomników przyrody na terenie gminy Gostynin dofinansowanej przez WFOŚiGW w Warszawie; wydatkowano na ten cel 45,01 zł;
- wykonanie tablicy informacyjnej dot. projektu pielęgnacji pomników przyrody na terenie gminy Gostynin dofinansowanej przez WFOŚiGW w Warszawie; wydatkowano na ten cel 36,90 zł.

(dowód: akta kontroli str. 203, 460-461, 463-464, 466-468)

W umowie z dnia 14 marca 2016 r. Nr OR.2151.29.2016 na wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych pomników przyrody na terenie Gminy Gostynin właściwie zabezpieczono interes Gminy w przypadku nienależytego lub nieterminowego wykonania przedmiotu umowy.

(dowód: akta kontroli str. 528-532)

W Urzędzie nie było regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej kwoty, wskazanej w art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – *Prawo zamówień publicznych*[35] oraz nie utworzono planu postępowań o udzielenie zamówień publicznych dla wydatków poniżej 30 tys. euro. Od roku 2017 w Urzędzie obowiązuje plan postępowań o udzielnie zamówień publicznych dla wydatków powyżej 30 tys. euro.

(dowód: akta kontroli str. 402, 682)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. Wójt zaciągnął zobowiązanie finansowe poprzez zawarcie umowy na wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych, pomimo że w uchwale budżetowej nie przewidziano finansowania takiego wydatku.

   W dniu 14 marca 2016 r. Wójt zawarł umowę nr OR.2151.29.2016 na wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych pomników przyrody na terenie gminy Gostynin, za kwotę 27,00 tys. zł brutto, pomimo że umowa na udzielenie dotacji w kwocie do 24,30 tys. zł na dofinansowanie realizacji zadania pn. „Pielęgnacja pomników przyrody na terenie gminy Gostynin", którego koszt kwalifikowany brutto wynosił 27,00 tys. zł, została zawarta w dniu 26 kwietnia 2016 r. Wydatek ten został wprowadzony do budżetu Gminy w dniu 30 maja 2016 r.[36]. Środki w kwocie 27,00 tys. zł zostały wydatkowane w dniu 4 sierpnia 2016 r.

   (dowód: akta kontroli str. 252-256, 466-468, 515-526, 528-532)

   Zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych*[37], wydatki publiczne mogą być ponoszone na cele i w wysokościach ustalonych w uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego.

   Wójt wyjaśnił: *„Gmina Gostynin w swoim budżecie przed otrzymaniem dotacji na dzień 14.03.2017 r. posiadała środki finansowe na zabezpieczenie całej wartości umowy z w/w wykonawcą tj. 27.000,00 zł brutto w dziale 900 rozdział 90003 paragraf 4300, stąd umowa*

---

35 Dz. U. z 2017 r. poz. 1579.

36 Uchwałą Rady Gminy Nr 115/XXI/2016 z dnia 30 maja 2016 r. zmieniającą Uchwałę Budżetową Gminy Gostynin na rok 2016.

37 Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, ze zm.

z wykonawcą (...). W dniu 26 kwietnia 2016r. zawarłem umowę dotacji z WFOŚiGW w Warszawie Nr 0037/16/OP/D w kwocie do 24.300,00zł na dofinansowanie realizacji zadania pn. „Pielęgnacja pomników przyrody na terenie gminy Gostynin", którego koszt kwalifikowany brutto wynosił: 27.000,00 zł. Na najbliższej sesji - uchwałą Nr 115/XXI/2016 Rada Gminy z dnia 30 maja 2016r. zmieniającej Uchwałę Budżetową Gminy Gostynin na rok 2016 w dziale 925 rozdział 92503 - dokonano po stronie dochodów zwiększenia budżetu o kwotę: 24.300,00 zł tj. o wartość otrzymanej dotacji i zwiększono plan wydatków bieżących o kwotę: 27.000,00 zł w powyższym dziale. Wprowadzając do budżetu środki pozyskane na powyższe zadanie zarówno po stronie dochodów budżetu jaki i wydatków budżetu dokonano ich zakwalifikowania do klasyfikacji budżetowej: Dział 925 - Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody rozdział 92503 - Rezerwaty i pomniki przyrody tj. zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. W Uchwale Budżetowej Gminy Gostynin na 2016 r środki na powyższe zadania pierwotnie zabezpieczono w Dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska rozdział 90003 – Oczyszczanie miast i wsi, z uwagi na nieznany jeszcze szczegółowy zakres działań związanych z ochroną środowiska w roku 2016.".

(dowód: akta kontroli str. 576-580)

Skarbnik wyjaśniła: *„Gmina Gostynin w swoim budżecie przed otrzymaniem dotacji na dzień 14.03.2017r. posiadała środki finansowe na zabezpieczenie całej wartości umowy z (...) wykonawcą tj. 27.000,00 zł brutto w dziale 900 rozdział 90003 paragraf 4300, stąd umowa z wykonawcą (...) została zawarta przez Wójta Gminy Gostynin przy mojej kontrasygnacie. (...) uchwałą Nr 115/XXI/2016 Rada Gminy z dnia 30 maja 2016 r. zmieniającej Uchwałę Budżetową Gminy Gostynin na rok 2016 w dziale 925 rozdział 92503 - dokonano po stronie dochodów zwiększenia budżetu o kwotę: 24.300,00zł tj. o wartość otrzymanej dotacji i zwiększono plan wydatków bieżących o kwotę: 27.000,00 zł w powyższym dziale. Wprowadzając do budżetu środki pozyskane na powyższe zadanie zarówno po stronie dochodów budżetu jaki i wydatków budżetu dokonano ich zakwalifikowania do klasyfikacji budżetowej: Dział 925 - Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody rozdział 92503 - Rezerwaty i pomniki przyrody tj. zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. W Uchwale Budżetowej Gminy Gostynin na 2016 r. środki na powyższe zadania pierwotnie zabezpieczono w Dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska rozdział 90003 – Oczyszczanie miast i wsi, z uwagi na nieznany jeszcze szczegółowy zakres działań związanych z ochroną środowiska w roku 2016".*

(dowód: akta kontroli str. 581-585)

W ocenie NIK, powyższe działanie było nielegalne.

2. Zlecając w dniu 16 kwietnia 2015 r.[38] wykonanie cięć pielęgnacyjnych i technicznych pomników przyrody – czterech lip drobnolistnych rosnących na działce o nr ew. 202/10 we wsi Białe oraz jednej lipy drobnolistnej przy drodze gminnej we wsi Białe i w dniu 12 października 2015 r.[39] wykonanie cięć pielęgnacyjnych i technicznych 20 szt. drzew – lip, pomników przyrody rosnących na działce o nr. ew. 202/10 we wsi Białe, nienależycie zabezpieczono interes Gminy. Łączna wartość ww. prac wyniosła 5,18 tys. zł.
Ani w zleceniu ani w umowie nie zamieszczono postanowień zabezpieczających interes Gminy na wypadek nienależytego lub nieterminowego wykonania prac, np. kar umownych.

(dowód: akta kontroli str. 427-428, 442)

Sekretarz Gminy wyjaśniła: *„...w mojej ocenie wystarczającym sposobem należytego zabezpieczenia interesu gminy było odwołanie się do powszechnie obowiązujących przepisów Kodeksu cywilnego, który reguluje odpowiedzialność z umów cywilnych w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Zlecenie na wykonanie*

[38] Zlecenie znak: G.6125.3.2013.
[39] Umowa nr Or.2151.81.2015.

(...)usługi opiewało na wartość nie przekraczającą kwoty: 2 000,00 zł, a pracownicy Urzędu Gminy Gostynin nigdy nie wnosili uwag do współpracy z Zakładem Usług Leśnych...".

(dowód: akta kontroli str. 589-590)

Wójt wyjaśnił: *„Uznano, że w tym przypadku interes gminy jest w wystarczającym stopniu zabezpieczony powszechnie obowiązującymi przepisami Kodeksu cywilnego (art. 471 i n.k.c.), który przewiduje odpowiedzialność strony w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy. Zastrzeżenie kary umownej nie jest obligatoryjne i odstąpienie od tego nie pozbawia gminy ochrony prawnej jej interesu.".*

(dowód: akta kontroli str. 576-580)

W ocenie NIK, powyższe postępowanie było nierzetelne.

3. W sprawozdaniach OŚ-4g za rok 2015 i rok 2016 wykazano dane niezgodne ze stanem faktycznym.

W sprawozdaniu OŚ-4g za rok 2015 wykazano, że całość środków pochodzących z opłat i kar, tj. z rozdziału 90019 klasyfikacji budżetowej, w kwocie 22.984,00 zł wydatkowana została na gospodarkę odpadami, pomimo że z rozdziału 90019 na finansowanie lokalnych form ochrony przyrody wydatkowano kwotę 5.184,00 zł, która to kwota w ww. sprawozdaniu powinna zostać wykazana w poz. 14 „pozostałe dziedziny".

(dowód: akta kontroli str. 167-170, 390-391)

W sprawozdaniu OŚ-4g za rok 2016 wykazano, że całość środków pochodzących z opłat i kar, tj. z rozdziału 90019 klasyfikacji budżetowej, w kwocie 30.086,00 zł wydatkowana została na gospodarkę odpadami, pomimo że z rozdziału 90019 na finansowanie lokalnych form ochrony przyrody wydatkowano kwotę 81,91 zł, która to kwota w ww. sprawozdaniu powinna zostać wykazana w poz. 15 „pozostałe dziedziny".

(dowód: akta kontroli str. 203-205, 392-393)

Wójt wyjaśnił: *„W sprawozdaniu Oś-4g z gospodarowania dochodami budżetu gminy pochodzącymi z opłat i kar środowiskowych, przeznaczonymi na finasowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej za rok 2015 kwota: 5.184,00 zł wydatkowana na finansowanie lokalnych form ochrony przyrody, została wykazana w pozycji „wydatki na gospodarkę odpadami". Pracownik odpowiedzialny za sporządzenie sprawozdania (...), po akceptacji Skarbnika Gminy (...), przedłożył do akceptacji sporządzone sprawozdanie. Sprawozdanie zostało zaakceptowane przeze mnie jako prawidłowe. (...) W sprawozdaniu Oś-4g z gospodarowania dochodami budżetu gminy pochodzącymi z opłat i kar środowiskowych, przeznaczonymi na finasowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej za rok 2016 kwota: 81,91 zł wydatkowana na finansowanie lokalnych form ochrony przyrody, została wykazana w pozycji „wydatki na gospodarkę odpadami". Pracownik odpowiedzialny za sporządzenie sprawozdania (...), po akceptacji Skarbnika Gminy (...), przedłożył do akceptacji sporządzone sprawozdanie. Sprawozdanie zostało zaakceptowane przeze mnie jako prawidłowe.".*

(dowód: akta kontroli str. 595-597)

Skarbnik wyjaśniła: *„...W objaśnieniach do formularza OŚ-4g – wskazano zapis „Wydatki należy wymienić w odniesieniu do dziedziny, której dotyczą, w odniesieniu do poszczególnych beneficjentów". Przy sporządzaniu sprawozdania dokonano klasyfikacji wydatków sugerując się rodzajem wykonywanych zadań tj. zrealizowane wydatki dotyczyły prac pielęgnacyjnych i technicznych drzew pomników przyrody, z których to prac powstały odpady zielone, w postaci gałęzi, odpady ulegające biodegradacji. Stąd w wyniku nieumyślnego niezrozumienia klasyfikacji wydatków wg kategorii ujętych w sprawozdaniu statystycznym (brak szczegółowych informacji w objaśnieniach do sprawozdania) tj. podział wydatków na:*
- wydatki na gospodarkę ściekową i ochronę wód,
- wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu,
- wydatki na gospodarkę odpadami,
- wydatki na pozostałe dziedziny,

przez pracownika sporządzającego sprawozdanie (...), po mojej akceptacji,

przyporządkowano zrealizowane wydatki do kategorii: „gospodarka odpadami" zamiast „pozostałe dziedziny" przewidzianych dla wydatków związanych z finansowaniem lokalnych form ochrony przyrody.
(...) Dane w sprawozdaniu OŚ-4g za rok 2015 przekazałam zgodnie z błędnym zrozumieniem klasyfikowania wydatków wg. poszczególnych dziedzin zawartych w sprawozdaniu, kierując się rodzajem a nie dziedziną wydatku. Łączna wartość wydatków wykazana w sprawozdaniu została sporządzona w sposób prawidłowy. (...) Dane w sprawozdaniu OŚ-4g za rok 2016 przekazałam zgodnie z błędnym zrozumieniem klasyfikowania wydatków wg. poszczególnych dziedzin zawartych w sprawozdaniu, kierując się rodzajem a nie dziedziną wydatku. Łączna wartość wydatków wykazana w sprawozdaniu została sporządzona w sposób prawidłowy.".

(dowód: akta kontroli str. 591-594)

W ocenie NIK, powyższe działanie było nierzetelne i nielegalne.

Uwagi dotyczące badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę na potrzebę rozważenia wprowadzenia regulacji wewnętrznych dotyczących udzielania zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej kwoty wskazanej w art. 4 pkt 8 ustawy – *Prawo zamówień publicznych*.

2. Udzielając zamówień publicznych zleceniem z dnia 16 kwietnia 2015 r. powierzającym wykonanie cieć pielęgnacyjnych i technicznych pomników przyrody – czterech lip drobnolistnych rosnących na działce o nr ew. 202/10 we wsi Białe oraz jednej lipy drobnolistnej przy drodze gminnej we wsi Białe oraz umową z dnia 12 października 2015 r. na wykonanie cięć pielęgnacyjnych i technicznych 20 szt. drzew – lip, pomników przyrody rosnących na działce o nr. ew. 202/10 we wsi Białe nie udokumentowano: ustalenia wartości zamówienia, potwierdzenia, że zapytanie ofertowe zostało wysłane więcej niż do jednego potencjalnego oferenta, prawidłowości i terminowości wykonania prac. Ponadto w przypadku zlecenia z dnia 16 kwietnia 2015 r. nie udokumentowano konieczności wykonania prac. Łączna wartość prac wynosiła 5,18 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 425-443)

Odnosząc się do zlecenia z dnia 16 kwietnia 2015 r., Kierownik Referatu wyjaśniła: *„(...) Przypuszczam, że przeprowadzenie prac pielęgnacyjnych i technicznych drzew – pomników przyrody odbyło się w trybie pilnym z uwagi na zagrożenie jakie stwarzały lipy dla użytkowników nieruchomości. (...) Przypuszczam, że wartość szacunkową zamówienia ustalono na podstawie złożonej oferty. Z dokumentów znajdujących się w tut. referacie wynika, że zapytanie ofertowe zostało wysłane tylko do jednego oferenta. Nie jestem w stanie stwierdzić, dlaczego nie wysłano ofert do innych oferentów, być może były to zapytania telefoniczne, z których nie sporządzono notatki. (...) W dokumentach sprawy nie znajduje się protokół odbioru prac, wobec tego nie jestem w stanie stwierdzić, czy taki protokół został sporządzony. (...) Zlecenie zostało wykonane w terminie, gdyż pracownik, który trakcie realizacji zlecenia oraz po jego zakończeniu dokonywał oględzin w terenie nie sygnalizował o opóźnieniach i nieprawidłowościach w jego realizacji.".*

(dowód: akta kontroli str. 586-588)

Odnosząc się do umowy z dnia 12 października 2015 r., Kierownik Referatu wyjaśniła: *„(...) Z uwagi na brak dokumentów, nie jestem w stanie stwierdzić na jakiej podstawie pracownik, który zajmował się ochroną środowiska stwierdził konieczność wykonania prac pielęgnacyjnych i technicznych drzew – pomników przyrody w m. Białe. (...) Przypuszczam, że wartość szacunkową zamówienia ustalono na podstawie złożonej oferty. Z dokumentów znajdujących się w tut, referacie wynika, że zapytanie ofertowe zostało wysłane tylko do jednego oferenta. Nie jestem w stanie stwierdzić, dlaczego nie wysłano ofert do innych oferentów, być może były to zapytania telefoniczne, z których nie sporządzono notatki. (...) W dokumentach sprawy nie znajduje się protokół odbioru prac, wobec tego nie jestem w stanie stwierdzić, czy taki protokół został sporządzony. (...) Pracownik, który w trakcie realizacji zlecenia oraz po jego zakończeniu dokonywał oględzin w terenie nie informował o opóźnieniach i nieprawidłowościach w realizacji umowy.".*

(dowód: akta kontroli str. 586-588)

Były inspektor w Referacie wyjaśniła: *„…nie przypominam sobie bym prowadziła sprawy związane z udzieleniem tych zamówień, opisałam faktury za wykonanie tych usług. Przed opisaniem faktur dokonałam oględzin wykonania prac wydaje mi się, że sporządziłam dokument z tych oględzin. (…) Być może dostałam polecenie przygotowania umowy i zlecenia, o których mowa wyżej. Nie pamiętam tego szczegółowo.”*.

(dowód: akta kontroli str. 676-678)

NIK wraca uwagę, że zgodnie z art. 44 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych* wszystkie wydatki publiczne, niezależnie od wysokości kwoty, powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny. Dlatego też zdaniem NIK w dokumentacji dotyczącej zlecanego zadania powinien znaleźć się ślad rewizyjny potwierdzający, że ustalone koszty wykonania danego zadania są ustalone właściwie.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie legalność i gospodarność wydatkowania przez Urząd środków finansowych, przeznaczonych na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody.

IV. Uwagi i wnioski

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości wskazują na nienależyte funkcjonowanie w Urzędzie mechanizmów kontroli zarządczej. W szczególności nienależycie funkcjonują standardy, wymienione w komunikacie Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. *w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych*[40], o numerach: 6 – Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji, 11 – Nadzór, 16 – Bieżąca informacja, 17 – Komunikacja wewnętrzna. Niedostatecznie należy ocenić zwłaszcza brak sprawowania nadzoru przez Kierownika Referatu Geodezji, Gospodarki Gruntami i Rolnictwa w zakresie lokalnych form ochrony przyrody oraz przez Skarbnika Gminy w zakresie sporządzania sprawozdań statystycznych OŚ–4g.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. *o Najwyższej Izbie Kontroli*[41], wnosi o:

1) wyeliminowanie przypadków podawania danych statystycznych niezgodnych ze stanem faktycznym;
2) zaciąganie zobowiązań finansowych po uprzednim upoważnieniu zawartym w uchwale Rady Gminy Gostynin;
3) przedkładanie Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska uchwał Rady Gminy Gostynin, dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, zgodnie z wymogami prawa;
4) przygotowanie projektów uchwał Rady Gminy Gostynin dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, mających na celu dostosowanie prawa miejscowego do przepisów uoop oraz uporządkowanie danych dotyczących liczby drzew w alejach będących pomnikami przyrody;
5) doprowadzenie do jednolitego i zgodnego ze stanem faktycznym zaprezentowania w dokumentach strategicznych Gminy, informacji dotyczących lokalnych form ochrony przyrody;
6) rzetelne rozpatrywanie wniosków o zezwolenia na odstępstwa od zakazów dotyczących lokalnych form ochrony przyrody;
7) zamieszczanie w umowach postanowień zabezpieczających interes Gminy na wypadek nienależytego lub nieterminowego wykonania umowy;
8) dokumentowanie przeprowadzanych działań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody.

---

40 Dz. Urz. MF Nr 15 poz. 84.
41 Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 4 października 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Dyrektor
Departamentu Środowiska

z up.

Teresa Warchałowska
Wicedyrektor

Kontroler

Damian Pazio
Specjalista k.p.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.015.04.2017
P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli — P/17/049 – Lokalne formy ochrony przyrody[1]

Jednostka przeprowadzająca kontrolę — Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku

Kontroler — Tomasz Suchowierski – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/108/2017 z 17 sierpnia 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)

Marcin Kiersnowski – specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr BI/110/2017 z 21 sierpnia 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

Jednostka kontrolowana — Urząd Gminy Narewka, 17-220 Narewka, ul. Białowieska 1 (dalej „*Urząd*") (dowód: akta kontroli str. 40-41)

Kierownik jednostki kontrolowanej — Mikołaj Pawilcz – Wójt Gminy Narewka[2] (dowód: akta kontroli str. 40-41)

II. Ocena kontrolowanej działalności[3]

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie realizację przez Gminę zadań związanych z utrzymaniem na swoim terenie lokalnych form ochrony przyrody, tj. użytków ekologicznych i pomników przyrody[4].

Uzasadnienie oceny ogólnej

Urząd, poprzez wyznaczenie osób odpowiedzialnych, był przygotowany organizacyjnie do prowadzenia spraw związanych z utrzymywaniem lokalnych form ochrony przyrody i ich ewidencjonowaniem. Zadania te nie były jednak realizowane. Gmina nie dysponowała aktualnymi informacjami o stanie pomników przyrody i użytków ekologicznych, nie przeprowadzała ich wizytacji, ani też nie zleciła opieki nad nimi innym podmiotom. W efekcie tych zaniedbań pomniki przyrody i użytki ekologiczne były w większości oznakowane nieaktualnymi wzorami tablic, a w części wcale ich nie oznaczono. W żadnym z dokumentów strategicznych Gminy nie zaplanowano działań dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody, a odniesienia do znajdujących się na terenie Gminy pomników przyrody i użytków ekologicznych dotyczyły w zasadzie jedynie wskazania ich liczby, która zresztą w Studium została wykazana niezgodnie ze stanem faktycznym. Gmina, pomimo istniejących potrzeb, nie zapewniła także środków na utrzymanie i nadzór nad pomnikami przyrody i użytkami ekologicznymi.

Inne stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły braku w latach 2011-2017 (I półrocze) Programu Ochrony Środowiska, czego konsekwencją było zaniechanie obowiązkowego raportowania Radzie Gminy (co dwa lata) o sposobie realizacji zadań programowych oraz wykazania w sprawozdaniach SG-01 za lata 2015-2016 mniejszej od faktycznej liczby pomników przyrody i użytków ekologicznych na terenie Gminy.

1. Prawne, organizacyjne i finansowe warunki dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu zadaniami związanymi z ochroną przyrody w Urzędzie zajmował się pracownik stanowiska ds. rolnictwa. W zakresach czynności pracowników zatrudnionych na tym stanowisku wskazano m.in. następujące

[1] Pod pojęciem lokalne formy ochrony przyrody należy rozumieć pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

[2] Od 15 czerwca 1990 r.

[3] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. W przypadku, gdy sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia się ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

[4] Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 do 30 czerwca 2017 r.

zadania: gromadzenie dokumentacji dotyczącej ustanawiania lokalnych form ochrony przyrody oraz utrzymywanie form ochrony przyrody i ewidencja pomników przyrody.
(dowód: akta kontroli str. 40-47)

1.2. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie obowiązywały następujące dokumenty strategiczne Gminy:

a) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Narewka (dalej „*Studium*"), w którym podano niewłaściwą liczbę pomników przyrody i użytków ekologicznych, nie wskazując przy tym działań dotyczycących lokalnych form ochrony przyrody (zagadnienie opisano w punkcie 1.8. wystąpienia),

b) Strategia Rozwoju Gminy na lata 2000-2015, w której nie było odniesień do lokalnych form ochrony przyrody,

c) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Narewka do roku 2020, przyjęty 22 czerwca 2017 r. (wcześniejszy Program obowiązywał do roku 2011), w którym wskazano jedynie liczbę pomników przyrody (zagadnienie opisano w punkcie 1.7. wystąpienia),

d) Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Narewka na lata 2015-2020, w którym nie ma odniesień do lokalnych form ochrony przyrody.

W latach 2015-2017 w Gminie nie planowano działań związanych z ochroną lokalnych form przyrody.

Wójt Gminy wyjaśnił, że *„Prawie wszystkie pomniki przyrody znajdują się na terenie Nadleśnictwa Browsk i Parku Narodowego i ich lokalizacja nie ma bezpośredniego związku z zakresem gospodarczego rozwoju gminy. Gmina po prostu nie zarządza tymi terenami i dlatego też sprawa ta nie została ujęta w tych dokumentach".*
(dowód: akta kontroli str. 48-54, 63-65)

1.3. W budżecie Gminy Narewka na lata 2015-2017 (I półrocze) zaplanowano dochody i wydatki związane z realizacją zadań określonych ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska[5] w wysokości kolejno 40,0 tys. zł, 40,0 tys. zł i 30,0 tys. zł. Nie planowano przy tym, ani nie ponoszono wydatków na ochronę lokalnych form ochrony przyrody, co szerzej opisano w pkt. 3 wystąpienia pokontrolnego.
(dowód: akta kontroli str. 5, 23)

1.4. Na terenie Gminy Narewka w latach 2015-2017 (I półrocze) znajdowało się dziewięć użytków ekologicznych będących ekosystemami bagiennymi o powierzchni 43,1 ha oraz 117 pomników przyrody, w tym 112 pojedynczych drzew, jedna grupa drzew oraz cztery głazy narzutowe. Liczba lokalnych form ochrony przyrody była zgodna z rejestrem pomników przyrody oraz rejestrem użytków ekologicznych udostępnionymi przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Białymstoku[6] (dalej: *„RDOŚ"*). Natomiast w sprawozdaniach SG-01 za lata 2015-2016 sporządzonych przez Urząd dla celów statystycznych wykazano nierzetelne dane dotyczące ilości pomników przyrody i użytków ekologicznych, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości". (dowód: akta kontroli str. 9-22)

Spośród 126 lokalnych form ochrony przyrody występujących na terenie Gminy Narewka 125 zostało utworzonych przez Wojewodę Podlaskiego (wcześniej Białostockiego), a jeden przez Radę Gminy Narewka, tj.:

- 14 pomników przyrody ustanowiono zarządzeniami nr 33/78[7], 35/78[8] i 36/78[9] Wojewody Białostockiego z dnia 28 grudnia 1978 r.,
- 37 pomników przyrody utworzono rozporządzeniem nr 4/93 Wojewody Białostockiego z dnia 19 sierpnia 1993 r.[10],

---

[5] Dz. U. z 2017 r. poz. 519, ze zm. Ustawa zwana dalej *„POŚ"*

[6] http://www2.bialystok.rdos.gov.pl/opendata/katalog-danych-01.html

[7] Zarządzenie Wojewody Białostockiego nr 33/78 z dnia 28 grudnia 1978 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1979 r. Nr 2, poz. 10).

[8] Zarządzenie Wojewody Białostockiego nr 35/78 z dnia 28 grudnia 1978 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (niepublikowane).

[9] Zarządzenie Wojewody Białostockiego nr 36/78 z dnia 28 grudnia 1978 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (niepublikowane).

- cztery głazy narzutowe uznano za pomniki przyrody rozporządzeniem nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dnia 17 listopada 1994 r.[11],
- 13 pomników przyrody ustanowiono rozporządzeniem nr 11/96 Wojewody Białostockiego z dnia 29 listopada 1996 r.[12],
- trzy użytki ekologiczne utworzono rozporządzeniem nr 6/97 Wojewody Białostockiego z dnia 7 sierpnia 1997 r.[13],
- sześć użytków ekologicznych utworzono rozporządzeniem nr 9/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 30 marca 2004 r.[14],
- jeden pomnik przyrody ustanowiła Rada Gminy Narewka uchwałą nr XXIII/227/05 z dnia 25 sierpnia 2005 r.[15],
- 48 pomników przyrody utworzono rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego nr 10/08 z dnia 22 września 2008 r.[16] (dowód: akta kontroli str. 9-21)

1.5. Jedynie w rozporządzeniu Wojewody Podlaskiego nr 10/08 z dnia 22 września 2008 r. określono sprawującego nadzór nad utworzonymi tym rozporządzeniem 48 pomnikami przyrody, tj. Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody[17]. W pozostałych aktach prawnych ustanawiających lokalne formy ochrony przyrody nie określono sprawującego nadzór, w tym w uchwale Rady Gminy Narewka nr XXIII/227/05 z dnia 25 sierpnia 2005 r. Wójt Gminy Narewka wyjaśnił, że *„przyjęto przez domniemanie że Gmina jest odpowiedzialna za nadzór nad tym pomnikiem przyrody. W kolejnych podejmowanych uchwałach będzie przestrzegany art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody"*.
(dowód: akta kontroli str. 9-21, 23, 38-39)

1.6. Wszystkie lokalne formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie gminy Narewka położone są na obszarach chronionych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt. 1, 2, 4 i 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody[18], w tym 33 na terenie Białowieskiego Parku Narodowego, a 93 na terenie obszaru chronionego krajobrazu „Puszcza Białowieska" i obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Narwi". Jednocześnie 124 lokalne formy ochrony przyrody znajdują się na obszarach Natura 2000, cztery w otulinie Białowieskiego Parku Narodowego, a osiem na terenach rezerwatu przyrody „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej".
Na gruntach prywatnych znajdują się dwa pomniki przyrody, a jeden pomnik przyrody znajduje się na działce należącej do Gminy Narewka. Pozostałe 123 lokalne formy ochrony przyrody położone są na gruntach Skarbu Państwa, w tym 90 zarządzanych przez Nadleśnictwo Browsk i 33 przez Białowieski Park Narodowy.

Urząd z nadzorującymi ww. obszary chronione (tj. z Dyrektorem Białowieskiego Parku Narodowego, Zarządem Województwa Podlaskiego i RDOŚ), zarządzającymi nieruchomościami Skarbu Państwa i właścicielami prywatnych nieruchomości nie zawierał porozumień lub umów na wykonywanie nadzoru nad lokalnymi formami ochrony przyrody lub na wykonywanie ochrony. Wójt Gminy Narewka wyjaśnił, że *„w zdecydowanej większości pomniki zlokalizowane są na obszarze Nadleśnictwa Browsk i Białowieskiego Parku Narodowego, a użytki ekologiczne na obszarach zarządzanych przez Nadleśnictwo Browsk. Żaden z podmiotów nie zgłaszał oczekiwań finansowych za nadzór nad pomnikami*

---

[10] Rozporządzenie nr 4/93 Wojewody Białostockiego z dnia 19 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 12, poz. 70, ze zm.).
[11] Rozporządzenie nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dnia 17 listopada 1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 18, poz. 93).
[12] Rozporządzenie nr 11/96 Wojewody Białostockiego z dnia 29 listopada 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 38, poz. 138).
[13] Rozporządzenie nr 6/97 Wojewody Białostockiego z dnia 7 sierpnia 1997 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne ekosystemów bagiennych i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 16, poz. 64).
[14] Rozporządzenie nr 9/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 30 marca 2004 r. w sprawie uznania ekosystemów bagiennych za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego nr 38, poz. 710).
[15] Uchwała Nr XXIII/227/05 Rady Gminy Narewka z dnia 25 sierpnia 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 207, poz. 2362).
[16] Rozporządzenie Wojewody Podlaskiego nr 10/08 z dnia 22 września 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 228, poz. 2333).
[17] Z dniem 15 listopada 2008 r. urząd Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody został zniesiony przez art. 150 pkt 11 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405).
[18] Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.

przyrody czy też użytkami ekologicznymi. Nadleśnictwo i Park Narodowy w swoich ustawowych obowiązkach mają opiekę nad pomnikami przyrody i stąd uważaliśmy, że dokument porozumienie - umowa nie jest konieczny." Wójt Gminy dodał także, że *„właściciele nieruchomości nie zgłaszali jakichkolwiek oczekiwań w związku z lokalizacją pomników przyrody i to spowodowało, że nie spisano stosownych porozumień. Podjęliśmy już formalne działanie do określenia wzajemnych obowiązków w zakresie opieki i nadzoru nad pomnikami przyrody i użytkami ekologicznymi.*"

(dowód: akta kontroli str. 9-21, 23, 38-39)

1.7. W Programie Rozwoju Gminy Narewka na lata 2015-2020 przyjętym uchwałą Rady Gminy z 30 listopada 2015 r. nie było odniesień do lokalnych form ochrony przyrody. Odniesień takich nie było również w obowiązującej wcześniej „Strategii rozwoju gminy na lata 2000-2015". (dowód: akta kontroli str. 48)

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Narewka do roku 2020" został przyjęty uchwałą z Rady Gminy z 22 czerwca 2017 r. W Programie wskazano, że na terenie Gminy znajduje się dziewięć użytków ekologicznych i 110 pomników przyrody, podczas gdy faktycznie na terenie gminy znajdowało się 117 pomników przyrody. Program nie zawierał innych odniesień do pomników przyrody. Wcześniej w Gminie realizowano „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Narewka na lata 2004-2011". W Programie tym określono m.in. zadanie polegające na opiece, konserwacji i utrzymaniu pomników przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 48)

1.8. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Narewka zostało uchwalone przez Radę Gminy 31 sierpnia 1999 r. Studium było aktualizowane uchwałami Rady Gminy z 21 września 2006 r., 14 czerwca 2007 r., 12 września 2008 r., 23 czerwca 2010 r., 26 czerwca 2012 r. oraz 29 sierpnia 2014 r. Pomimo dokonywanych aktualizacji w Studium nie wskazano wszystkich istniejących na terenie Gminy pomników przyrody i użytków ekologicznych. W Studium podano, że na terenie Gminy znajduje się 21 pomników przyrody i cztery użytki ekologiczne, podczas gdy faktycznie na terenie Gminy było 117 pomników przyrody i dziewięć użytków ekologicznych (zagadnienie opisano w sekcji *„Ustalone nieprawidłowości"*). Jednocześnie w Studium podano jedynie lokalizację wykazywanych użytków ekologicznych, nie określając lokalizacji pomników przyrody. Określając kierunek zagospodarowania obiektów i obszarów chronionych wskazano, że podstawowym zadaniem powinno być ich *„/.../ zachowanie z dopuszczeniem możliwości ich kształtowania zarówno pod względem jakościowym, jak i przestrzennym z jednoczesnym zapewnieniem ich własnego funkcjonowania i ciągłości układów ekologicznych."* Uwzględniono też, że przy wyznaczaniu kierunków zagospodarowania należy uwzględniać zakazy wynikające z rozporządzeń Wojewody Podlaskiego w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza Białowieska" oraz w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi". Realizacja założeń zagospodarowania miała być realizowana poprzez:

- wykonanie planów lub studiów obszarów chronionych i wdrażanie ich do ustaleń lub zasad gospodarowania określonych w powołujących je aktach prawnych, a następnie do decyzji administracyjnych o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- podniesienie stopnia ochronności Puszczy Białowieskiej,
- tworzenie nowych rezerwatów przyrody, pomników przyrody oraz innych form ochrony z obowiązkiem wprowadzania ich do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego.

Odnosząc się do sposobu realizacji wskazanych założeń Wójt Gminy wyjaśnił, że: *„Opracowywane w Gminie plany zagospodarowania przestrzennego nie obejmowały zasięgiem rezerwatów lub innych obszarów prawnie chronionych. Obszar Puszczy jest objęty ochroną w ramach Obszaru Ochrony Natura 2000 i z tego względu uznaliśmy, że dalsze podnoszenie stopnia ochronności nie jest konieczne. Ostatnio utworzone rezerwaty znajdują się w Nadleśnictwie Browsk i nie leżą na terenach dla których opracowywano plany zagospodarowania."* (dowód: akta kontroli str. 48-54, 63-64)

W okresie objętym kontrolą nie przygotowywano opracowań ekofizjograficznych zawierających m.in. charakterystykę poszczególnych elementów przyrodniczych

występujących na terenie Gminy. Z wyjaśnień Wójta Gminy wynika, że w związku z nieaktualizowaniem od 2014 r. Studium, nie było potrzeby przygotowywania opracowań ekofizjograficznych. (dowód: akta kontroli str. 63-65)

1.9. Według stanu na 30 czerwca 2017 r. na terenie gminy Narewka obowiązywało 29 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących łączną powierzchnię 735,3 ha, tj. 2,2% powierzchni gminy Narewka. Żaden z tych planów nie obejmował terenów na których usytuowane były pomniki przyrody i użytki ekologiczne.
(dowód: akta kontroli str. 24-28)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2011-2017 (I półrocze) Gmina nie posiadała *Programu ochrony środowiska* wymaganego przepisem art. 17 ust. 1 POŚ. Konsekwencją braku programu było zaniechanie wynikającego z art. 18 ust. 2 POŚ obowiązku okresowego raportowania Radzie Gminy (co dwa lata) o sposobie realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska, które powinny być ujęte w Programie. Wójt Gminy wyjaśnił, że: *„Kwestie związane z ochroną środowiska i wydatkami na ten cel były co roku analizowane przez Radę Gminy przy uchwalaniu budżetu i sprawozdaniach z wykonania budżetu. Część zadań z zakresu ochrony środowiska została ujęta w innych programach rozwojowych gminy. Programu ochrony środowiska nie opracowano przez przeoczenie. Błąd ten naprawiliśmy w tym roku przygotowując w czerwcu nowy program."*
(dowód: akta kontroli str. 48, 63-64)

2. W Studium przedstawiono nieaktualne dane o liczbie pomników przyrody i użytków ekologicznych, wskazując, że na terenie Gminy znajduje się tylko 21 pomników przyrody i cztery użytki ekologiczne, podczas gdy faktycznie na terenie Gminy od 11 października 2008 r. było 117 pomników przyrody i dziewięć użytków ekologicznych. Stanowiło to naruszenie wymogu określonego w 10 ust. 1 pkt 3 i pkt 9 oraz ust. 2 pkt 3 w związku z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym[19]. W złożonych wyjaśnieniach Wójt Gminy podał, że: *„Studium zostało opracowane jeszcze w 1999 r. Przypuszczam, że przez przeoczenie nikt z pracowników Urzędu nie zwrócił uwagi na błędną liczbę pomników przyrody."*
(dowód: akta kontroli str. 48-54, 63-64)

3. W sprawozdaniach SG-01 (leśnictwo i ochrona środowiska) złożonych dla celów statystycznych przez Urząd za lata 2015-2016 wykazano 116 pomników przyrody, pomimo, że na terenie Gminy Narewka znajdowało się ich 117. Ponadto w sprawozdaniu SG-01 za 2015 rok wykazano osiem użytków ekologicznych o powierzchni 39,80 ha pomimo, że na terenie Gminy Narewka znajdowało się ich dziewięć o powierzchni 43,08 ha. Było to niezgodne z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej[20]. Z wyjaśnień Wójta Gminy Narewka wynika, że nastąpiło przeoczenie jednego pomnika przyrody i jednego użytku ekologicznego, a błąd był powielany w kolejnych latach. (dowód: akta kontroli str. 9-22, 38-39)

Ocena cząstkowa

Urząd, poprzez wyznaczenie osób odpowiedzialnych, był przygotowany organizacyjnie do prowadzenia spraw związanych z utrzymywaniem lokalnych form ochrony przyrody i ich ewidencjonowaniem. Nie stworzono jednak odpowiednich warunków prawnych do realizacji tego zadania przez Gminę. W żadnym z dokumentów strategicznych Gminy nie określono działań i potrzeb dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody. Odniesienia do znajdujących się na terenie Gminy pomników przyrody i użytków ekologicznych dotyczyły w zasadzie jedynie wskazania ich liczby, która zresztą w Studium została znacznie zaniżona. Stwierdzono też, że w sprawozdaniach SG-01 za lata 2015-2016 wykazywano mniejszą od faktycznej liczbę pomników przyrody i użytków ekologicznych. Ponadto Gmina w latach 2011-2017 (I półrocze) nie posiadała Programu Ochrony Środowiska.

[19] Dz. U. z 2017 r. poz. 1073
[20] Dz. U. z 2016 r. poz. 1068, ze zm.

2. Legalność i skuteczność podejmowanych działań w celu utrzymania pomników przyrody i użytków ekologicznych

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2015 – 2017 (I półrocze) Rada Gminy Narewka nie podejmowała uchwał o ustanowieniu nowych lub zniesieniu istniejących lokalnych form ochrony przyrody takich jak pomnik przyrody, stanowisko dokumentacyjne, użytek ekologiczny lub zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Rada Gminy Narewka nie podejmowała też uchwał w sprawie zmian granic lub zakazów dotyczących istniejących lokalnych form ochrony przyrody. Nie podejmowano także uchwał w sprawie przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych lub konserwacyjnych pomników przyrody i użytków ekologicznych. W Urzędzie nie przygotowywano też projektów takich uchwał i nie wpływały tam pisemne wnioski o utworzenie nowej lub zniesienia istniejącej lokalnej formy ochrony przyrody. Z wyjaśnień Wójta Gminy Narewka wynika, że Urząd nie posiadał informacji będących przesłanką do ustanowienia nowych lub zniesienia istniejących lokalnych form ochrony przyrody na terenie gminy Narewka. (dowód: akta kontroli str. 23, 38-39)

2.2. Z przeprowadzonych oględzin 20 pomników przyrody i trzech użytków ekologicznych wynika, że:

- tylko siedem pomników przyrody było oznaczonych tabliczkami zgodnymi z aktualnie obowiązującym wzorem,
- pomnik przyrody będący zespołem drzew (nr 161 w oddziale 80C) nie był oznaczony tabliczką informującą o pomniku przyrody będącym skupiskiem tworów przyrody żywej,
- tabliczką informującą o formie ochrony przyrody były oznaczone dwa (z trzech poddanych oględzinom) użytków ekologicznych,
- przy żadnym z trzech poddanych oględzinom użytków ekologicznych nie zamieszczono tabliczek informujących o zakazach obowiązujących na tych obszarach,
- trzy z drzew będących pomnikami przyrody były martwe, a dwa były tzw. „wywrotami" (wszystkie znajdowały się na terenie Nadleśnictwa Browsk),
- na leżących drzewach nie było żadnych oznaczeń, że są to pomniki przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 55-62)

2.3. W latach 2015-2017 (I półrocze) pracownicy Urzędu nie sporządzali planów wizytacji pomników przyrody oraz użytków ekologicznych i nie prowadzili takich przeglądów oraz nie zwracali się do Nadleśnictwa Browsk i Białowieskiego Parku Narodowego o przekazanie informacji o stanie pomników przyrody znajdujących się na terenach zarządzanych przez te podmioty. Wójt Gminy wyjaśnił, że: *„/.../ Prawie wszystkie pomniki znajdują się na terenie Nadleśnictwa i Parku Narodowego i w zasadzie nie mamy dostępu do tych pomników, gdyż w większości są położone na trudno dostępnych terenach i mogą do nich zaprowadzić tylko leśnicy."* (dowód: akta kontroli str. 63-65)

Z porównania stanu pomników przyrody przedstawionego dokumentacji pomników przyrody przekazanej do Urzędu 28 grudnia 2010 r. ze stanem określonym w wykazie pomników przyrody w Leśnictwie Łańczyno sporządzonym 14 września 2016 r. (który Urząd otrzymał z Nadleśnictwa Browsk podczas trwania kontroli NIK) wynika, że z 61 pomników przyrody na terenie Leśnictwa Łańczyno, których stan w dokumentacji przekazanej w 2010 r. określano co najmniej jako dobry: [1] osiem było martwych (uschniętych); [2] trzy wywróciły się; [3] pięć było uschniętych w 50% do 90%. (dowód: akta kontroli str. 68-71)

2.4. W okresie objętym kontrolą Urząd nie stwierdził przypadków naruszenia zakazów wprowadzonych w odniesieniu do lokalnej formy ochrony przyrody. Nie wszczynano też procedury związanej z usunięciem drzew będących pomnikami przyrody. Urząd nie występował o podjęcie działań, ani nie sprawdzał w jaki sposób pomnikom przyrody i użytkom ekologicznym zapewniają ochronę Nadleśnictwo Browsk i Białowieski Park Narodowy, na których terenie znajduje się większość obiektów chronionych. Podczas kontroli NIK Wójt zwrócił się do Dyrektora Białowieskiego Parku Narodowego i Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk o dokonanie inwentaryzacji i sprawdzenie oznaczeń pomników przyrody i użytków ekologicznych położonych na terenach zarządzanych przez te podmioty. (dowód: akta kontroli str. 65-67)

Wójt Gminy wyjaśnił, że: *„Do czasu kontroli NIK nie kontaktowaliśmy się w tych sprawach z Nadleśnictwem i Parkiem, gdyż uważaliśmy, że opieka nad pomnikami położonymi na ich terenie jest ich zadaniem. Obecnie przeprowadziłem rozmowy z Zastępcą Nadleśniczego i Dyrektorem Parku w sprawie objęcia opieką pomników przyrody. Ponadto wystąpiłem do tych podmiotów z prośbą o dokonanie inwentaryzacji pomników przyrody i ich stanu. Zleciłem też radcy prawnemu w Urzędzie przygotowanie projektu porozumienia regulującego objęcie nadzorem i opieką pomniki przyrody leżące na terenie Nadleśnictwa i Parku. Porozumienie będzie regulowało m.in. właściwe oznakowanie, zgłaszanie nowych pomników oraz corocznie informowanie Urzędu o ich stanie. Gmina natomiast przygotuje nowego tabliczki oznaczeń, zgodne z obowiązującym wzorem. Uzyskaliśmy też z Nadleśnictwa informacje o stanie pomników składane przez leśników. Są to wewnętrzne dokumenty Nadleśnictwa, które nie były wcześniej przekazywane do Urzędu."*

(dowód: akta kontroli str. 63-64)

2.5. W latach 2015-2017 (I półrocze) istniejące na terenie gminy Narewka pomniki przyrody i użytki ekologiczne nie były powodem konfliktów pomiędzy Urzędem, a innymi podmiotami, w tym np. właścicielami nieruchomości, inwestorami, podmiotami ubiegającymi się o ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, Generalną Dyrekcją Ochrony Środowiska (dalej: „*GDOŚ*") i RDOŚ. W tym czasie do Urzędu nie wpływała korespondencja RDOŚ i GDOŚ dotycząca pomników przyrody i użytków ekologicznych. Także z Urzędu nie kierowano do GDOŚ i RDOŚ korespondencji w tej sprawie. Pomniki przyrody i użytki ekologiczne nie były także przedmiotem opiniowania przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. (dowód: akta kontroli str. 23)

2.6. W latach 2015 – 2017 (I półrocze) na terenie gminy Narewka działalność edukacyjną, informacyjną i promocyjną w dziedzinie ochrony przyrody prowadził m.in. Zespół Szkół w Narewce oraz Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Siemianówce, będące gminnymi jednostkami organizacyjnymi.

Z informacji uzyskanych od Dyrektora Zespołu Szkół w Narewce wynika m.in., że w ramach współpracy z Białowieskim Parkiem Narodowym uczniowie Zespołu Szkół w Narewce systematycznie uczestniczyli na terenie Białowieskiego Parku Narodowego w nieodpłatnych zajęciach w zakresie edukacji przyrodniczo – ekologicznej takich jak: „*Różnorodność biologiczna Polski a Puszczy Białowieskiej*", „*Las i jego mieszkańcy*", „*Białowieski Park Narodowy - walory przyrodnicze, historia, zagrożenia, ochrona*", „*Formy ochrony przyrody w Polsce*", „*Ekosystem lasu naturalnego*". W wymienionych zajęciach edukacyjnych uczestniczyło 150 uczniów Zespołu Szkół w Narewce. W ramach realizacji Programu „*Puszcza Białowieska Naszym Skarbem*" zostały zorganizowane i przeprowadzone dwa konkursy (literacki – 127 prac i fotograficzny – 51 prac), których celem było obudzenie wrażliwości i zainteresowania sprawami ochrony przyrody w najbliższym otoczeniu oraz kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży. Uczniowie klasy I gimnazjum brali udział w projekcie edukacyjnym „*Dlaczego warto chronić czynnie. Bierna i czynna ochrona przyrody w Puszczy Białowieskiej*". Projekt ten organizowany przez Nadleśnictwo Białowieża, Hajnówka oraz Browsk i składał się z cyklu zajęć edukacyjnych. W każdym roku szkolnym był organizowany konkurs przyrodniczy dotyczący gatunków chronionych w Polsce.

Natomiast z informacji uzyskanych od kierownika Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Siemianówce, wynika m.in., że Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Siemianówce stanowił bazę do realizacji programu z zakresu „*Zielonej Szkoły*". W latach 2015-2017 dzieci i młodzież przyjeżdżała do Ośrodka na kilkudniowe wycieczki, podczas których realizowano programy dydaktyczne z zakresu przyrody i ochrony środowiska. W latach 2015-2017 (do 1 września) w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Siemianówce przebywało łącznie 4.030 osób. Grupy przebywające w ośrodku korzystały z różnych zajęć przyrodniczych oraz związanych z ochroną środowiska. Należały do nich zajęcia obejmujące w szczególności tematykę ochrony środowiska („*Rady na odpady*", „*Zasoby środowiska – zasoby wody, Lasy, Powietrze, Gleby*", „*Jestem przyjacielem przyrody*"). Ośrodek posiada także ścieżkę przyrodniczą „*Brama do Puszczy*" o długości 2 km na wieżę widokową „*Maruszka*". Wzdłuż ścieżki rozmieszczone są tablice o tematyce prezentującej walory przyrodnicze Puszczy Białowieskiej: „*Gdzie jesteśmy*", „*Przyroda na obrzeżach Puszczy*", „*Czy w lesie mogą być*

piętra?", „*Czy Puszczę tworzą różne lasy?*", „*Jak chronimy Puszczę?*". Korzystając ze ścieżki przyrodniczej uczestnicy zajęć dowiadywali się o różnych formach ochrony przyrody. Grupy korzystały też z zajęć przeprowadzonych w nadleśnictwie Browsk w Gruszkach. Zajęcia były przeprowadzane w sali multimedialnej jak i w terenie. W zależności od wieku uczestników realizowane były takie tematy jak: „*Dolina rzeki Narewka*", „*Uczymy się rozpoznawania pospolitych gatunków drzew i krzewów*", „*Formy ochrony przyrody w Nadleśnictwie Browsk*", „*Rośliny i zwierzęta chronione, Fauna i flora Puszczy Białowieskiej*". Ośrodek Edukacji Ekologicznej współpracował także z Białowieskim Parkiem Narodowym. Uczestnicy „*Zielonej Szkoły*" mieli okazję poznać jego bogactwo podczas wyjazdu do Białowieży. Ośrodek Edukacji Ekologicznej organizował również wycieczki rowerowe, które prowadziły przez park narodowy i rezerwaty przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 29-37)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Z poddanych oględzinom 20 pomników przyrody:
   a) dwa pomniki przyrody (drzewa, które upadły[21]) nie były w żaden sposób oznaczone, co naruszało dyspozycję art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody,
   b) 11 było oznakowanych tabliczkami niezgodnymi z aktualnie obowiązującym wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic[22],
   c) pomnik będący zespołem drzew nie był oznaczony tablicą, o której mowa w § 2 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wzorów tablic. Drzewa wchodzące w skład tego pomnika były oznaczone nieaktualnymi tabliczkami przeznaczonymi dla pojedynczych pomników przyrody.

   Z wyjaśnień Wójta Gminy wynika, że uznano, iż pomniki były oznakowane i nie było potrzeby wymiany tabliczek i ponoszenia związanych z tym wydatków.

   (dowód: akta kontroli str. 55-64)

2. Z poddanych oględzinom trzech użytków ekologicznych:
   a) jeden nie był oznaczony tabliczką informującą o formie ochrony przyrody, co naruszało dyspozycję art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody,
   b) przy żadnym z nich nie zamieszczono tabliczek informujących o zakazach obowiązujących na tych obszarach, do czego zobowiązywał § 3 rozporządzenia w sprawie wzorów tablic.

   Wójt Gminy wyjaśnił, że: „*Użytki ekologiczne są położone na terenie Nadleśnictwa Browsk w bardzo trudno dostępnych miejscach. Wcześniej były one oznaczane przez leśników i Gmina nie miała wiedzy o stanie oznakowania. Brak właściwego oznaczenia uzupełnimy w najbliższym czasie.*" (dowód: akta kontroli str. 55-64)

3. Wójt Gminy, jako organ ochrony przyrody w rozumieniu art. 91 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody, do czasu kontroli NIK nie podejmował żadnych działań w celu ustalenia stanu istniejących lokalnych form ochrony przyrody, o których mowa w art. 40 i 42 ww. ustawy oraz prawidłowego ich zabezpieczenia i oznakowania. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym[23] sprawy ochrony przyrody należą do zadań własnych gminy. Z wyjaśnień złożonych przez Wójta Gminy wynika, że działań takich nie podejmowano, gdyż ze względu na położenie pomników przyrody i użytków ekologicznych na terenie Nadleśnictwa Browsk i Białowieskiego Parku Narodowego uważano, że podmioty te faktycznie sprawują nadzór nad pomnikami.

   (dowód: akta kontroli str. 63-65)

Ocena cząstkowa

NIK negatywnie ocenia niepodejmowanie przez Gminę działań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody. Gmina nie dysponowała aktualnymi informacjami o stanie pomników przyrody i użytków ekologicznych, nie przeprowadzała ich wizytacji, ani też nie zleciła opieki

[21] Zgodnie z art. 40 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

[22] Dz. U. Nr 268, poz. 2665, zwane dalej „*rozporządzeniem w sprawie wzorów tablic*".

[23] Dz.U. z 2016 r. poz. 446, ze zm.

nad nimi innym podmiotom. Poddane oględzinom pomniki przyrody i użytki ekologiczne były w większości oznakowane nieaktualnymi wzorami tablic, a w części wcale ich nie oznaczono.

3. Wydatkowanie środków finansowych na działania związane z zachowaniem pomników przyrody i użytków ekologicznych

Opis stanu faktycznego

W latach 2015-2017 (I półrocze) dochody Gminy Narewka z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska wyniosły 33,2 tys. zł, 22,1 tys. zł i 27,6 tys. zł z planowanych na lata 2015-2017 dochodów w wysokości 40,0 tys. zł, 40,0 tys. zł i 30,0 tys. zł. Zgodnie z art. 403 ust. 2 POŚ wydatki Gminy Narewka na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, były wyższe od otrzymanych opłat za korzystanie ze środowiska. Wyniosły one kolejno 3.534,2 tys. zł, 181,2 tys. zł oraz 35,1 tys. zł i przeznaczono je m.in. na budowę sieci kanalizacyjnej Tarnopol – Mostki, budowę przyłączy wodociągowo – kanalizacyjnych we wsi Łuka, budowę kanalizacji deszczowej, sanitarnej i sieci wodociągowej na terenach inwestycyjnych nad Zalewem Siemianówka, instalację pompy ciepła przy Gminnym Ośrodku Zdrowia Narewka, budowę kanalizacji deszczowej przy ul. Cichej w Siemianówce oraz budowę sieci wodno-kanalizacyjnej w Nowej Łuce. (dowód: akta kontroli str. 5-8)

W latach 2015-2017 (I półrocze) w budżecie Gminy Narewka nie planowano środków na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody, pomimo potrzeb związanych np. z właściwym oznakowaniem pomników przyrody. Nie przewidywano finansowania zadań związanych z pomnikami przyrody i użytkami ekologicznymi ze środków własnych, nie pozyskiwano ich z innych źródeł (w tym dotacji) i nie ponoszono na ten cel żadnych wydatków. Wójt Gminy wyjaśnił, że *„w latach 2015 - 2017 w budżecie gminy Narewka nie planowano wydatków na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody gdyż nie zgłaszano takich potrzeb. Uwzględniając potrzebę zakupu tabliczek oraz wykonanie niektórych prac pielęgnacyjnych szacuję potrzeby do około 5 tys. zł/rok."*

(dowód: akta kontroli str. 5, 23, 38-39)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie niezapewnienie środków w budżecie Gminy Narewka na działania związane z utrzymaniem i nadzorem nad pomnikami przyrody i użytkami ekologicznymi, pomimo istniejących w tym zakresie potrzeb związanych np. z właściwym oznakowaniem tych obiektów, które jednak do czasu kontroli NIK nie zostały przez Gminę rozpoznane.

III. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[24] o, wnosi o podjęcie działań w celu:

1. Właściwego oznakowania pomników przyrody i użytków ekologicznych.
2. Ustalenia stanu pomników przyrody i użytków ekologicznych oraz niezbędnych potrzeb w celu poprawy stanu zabezpieczenia tych obiektów i preliminowania w budżecie środków na wydatki z tym związane.
3. Dokonania aktualizacji dokumentów strategicznych Gminy w kontekście uwzględnienia prawidłowych danych o lokalnych formach ochrony przyrody oraz rozważenie określenia w tych dokumentach działań dla ochrony pomników przyrody i użytków ekologicznych.
4. Rzetelnego sporządzania sprawozdań SG-01.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie

[24] Dz. U. z 2017 r., poz. 524. Ustawa zwana dalej *„ustawą o NIK"*.

21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 27 września 2017 roku.

Kontroler
Marcin Kiersnowski
specjalista kontroli państwowej

podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa

podpis

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.410.014.01.2017
P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli — P/17/049 – Lokalne formy ochrony przyrody

Jednostka przeprowadzająca kontrolę — Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Kontrolerzy — Ewelina Lis, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/125/2017 z dnia 16 sierpnia 2017 r.

Stanisław Wlazło, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr z dnia 4 września 2017 r.

(dowód: akta kontroli str.1-4)

Jednostka kontrolowana — Urząd Miejski w Przedborzu, ul. Mostowa 29, 97-570 Przedbórz, zwany dalej „Urzędem"

Kierownik jednostki kontrolowanej — Miłosz Naczyński, Burmistrz Miasta Przedborza, w okresie objętym kontrolą oraz wcześniej od 27 listopada 2006 r., zwany dalej „Burmistrzem".

(dowód: akta kontroli str.5-7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna — Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie[1] działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej — Miasto Przedbórz nie opracowało i nie uchwaliło obowiązującego w latach 2014-2017 programu ochrony środowiska. Gmina, nie zleciła wykonania opracowania ekofizjograficznego i w konsekwencji nie określiła w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów, o których w art. 72 ust. 1 – 3 ustawy – Prawo ochrony środowiska. W wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy dla działek sąsiadujących z obszarem zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Majowa Góra", nie przestrzegano wymogów w zakresie zachowania obszaru ochronnego.
Gmina Przedbórz nie podejmowała działań w zakresie zachowania istniejących form ochrony przyrody, nie planowała i nie prowadziła prac utrzymaniowych i pielęgnacyjnych. Nie monitorowano stanu lokalnych form ochrony przyrody, a znajdujące się na terenie Miasta i Gminy formy ochrony przyrody w większości nie zawierały oznaczeń w postaci tabliczek (pomniki przyrody) oraz tablic o ustanowionych zakazach (użytki ekologiczne). Od 2006 roku na terenie Miasta i Gminy Przedbórz nie przeprowadzono inwentaryzacji lokalnych form ochrony przyrody, a w kontrolowanym okresie nie planowano oraz nie przeprowadzano żadnych działań w ramach czynnej ochrony pomników przyrody.

[1] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawne, organizacyjne i finansowe warunki dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody

Opis stanu faktycznego

1. Zadania związane z ochroną środowiska oraz ochroną przyrody powierzono pracownikowi zatrudnionemu na stanowisku podinspektora ds. rolnictwa, leśnictwa i ochrony środowiska w Referacie Infrastruktury, Rolnictwa, Środowiska i Zamówień Publicznych w Urzędzie Miejskim w Przedborzu. Pracownikowi temu powierzono również zadania w zakresie gospodarki odpadami, ochrony wód, gospodarki wodno-ściekowej, geologii i górnictwa, leśnictwa i łowiectwa, rolnictwa, ochrony zabytków oraz działań wobec bezdomnych zwierząt. Bezpośrednim przełożonym był Kierownik Referatu Infrastruktury, Rolnictwa, Środowiska i Zamówień Publicznych.

   (dowód: akta kontroli str. 8-42; 567-570;599-608)

2. Uchwałą Nr LIV/329/10 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 17 marca 2010 roku przyjęto Program Ochrony Środowiska na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017.

   (dowód: akta kontroli str. 43-113; 567-570)

   Miasto Przedbórz realizowało w latach 2014-2017 inwestycje w zakresie: remontów istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz budowy nowej sieci, remontu i modernizacji oczyszczalni ścieków, rozbudowy sieci wodociągowej, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej (urzędu oraz szkoły), modernizacji oświetlenia ulicznego, budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii ze źródeł alternatywnych, zastępowania węgla ekologicznymi nośnikami energii, budowy dróg dojazdowych do gruntów rolnych, modernizacji dróg i ulic, budowy i oznakowania infrastruktury turystycznej, sadzenia drzew i krzewów oraz racjonalizacji gospodarki odpadami w zakresie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

   (dowód: akta kontroli str. 609-639)

   Raporty z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz zostały przyjęte przez Radę Miejską w Przedborzu uchwałami w 2009 oraz 2011 roku.

   (dowód: akta kontroli str. 114-126; 567-570)

   Do Urzędu w 2015 r. wpłynęła jedna skarga dotycząca składowania odpadów ściekowych na działkach, z których jedna położona była na terenie Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Skargę rozpatrzono na posiedzeniu Komisji Rewizyjnej w dniu 17 czerwca 2015 r., której przewodniczący był jednocześnie właścicielem działki, na której składowano odpady. Sprawa miała być ponownie rozpatrywana przez Komisję Rewizyjną po zakończeniu dochodzenia przez Policję oraz kontroli Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Osady ściekowe zostały usunięte z działek objętych skargą. Skarga do dnia zakończenia kontroli nie została ostatecznie rozpatrzona.

   (dowód: akta kontroli str. 203-226; 571-594)

3. W Urzędzie nie opracowano ani nie wdrożono standardów działań dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody. Nie opracowano również procedur wizytacji form ochrony przyrody i ich częstotliwości oraz postępowania w przypadku stwierdzenia pogorszenia stanu obiektu. Burmistrz wyjaśnił, że od kiedy zajmuje stanowisko (listopad 2006) nie była przeprowadzana

inwentaryzacja pomników przyrody, poza obszarem Parku przy ul. Trytwa w Przedborzu.

(dowód: akta kontroli str.567-570; 595-598; 599-608)

4. W latach 2015-2016 Gmina Przedbórz zawarła dwie umowy o dofinansowanie zadania inwestycyjnego „Rewitalizacja zabytkowego parku przy ul. Trytwa w Przedborzu", z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi[2] na kwotę 300.000,00 złotych oraz z Województwem Łódzkim[3] na kwotę 452.616,74 zł. W ramach ww. zadania mają być wykonane prace związane z gospodarką drzewostanem, tj: nowe nasadzenia drzew, prace pielęgnacyjne, zakładanie wiązań na drzewach oraz usuwanie drzew. Burmistrz wyjaśnił, że ze względu na brak podziału drzewostanu na pomniki przyrody i inne drzewa nie można wskazać kosztów rewitalizacji pomników przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 227-288; 571-594)

Rewitalizacja zabytkowego parku przy ul. Trytwa prowadzona była na podstawie decyzji Nr 233/15[4] Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi, Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim, na prowadzenie prac konserwatorskich zgodnie z projektem opracowanym w maju 2015 roku. Zgodnie z ww. projektem w parku. zidentyfikowano 7 pomników przyrody, a dla dwóch z nich przewidziano cięcia sanitarne. Z Rejestru prowadzonego przez RDOŚ wynika, natomiast, że na terenie parku winny znajdować się 24 sztuki pomników przyrody. Urząd w latach 2015-2017 (I półrocze) nie stwierdził przypadków usunięcia pomników przyrody na terenie Miasta i Gminy Przedbórz.

Burmistrz wyjaśnił, że spośród 34 pojedynczych drzew wskazanych w sprawozdaniu SG-01, 24 drzewa stanowią pomniki przyrody znajdujące się na terenie ww. zabytkowego parku.

(dowód: akta kontroli str. 312-355; 385, 609-613)

W styczniu oraz lutym 2017 roku dokumentacja związana z realizacją inwestycji „Rewitalizacja zabytkowego parku przy ul. Trytwa w Przedborzu" została zabezpieczona przez Komendę Powiatową Policji w Radomsku. W powyższym zakresie Burmistrz wyjaśnił, że nie posiada informacji na jakim etapie znajduje się postępowanie.

(dowód: akta kontroli str. 304-311; 609-639)

5. W sprawozdaniach SG 01 za 2015 r. oraz 2016 r. na terenie Miasta Przedbórz wykazano 34 pomniki przyrody w postaci pojedynczych drzew oraz jeden Zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Na terenie Gminy Przedbórz w 2015 r. oraz 2016 r. zlokalizowanych było 170 pomników przyrody, w tym 2 w postaci głazów i 168 w postaci pojedynczych drzew oraz 74 użytki ekologiczne.

(dowód: akta kontroli str. 386-417)

6. Na potrzeby Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Urzędzie w 2010 r., opracowano Rejestr pomników przyrody a w 2011 r. Rejestr użytków ekologicznych. Od dnia opracowania dane w tych rejestrach nie ulegały aktualizacji.

(dowód: akta kontroli str. 609-639)

---

[2] Umowa z dnia 18 grudnia 2015 r. nr 699/OP/D/2015

[3] Umowa z dnia 29 lipca 2016 r. nr UDA-RPLD.05.04.02-10-0008/16-00

[4] Z dnia 8 czerwca 2016 r.

Dane wykazywane przez Gminę i Miasto Przedbórz w sprawozdaniach SG 01 za lata 2015 – 2016 zgodne są z danymi zawartymi w rejestrach Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. W rejestrach RDOŚ na terenie gminy występowały 74 użytki ekologiczne i 170 pomników przyrody, a na terenie Miasta jeden Zespół przyrodniczo-krajobrazowy (Majowa Góra) oraz 34 pomniki przyrody (w tym 24 w Parku przy ul. Trytwa).

7. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Majowa Góra" został ustanowiony 23 marca 1994 roku na podstawie Uchwały Nr XXI/1533/94 Rady Miejskiej w Przedborzu. Użytki ekologiczne na terenie Miasta i Gminy Przedbórz ustanowiono Rozporządzeniem Nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 roku[5] oraz Rozporządzeniem Nr 46/2005 Wojewody Łódzkiego z dnia 01 grudnia.2005 r.[6]. Pomniki przyrody ustanowiono na terenie Miasta i Gminy Przedbórz Rozporządzeniami: Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 4 listopada 1996 r.[7] Wojewody Piotrkowskiego Nr 5/98 z dnia 03 lipca 1998 r.[8] oraz Uchwałami Rady Miejskiej w Przedborzu: Nr XXVIII/163/08 z dnia 29.08.2008r. (pomniki przyrody w parku przy ul. Trytwa) oraz Nr XX/136/12 z dnia 30.03.2012r.

(dowód: akta kontroli str. 418- 464; 567-570)

8. W nadzorze gminy pozostają: Zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Majowa Góra" oraz 24 sztuki pomników przyrody w postaci drzew, znajdujące się na terenie parku przy ul. Trytwa w Przedborzu. W nadzorze Lasów Państwowych Nadleśnictwa Przedbórz pozostają użytki ekologiczne oraz pięć pomników przyrody. Pozostałe pomniki przyrody pozostają w nadzorze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 418 -464)

9. Urząd Miejski w Przedborzu z podmiotami wskazanymi w aktach prawnych ustanawiających daną formę ochrony przyrody jako nadzorujący nie zawierał dodatkowych porozumień lub umów na wykonywanie tego nadzoru i wykonywanie ochrony. Nie wymagano również raportów/sprawozdań z podejmowanych działań.

   Burmistrz wyjaśnił, że nie sprawdzano realizacji zadań i ochrony obiektów oraz obszarów dla których nadzorującym jest inny podmiot niż On sam.

   (dowód: akta kontroli str. 571-594)

10. Lokalne formy ochrony przyrody występujące na terenie Miasta i Gminy Przedbórz położone są na terenach obszarów chronionych takich jak: dwa Rezerwaty (Piskorzeniec oraz Czarna Rózga), Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz Natura 2000 – Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk „Ostoja Przedborska" oraz „Dolina Górnej Pilicy".

    Burmistrz wyjaśnił m.in., że Gmina nie jest w posiadaniu mapy wskazującej dokładne położenie wszystkich lokalnych form ochrony przyrody, aby przyporządkować ich położenie do obszarów chronionych.

    (dowód: akta kontroli str.609-639)

---

[5] Dz. Urz. Województwa Łódzkiego Nr 272, poz. 4779.

[6] Dz. Urz. Województwa Łódzkiego Nr55, poz. 3175.

[7] Dz. Urz. Województwa Piotrkowskiego Nr 12, poz. 342.

[8] Dz. Urz. Województwa Piotrkowskiego Nr 21, poz. 75..

11. Na gruntach stanowiących własność osób trzecich położonych jest na terenie Gminy Przedbórz 11 sztuk pomników przyrody. Z właścicielami nie zawierano porozumień lub umów w sprawie ochrony tych obiektów. Burmistrz wyjaśnił, że w latach 2015-2017 nie wystąpiły konflikty z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane są lokalne formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 418-464; 571-573)

12. W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2015-2023 przyjętej Uchwałą Numer XXII/155/16 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 22.06.2016 r. wskazano występowanie na terenie Miasta i Gminy Przedbórz form ochrony przyrody, jednak bez uwzględnienia zagadnień dotyczących utrzymania oraz dbałości o te formy ochrony. W Programie Ochrony Środowiska na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017 wskazano działania do realizacji, ale żadne z nich nie dotyczyło zabiegów czynnej ochrony lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 44-96; 465-466)

13. Na terenie Miasta i Gminy Przedbórz[9] obowiązywało 9 Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP) uchwalonych w latach 2000-2016. Powyższe plany obejmowały powierzchnię 28,29 ha, tj. 0,18% powierzchni Gminy Przedbórz. W Planach tych nie uwzględniano szczególnych warunków ochrony dla lokalnych form ochrony przyrody. Na terenie objętym planami nie występowały lokalne formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str.465-466)

14. Na obszarze Miasta i Gminy Przedbórz obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte Uchwałą Nr X/59/07 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 16 maja 2007r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Przedbórz. W Studium uwzględniono występowanie na terenie miasta oraz gminy lokalnych form ochrony przyrody, wraz z wskazaniem ich lokalizacji. Nie zakreślono w nim szczególnych zasad ochrony lokalnych form ochrony przyrody. Studium od czasu uchwalenia nie było aktualizowane, i dane w zakresie lokalnych form ochrony przyrody nie są aktualne, w związku z nie uwzględnieniem zniesienia ochrony pomników przyrody w latach 2012 oraz 2014. Studium uwzględnia uwarunkowania wynikające w szczególności m.in. ze stanu środowiska, w tym wymogów ochrony przyrody i krajobrazu, występowania obiektów i terenów chronionych. Wskazano w nim warunki dla zapewnienia utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska. Na potrzeby Studium sporządzone było w 2005 r. opracowanie ekofizjograficzne.

(dowód: akta kontroli str. 465-466)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Miasto Przedbórz, wbrew obowiązkowi określonemu w art. 18 ust. 1, art. 17 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska[10] w zw. z art. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie

[9] Na dzień 30 czerwca 2017 r.

[10] Dz. U. z 2017 r. poz. 519 ze zm., zwanej dalej „Prawo ochrony środowiska".

przyrody[11] nie opracowało i nie uchwaliło obowiązującego w latach 2014-2017 programu ochrony środowiska.

Burmistrz wyjaśnił, że brak jest opracowanego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2014-2017, ale nie występowała konieczność jego opracowania w uwagi na fakt, że Gmina Przedbórz realizując zadania z zakresu ochrony środowiska w latach 2014-2016 oraz w pierwszym półroczu bieżącego roku, opierała się na programie uchwalonym na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że aktualny program ochrony środowiska zostanie opracowany do końca bieżącego roku.

W ocenie NIK, brak uchwalenia programu ochrony środowiska uniemożliwia ocenę w jaki sposób Miasto realizuje politykę ochrony środowiska i czy jest ona realizowana zgodnie z założeniami dokumentów strategicznych i programowych.

(dowód: akta kontroli str. 43-113; 567-570)

2. Gmina, w związku z opracowywaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, nie zleciła wykonania opracowania ekofizjograficznego charakteryzującego m.in. poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym planami i w konsekwencji nie określiła w tych planach[12] wymogów, o których w art. 72 ust. 1 – 3 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

   Burmistrz wyjaśnił, że opracowania ekofizjograficzne nie były sporządzane na potrzeby przygotowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z powodu krótkiego czasu na ich przygotowanie i uchwalenie, a część z planów została przygotowana na potrzeby prywatnych inwestorów, co skracało czas na opracowanie potrzebnej dokumentacji.

   (dowód: akta kontroli str. 467-469; 609-639)

3. W dwóch decyzjach o warunkach zabudowy[13] wydanych dla działek bezpośrednio sąsiadujących z Zespołem przyrodniczo krajobrazowym „Majowa Góra" nie uwzględniano wymaganej Uchwałą Nr XXI/153/94 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 23 marca 1994 roku, strefy ochronnej o szerokości 30 metrów. Strefa ta miała zabezpieczać przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych zagrażających rodzimej przyrodzie, zgodnie z zapisami uchwały ustanawiającej zespół przyrodniczo-krajobrazowy. W strefie ochronnej obowiązuje zakaz budowy obiektów budowlanych, linii komunikacyjnych, urządzeń lub instalacji zagrażających rodzimej przyrodzie, którego również nie uwzględniano w wydawanych przez Burmistrza decyzjach.

   Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym[14] każdy ma prawo, w granicach określonych ustawą, do zagospodarowania terenu, do którego ma tytuł prawny, zgodnie z warunkami ustalonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli nie narusza to chronionego prawem interesu publicznego oraz osób trzecich. Zgodnie z art. 54 pkt 2 lit. b w zw. z art. 64 ust. 1 ww. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym decyzja w sprawie warunków zabudowy w powinna m.in. określać warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy wynikające z przepisów odrębnych, a w szczególności w zakresie ochrony środowiska i zdrowia ludzi.

[1111] Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody".

[12] Za wyjątkiem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Przedborza dla terenu położonego przy ul. Koneckiej.

[13] Nr 34/2016 oraz 45/2016

[14] Dz. U. z 2017 r. poz. 1073.

Takim przepisem jest m.in. art. 73 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu uwzględnia się w szczególności ograniczenia wynikające z ustanowienia w trybie ustawy o ochronie przyrody parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, obszaru Natura 2000, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, użytku ekologicznego, stanowiska dokumentacyjnego, pomników przyrody oraz ich otulin, a więc także ograniczenia obejmujące w analizowanym stanie faktycznym obowiązek wyznaczenia strefy ochronnej.

Burmistrz wyjaśnił, że decyzje o warunkach zabudowy zostały wydane prawidłowo na zabudowę działek budynkami mieszkalnymi w liniach zabudowy, a wydanie każdej decyzji uzgadniane jest z urbanistą. Z posiadanych dokumentów urbanisty nie było przeciwwskazań do wydania takiej decyzji, ponieważ zgodnie ze Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Przedbórz,[15] teren ten przeznaczony jest pod zabudowę mieszkaniową. Projekty decyzji opracował i przygotował, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz na podstawie umowy, uprawniony urbanista.

(akta kontroli str. 470-485, 599-608)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Legalność i skuteczność podejmowanych działań

Opis stanu faktycznego

15. W okresie objętym kontrolą Rada Miasta Przedborza nie podejmowała uchwał o ustanowieniu lub zniesieniu form ochrony przyrody takich jak: pomnik przyrody, stanowisko dokumentacyjne, użytek ekologiczny oraz zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Ostatnie Uchwały w zakresie zniesienie form ochrony przyrody Rada Miejska w Przedborzu podejmowała w 2012 oraz 2014 roku.

(dowód: akta kontroli str. 567-570)

16. W 2014 r. wystąpił przypadek nieuzgodnienia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, projektu Uchwały Rady Miejskiej w Przedborzu, w sprawie zniesienia form ochrony przyrody z drzew uznanych za pomniki przyrody. Brak uzgodnienia wynikał z zawierania się pojedynczego pomnika przyrody w części pomnika zbiorowego. W wyniku oględzin stwierdzono, że ten pomnik przyrody (lipa drobnolistna) został usunięty. Pracownik Urzędu Miejskiego wyjaśnił, że drzewo ze względów bezpieczeństwa mieszkańców usunął Proboszcz miejscowej Parafii.

    Burmistrz wyjaśnił, że działka 158 obręb 6 w Przedborzu stanowi własność Parafii Rzymsko-Katolickiej w Przedborzu i wszelkie prace związane z wycinką oraz pielęgnacją drzew stanowiących pomniki przyrody wykonywane są przez parafię, której zarządca jest Proboszcz. Ponadto Burmistrz przedstawił wydaną przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, decyzję numer 284/2016 z dnia 01.08.2016 wydaną dla Parafii Rzymskokatolickiej w Przedborzu, zezwalającą na usunięcie dwóch sztuk lip drobnolistnych. W ww. decyzji wskazano, że teren na którym rosną drzewa jest położony na obszarze układu urbanistycznego

[15] Uchwała Nr X/59/07 z dnia 16.05.2007r.

wpisanego do rejestru zabytków, nie wskazano, że drzewa stanowiły pomniki przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 640-644)

17. W okresie objętym kontrolą Rada Miejska w Przedborzu nie podejmowała uchwał w sprawie konkretnych formy ochrony przyrody, zmieniających listę obowiązujących zakazów lub ich granic.

(dowód: akta kontroli str. 567-570)

18. Podczas przeprowadzonych na terenie Miasta i Gminy Przedbórz oględzin 16 pomników przyrody stwierdzono, że na 6 przypadków, jeden pomnik przyrody jest w dobrym stanie zdrowotnym.

(akta kontroli 559-560)

19. W okresie objętym kontrolą Urząd Miejski w Przedborzu nie przeprowadzał wizytacji lokalnych form ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Przedbórz. Nie opracowano również planu takich wizytacji.

    Burmistrz wyjaśnił, że działania w zakresie ochrony i pielęgnacji pomników przyrody w okresie 2015-2017 (I półrocze) nie zostały wykonane ze względu na niewielką obsadę kadrową w Referacie Infrastruktury, Rolnictwa, Środowiska i Zamówień Publicznych oraz duży zakres zadań zatrudnionych w tym referacie pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 599-608)

20. W okresie objętym kontrolą Urząd Miejski w Przedborzu nie stwierdził przypadków naruszenia zakazów wprowadzonych w odniesieniu do lokalnych formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 609-644)

21. Miasto Przedbórz nie prowadziło w czasie objętym kontrolą rozpowszechnionej działalności edukacyjnej, informacyjnej oraz promocyjnej w dziedzinie ochrony środowiska. W ramach środków finansowych Funduszu Ochrony Środowiska zorganizowano dla mieszkańców oraz uczniów Publicznego Gimnazjum w Przedborzu, w latach 2015-2016, trzy wyjazdowe szkolenia o tematyce ekologicznej[16].

(dowód: akta kontroli str. 529-548)

22. W okresie objętym kontrolą nie występowały konflikty z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane są lokalne formy ochrony przyrody. Nie wprowadzono również trybu współpracy z mieszkańcami w tym zakresie oraz nie podpisano porozumień z właścicielami gruntów, na których znajdują się lokalne formy ochrony przyrody. Mieszkańcy, organizacje społeczne oraz inne podmioty, nie występowali z wnioskami o utworzenie lokalnej formy ochrony przyrody,

(dowód: akta kontroli str.418-464; 571-594)

23. Nie występowały konflikty z GDOŚ oraz RDOŚ, dotyczące lokalnych form ochrony przyrody z wyjątkiem nieuzgodnienia przez RDOŚ w 2014 r. projektu Uchwały Rady Miejskiej w Przedborzu w zakresie zniesienia formy ochrony przyrody. W kontrolowanym okresie Gmina Przedbórz nie współpracowała z tymi instytucjami w zakresie zagadnie związanych z lokalnymi formami ochrony przyrody.

[16] Z cyklu „Zielona Polska" pt. EKO – LOGIKA.

(dowód: akta kontroli str. 418-464; 571-594)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Drzewa pomnikowe w Parku przy ul. Trytwa w Przedborzu oraz na terenie Miasta i Gminy Przedbórz, a także Zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Majowa Góra" nie zostały oznakowane tablicami informującymi o nazwie form ochrony przyrody, czym naruszono art. 115 ust. 1 w zw. z art. 40 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Stosownego oznakowania drzew pomnikowych na terenie Gminy Przedbórz dokonywano dopiero w trakcie kontroli NIK.

   Burmistrz wyjaśnił w powyższym zakresie, że zakupione w 2013 r. tabliczki zostaną wykorzystane i umieszczone na drzewach pomnikowych po zakończeniu prac budowlanych wykonywanych w związku z realizacją projektu dofinansowanego „Rewitalizacja zabytkowego parku przy ul. Trytwa w Przedborzu". W trakcie prac rewitalizacyjnych nie zostały zamieszczone, ponieważ mogłyby ulec zniszczeniu.

   (dowód: akta kontroli str. 571-594)

   Burmistrz wyjaśnił ponadto, że po podjęciu przez Radę Miejską w Przedborzu stosownej uchwały zostaną zakupione i zamontowane tablice informujące o formach ochrony przyrody, w tym Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.

   (dowód: akta kontroli str. 549-560, 595-598, 609-612)

2. Burmistrz Miasta i Gminy Przedbórz nie nadzorował skutecznie realizacji przez podmiot wyznaczony do sprawowania nadzoru nad użytkami ekologicznymi, obowiązków określonych w art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. W okresie objętym kontrolą, organ wyznaczony do nadzoru nad użytkami ekologicznymi, nie ustawił na obrzeżach lub w pobliżu 4 użytków ekologicznych tablic informujących o zakazach obowiązujących na tych użytkach, a w przypadku 3 użytków ekologicznych, dodatkowo tablicy informującej o nazwie tej formy ochrony przyrody.

   Burmistrz wyjaśnił, że użytki ekologiczne nie zostały oznaczone przez niedopatrzenie oraz, że zostaną zakupione, a następnie zamontowane odpowiednie tablice informujące

   W ocenie NIK, brak ww. oznakowania podwyższał ryzyko podejmowania naruszających przyjęty zakaz działań, mogących skutkować utratą wartości przyrodniczych ww. formy ochrony przyrody.

   (dowód: akta kontroli str. 549-560, 595-598, 609-612)

3. Na terenie Gminy i Miasta Przedbórz nie planowano oraz nie przeprowadzano żadnych działań w ramach czynnej ochrony pomników przyrody zlokalizowanych na terenie Gminy, (na 6 drzew będących pomnikami przyrody 5 z nich było w złej zdrowotnie kondycji, tj. posiadały widoczny posusz gałęzi, mursz konarów, odłamania i wewnętrzne dziuple) oraz na terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Majowa Góra". Od 2006 roku nie przeprowadzano inwentaryzacji lokalnych form ochrony przyrody umiejscowionych na terenie Miasta i Gminy Przedbórz oraz nie wydatkowano w latach 2015-2017 środków z Budżetu Miasta Przedbórz na zabiegi czynnej ochrony przyrody (z wyjątkiem inwestycji w Parku przy ul. Trytwa w Przedborzu), nie prowadzono wizytacji form ochrony przyrody, nie podpisano porozumień z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane są pomniki przyrody, nie współpracowano z Generalną ani Regionalną Dyrekcją Ochrony

Środowiska w zakresie ochrony lokalnych form ochrony przyrody. Brak działań w ww. zakresie stanowił naruszenie art. 4 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, nakładających na organy administracji obowiązek dbałości o przyrodę w zakresie prowadzenia czynnej ochrony tworów przyrody żywej, celem ochrony walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień.

Burmistrz wyjaśnił m.in., że działania w zakresie ochrony i pielęgnacji pomników przyrody w okresie 2015-2017 (I półrocze) nie zostały wykonane ze względu na niewielką obsadę kadrową w referacie Inwestycji oraz w Referacie Infrastruktury, Rolnictwa, Środowiska i Zamówień Publicznych oraz duży zakres zadań zatrudnionych w tym referacie pracowników. Ponadto wyjaśnił, że w latach objętych kontrolą nie była przeprowadzana inwentaryzacja oraz zabiegi ochronne i pielęgnacyjne na obszarze zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. Zabiegi ochronne i pielęgnacyjne pomników przyrody zostaną przeprowadzone po wykonaniu ekspertyz. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że we wrześniu 2017r. wydał Pracownikom Straży Miejskiej w Przedborzu polecenia, aby podczas wykonywania swoich czynności sprawdzili również i uzupełnili tabliczki na pomnikach przyrody, w miejscach gdzie zostały zniszczone lub występuje ich brak.

(dowód: akta kontroli str. 595-608)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Stwierdzono, że jedno drzewo (lipa drobnolistna) rosnące na działce 254 w obrębie geodezyjnym Zagacie posiada tabliczkę „Pomnik przyrody" (wg. nieobowiązującego już rozporządzenia), a Uchwałą Nr LI/372/14 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 25 sierpnia 2014 roku, dokonano zniesienia ochrony prawnej tego drzewa.

Burmistrz wyjaśnił, że tabliczka nie została zdjęta z drzewa przez niedopatrzenie.

(dowód: akta kontroli str. 609-639)

3. Legalność i gospodarność wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody

24. W poszczególnych latach objętych kontrolą (2015-2017) nie wydatkowano żadnych środków finansowych z budżetu miejskiego w Przedborzu na działania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody.

Opis stanu faktycznego

W 2013 roku dokonano zakupu 210 tabliczek do oznaczenia pomników przyrody za kwotę 1994,08 zł brutto, ale tabliczki nie zostały w większości wykorzystane do dnia kontroli.

W projekcie budżetu Miasta Przedbórz na rok 2015 zaplanowano wydatkowanie środków finansowych w rozdziale 92503-Rezerwaty i pomniki przyrody w kwocie 1800,00 zł oraz w rozdziale 92595 – Pozostała działalność w kwocie 1000,00 zł – jednak w trakcie roku plan został zmieniony i wydatki w tych rozdziałach nie wystąpiły. W projektach budżetu Miasta Przedbórz na lata 2016-2017 nie planowano środków na ochronę rezerwatów i pomników przyrody. Jak wynika ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Przedbórz za lata 2015-2016 oraz I półrocze 2017 roku wydatki na lokalne formy przyrody w tych okresach nie wystąpiły. Burmistrz wyjaśnił, że nie wystąpiły okoliczności wymagające poniesienia nakładów finansowych na ochronę lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 127-202; 571-594)

25. Kwoty wpływów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska w latach objętych kontrolą w dziale 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, rozdziale 90019 Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska wynosiły: 142.454,07 zł w 2015 r., 15.616,45 zł w 2016 r. oraz 10.611,11 zł do 30 czerwca 2017 r.

    Wydatki z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska w latach objętych kontrolą w dziale 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, w ww. rozdziale na ochronę środowiska w latach objętych kontrolą wynosiły: 108.151,29 zł w 2015roku, 30.496,66 zł w 2016 roku oraz 696,58 zł w I półroczu 2017r.

    (dowód: akta kontroli str. 127-202; 571-594)

26. Od początku realizacji zadania inwestycyjnego „Rewitalizacja zabytkowego parku przy ul. Trytwa w Przedborzu" Miasto Przedbórz poniosło w poszczególnych latach wydatki w wysokościach: 27.957,00 zł w 2014 r.; 32.199,50 zł w 2015 r.; 728.005,48 w 2016 r. oraz 5.391,00 zł w 2017 r.

    (dowód: akta kontroli str. 289-295)

27. W związku z zabezpieczeniem dokumentacji z inwestycji „Rewitalizacja zabytkowego parku przy ul. Trytwa w Przedborzu" przez Komendę Powiatową Policji w Radomsku, kontrole realizacji inwestycji przez podmioty udzielające dofinansowania nie zostały przeprowadzone. Do dnia 30 czerwca 2017 r. Miasto Przedbórz rozliczyło z Samorządem Województwa Łódzkiego we wnioskach o płatność część poniesionych wydatków i otrzymało refundację w kwocie 315.620,14 zł.

    (dowód: akta kontroli str. 296-303)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie[17] działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli[18], wnosi o:

1. Opracowanie i wdrożenie gminnego Programu Ochrony Środowiska, z uwzględnieniem działań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody.
2. Dokonanie inwentaryzacji oznakowania lokalnych form ochrony przyrody (pomniki przyrody, użytki ekologiczne, zespół przyrodniczo-krajobrazowy), znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Przedbórz, celem dostosowania istniejącego oznakowania do wymagań wynikających z przepisów prawa.

[17] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny cząstkowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, należy zastosować ocenę opisową.

[18] Dz.U. z 2017r., poz. 524

3. Przestrzegania ustanowionych ograniczeń dla form ochrony przyrody, w tym w szczególności w wydawanych przez Burmistrza decyzjach administracyjnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 20 października 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Kontroler/Kontrolerzy
Ewelina Lis
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

Stanisław Wlazło
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

640

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.410.014.04.2017
P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

E. Dolecka

641

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli — P/17/049 – Lokalne formy ochrony przyrody.

Jednostka przeprowadzająca kontrolę — Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi.

Kontroler — Stanisław Wlazło główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLo/112/2017 z dnia 12 lipca 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana — Urząd Gminy w Aleksandrowie, Aleksandrów 39B, 26-337 Aleksandrów (zwany dalej „Urzędem").

Kierownik jednostki kontrolowanej — Dionizy Głowacki, Wójt Gminy Aleksandrów.

(dowód: akta kontroli str. 3-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie[1] działalność kontrolowanej jednostki w zakresie lokalnych form ochrony przyrody.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Ocena negatywna wynika z:

- nierzetelnego sporządzenia sprawozdań SG-01 za lata 2015-2016;
- nieuwzględnienia w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego 3 (z 15) użytków ekologicznych znajdujących się na terenie Gminy;
- niesporządzenia na potrzeby Studium opracowania ekofizjograficznego;
- braku nadzorowania realizacji przez podmiot wyznaczony do nadzoru nad użytkami ekologicznymi obowiązku określonego w art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody;
- braku właściwego oznakowania drzew pomnikowych stanowiących wieloobiektowe pomniki przyrody oraz głazu narzutowego;
- nieprzeprowadzaniu zabiegów pielęgnacyjnych drzew pomnikowych,
- niezapewnieniu w budżecie Gminy środków finansowych na zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody,
- niepodejmowania działań mających na celu dostosowanie prawa miejscowego do obecnego stany prawnego poprzez nieprzygotowanie projektów uchwał Rady Gminy w sprawie pomników przyrody ustanowionych na mocy ustawy z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody.

[1] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

Pomimo powyższego pozytywnie oceniono uwzględnienie zapisów dotyczących lokalnych form ochrony przyrody w Strategii rozwoju gminy oraz Programie ochrony środowiska gminy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawne, organizacyjne i finansowe warunki dla ochrony lokalnych form przyrody.

Opis stanu faktycznego

1. Zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody realizowane były przez Referat Gospodarki Przestrzennej, Komunalnej i Gruntami, Rolnictwa i Ochrony Środowiska (dalej „RGPiOŚ"), który w zakresie swoich zadań miał m.in. wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów oraz załatwianie pozostałych spraw z ustawy o ochronie przyrody.
W Urzędzie nie było wydzielonego stanowiska ds. lokalnych form ochrony przyrody. Zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody prowadzone były przez osobę zatrudnioną na stanowisku ds. rolnictwa i ochrony środowiska w RGPiOŚ.
W zakresie czynności ww. osoby nie było wyodrębnionych zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody.
W dniu 10 sierpnia 2017 r. (w trakcie kontroli NIK) Wójt Gminy dokonał zmiany zakresu czynności ww. pracownika poprzez wprowadzenie dodatkowego zadania *polegającego na prowadzeniu spraw związanych z lokalnymi formami ochrony* przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 7-42)

2. W badanym okresie, Gmina Aleksandrów nie planowała w budżecie i nie ponosiła żadnych wydatków na lokalne formy ochrony przyrody (rozdział 90008 Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu). Wójt Gminy wyjaśnił, że niezapewnienie środków finansowych na lokalne formy ochrony przyrody było wynikiem ograniczonej ilości środków własnych Gminy.
W latach 2015 – 2016 wpływy z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska (rozdział 90019) wyniosły odpowiednio 6.243,75 zł i 5.401,36 zł. W I połowie 2017 r. brak było wpływów z ww. tytułu. Wydatki w tym rozdziale w latach 2015 – 2016 wynosiły 6.086,29 zł i 5.371,49 zł i przeznaczone zostały na cele środowiskowe, tj. oczyszczanie terenów zielonych z zanieczyszczeń stałych oraz usunięcie zagrażających środowisku eternitowych pokryć dachowych. W I połowie 2017 r. nie ponoszono wydatków w rozdziale 90019.
Kwota wydatków ogółem na działania z zakresu ochrony środowiska i przyrody, w latach 2015 – 2017 (I połowa) wyniosła odpowiednio: 61.132,01 zł, 67.860,37 zł i 45.511,38 zł.

(dowód: akta kontroli str. 599-605, 611-615)

3. Gmina nie wnioskowała do instytucji o środki na ochronę lokalnych form ochrony przyrody.
Wójt Gminy wyjaśnił, że „Gmina nie zabiegała o pozyskanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na lokalne formy ochrony przyrody, ponieważ tam (...) wymagane jest zapewnienie wkładu własnego".

(dowód: akta kontroli str. 611-615)

4. W latach 2015-2017 (połowa) Gmina nie otrzymała dotacji na zadania związane z lokalnymi formami ochrony.

(dowód: akta kontroli str.603)

5. W okresie objętym kontrolą nie zlecano podmiotom zewnętrznym wykonania zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody

(dowód: akta kontroli str. 604)

6415

6. W Gminie Aleksandrów nie opracowano i nie wprowadzono standardów działań dla zachowania określonych form ochrony przyrody. W szczególności nie opracowano żadnych procedur, które określałaby zasady wizytacji form ochrony przyrody i ich częstotliwości oraz postępowania w przypadku stwierdzenia pogorszenia stanu obiektów/obszarów objętych taką ochroną.

Wójt Gminy wyjaśnił, że w najbliższym czasie planowane jest opracowanie i przyjęcie takich standardów działań.

(dowód: akta kontroli str. 606-610)

7. Zgodnie z danymi ze sprawozdań statystycznych SG-01 na koniec 2015 r. i 2016 r. na terenie Gminy występowało 18 pomników przyrody (17 drzew i jeden głaz narzutowy) oraz 15 użytków ekologicznych. Na dzień 30 czerwca 2017 r. liczba tych form ochrony przyrody nie uległa zmianie.

(dowód: akta kontroli str. 44-48)

8. Dane wykazane w sprawozdaniach SG-01 w zakresie użytków ekologicznych zgodne były z danymi w Rejestrze Form Ochrony Przyrody prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi (RDOŚ).

(dowód: akta kontroli str. 630-634)

9. Lokalne formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 6 i 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody[2] (dalej: „ustawa o ochronie przyrody") na terenie Gminy Aleksandrów, zostały utworzone na podstawie zarządzenia i rozporządzenia Wojewody Piotrkowskiego oraz rozporządzeń Wojewody Łódzkiego:

- zarządzeniem Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r.[3] objęto ochroną 3 pomniki przyrody, w tym jeden wieloobiektowy (dąb szypułkowy, 12 dębów bezszypułkowych[4] oraz głaz narzutowy);
- rozporządzeniem Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996 r.[5] ustanowiono jeden wieloobiektowy pomnik przyrody (dwa klony pospolite, wiąz polny, lipa drobnolistna i modrzew europejski);
- rozporządzeniem Nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z 17 grudnia 2001 r.[6] ustanowiono 12 użytków ekologicznych (bagna i bagna śródleśne);
- rozporządzeniem Nr 46/2005 Wojewody Łódzkiego z dnia 1 grudnia 2005 r.[7] ustanowiono 3 użytki ekologiczne (bagna śródleśne i łąka śródleśna).

(dowód: akta kontroli str. 57-116)

10. Spośród 33 obiektów i obszarów stanowiących lokalne formy ochrony przyrody, 15 użytków ekologicznych (100%) pozostawało w nadzorze Lasów Państwowych Nadleśnictw: Opoczno, Smardzewice i Przedbórz, natomiast pozostałe formy ochrony przyrody, tj. 17 drzew pomnikowych i jeden głaz narzutowy w nadzorze Gminy[8].

---

[2] Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.

[3] Zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Województwa Piotrkowskiego z 1987 r. Nr 17, poz.177).

[4] Uchwałą Nr X/59/2011 Rady Gminy z dnia 2 listopada 2011 r. pozbawiono statusu pomnika przyrody jeden dąb bezszypułkowy.

[5] Rozporządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Województwa Piotrkowskiego z 1996 r. Nr 21, poz.75).

[6] Rozporządzenie w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Województwa Łódzkiego z 2001 r. Nr 272, poz. 4779).

[7] Rozporządzenie w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Województwa Łódzkiego z 2005 r. Nr 355, poz. 3175).

[8] W zarządzeniu Nr 45/87 i rozporządzeniu Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego wskazano jako wykonujących zarządzenie i rozporządzenie odpowiednio Wojewodę i Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, tj. podmioty,

(dowód: akta kontroli str. 57-116, 636-637)

11. Z podmiotami zewnętrznymi wskazanymi w aktach prawnych ustanawiających daną formę ochrony przyrody jako nadzorujący, nie zawierano dodatkowych *porozumień i umów na wykonywanie nadzoru i wykonanie ochrony danej formy* ochrony przyrody. Nie wymagano raportów/sprawozdań z podejmowanych działań.

(dowód: akta kontroli str. 611-615)

12. Spośród lokalnych form ochrony przyrody, 14 użytków ekologicznych i 3 pomniki przyrody, w tym jeden wieloobiektowy (12 dębów bezszypułkowych i jeden głaz) znajdowało się na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego lub w jego otulinie, a 2 kolejne formy ochrony przyrody (jeden użytek ekologiczny i jeden wieloobiektowy pomnik przyrody w postaci drzew) na terenie Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Zarządzający tymi obszarami nie byli wykazani jako nadzorujący lokalne formy ochrony przyrody. Nie podejmowano innych ustaleń dotyczących ochrony tych obiektów/obszarów.

(dowód: akta kontroli str. 57-116)

13. Spośród lokalnych form ochrony przyrody, 3 drzewa pomnikowe (dąb szypułkowy, wiąz polny i modrzew europejski) zlokalizowane były na gruntach stanowiących własność osób trzecich. Z właścicielami gruntów, Gmina nie zawierała porozumień lub umów w sprawie ochrony tych obiektów.

Wójt Gminy wyjaśnił, że powyższe drzewa rosną w łatwo dostępnych miejscach, nie utrudniających organom gminy lustracji w terenie oraz, że właściciele ww. gruntów wykazują należyte zrozumienie dla ochrony przyrody i mają świadomość wartości tych pomników przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 96-116, 606-610)

14. W gminnej polityce rozwoju - „Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów na lata 2015-2022"[9] (zwanej dalej Strategią) w diagnozie stanu aktualnego przedstawiono charakterystykę środowiska przyrodniczego oraz wskazano jego elementy, które objęte zostały różnymi formami ochrony wprowadzonymi na podstawie przepisów ogólnych z zakresu ochrony środowiska oraz miejscowych aktów prawnych. Wymieniono wśród nich m.in. Sulejowski Park Krajobrazowy, Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy i Dolina Czarnej oraz wyszczególniono pomniki przyrody (17 drzew i 1 głaz narzutowy) i 15 użytków ekologicznych na terenie Gminy. Dane dotyczące pomników przyrody i użytków ekologicznych zgodne były z zawartymi w sprawozdaniach SG-01 za lata 2015 i 2016. W analizie SWOT w zakresie uwarunkowań wewnętrznych Gminy, wskazywano m.in. jako mocne strony walory przyrodniczo - krajobrazowe Gminy, w tym m.in. użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

W planie strategicznym dla Gminy Aleksandrów na lata 2015 – 2022, wśród jednego z obszarów priorytetowych wskazano „Infrastrukturę i środowisko". W planie działań dla tego obszaru wymieniono m.in. jako jeden z celów operacyjnych „Dbałość o środowisko naturalne" (cel 2), w którym wyszczególniono 4 obszary działań, w tym m.in. obszar „Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy". W ramach, tego obszaru wśród zadań do realizacji przewidziano m.in. takie zadania jak „rozwój

---

które z dniem 1 sierpnia 2009 r. nie posiadają kompetencji w zakresie lokalnych form ochrony przyrody. Przyjęto, że nadzór sprawowała Gmina.

[9] Uchwała Nr X/81/2015 Rady Gminy z dnia 30 grudnia 2015 r.

infrastruktury technicznej przyjaznej środowisku naturalnemu (drogowej i około drogowej, przydomowe oczyszczalnie ścieków itp.) oraz „dbałość o cenne przyrodniczo tereny i obiekty, w tym tereny pod ochroną oraz zabytkowe parki w miejscowościach".
Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych przyjęty w Strategii nie zawierał zadań związanych z ochroną lokalnych form przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 117-164)

W „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Aleksandrów na lata 2016-2019, z uwzględnieniem lat 2020-2023"[10] w diagnozie aktualnego stanu środowiska w zakresie zasobów przyrody wskazano m.in. na obszary prawnie chronione na terenie Gminy, w tym lokalne formy ochrony przyrody (pomniki przyrody i użytki ekologiczne). Spośród ww. form ochrony przyrody w Programie wymieniono 17 drzew pomnikowych i jeden głaz narzutowy oraz 15 użytków ekologicznych (zgodnie ze sprawozdaniami SG-01).
Wśród założeń Programu dla Gminy Aleksandrów przyjęto m.in., że nadrzędnym celem działań w Gminie będzie poprawa stanu środowiska i ochrona jego zasobów. W Programie wskazano, że działania realizowane będą w 9 grupach, w tym określonej, jako „Ochrona środowiska przyrodniczego". Celem dla Gminy w zakresie ww. grupy, będzie wzmocnienie i właściwe wykorzystanie istniejących walorów krajobrazowych i przyrodniczych poprzez m.in. uwzględnienie terenów chronionych i zasad ich ochrony w planowaniu przestrzennym oraz przestrzeganie zasad i obowiązujących przepisów na obszarach objętych ochroną.
Wśród zadań organizacyjnych i inwestycyjnych do realizacji w ramach Programu, w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego wskazano m.in. ochronę różnorodności biologicznej środowiska leśnego i obszarów chronionych oraz pielęgnację pomników przyrody.

Planowane działania zawarte ww. dokumentach strategicznych były zgodne i nie wykluczały się wzajemnie.

(dowód: akta kontroli str. 165-244)

15. W obecnie obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy[11] (zwanego dalej „Studium") w części dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, wśród obszarów i elementów prawnie chronionych wskazano m.in. na objęte ochroną na terenie Gminy pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne. W powyższym opracowaniu uwzględniono 12 użytków ekologicznych (utworzonych rozporządzeniem nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 r.) oraz wszystkie istniejące na terenie Gminy pomniki przyrody wraz z podaniem ich lokalizacji.

W części dotyczącej „Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy" wskazano, że dla terenów, na których zlokalizowane są obiekty i obszary przyrodnicze objęte prawną ochroną, należy przyjąć taki sposób zagospodarowania, który zapewni ich ochronę. Zapisano, że dla cennych okazów objętych prawną ochroną należy wykluczyć wykonywanie robót ziemnych w odległości, co najmniej równej rzutowi korony drzewa na powierzchni ziemi, jednak nie mniejszej niż 10 m.

---

[10] Uchwała Nr XVI/124/2016 Rady Gminy Aleksandrów z dnia 30 listopada 2016 r. Poprzedni program ochrony środowiska dla gminy obowiązywał w latach 2004-2014 i przyjęty został przez Radę Gminy w dniu 29 grudnia 2004 r. (uchwała Nr XVIII/110/04).

[11] Uchwała Nr XIII/79/2008. Rady Gminy Aleksandrów z dnia 26 marca 2008 r w sprawie zatwierdzenia „Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów". Studium podlegające zmianie ww. uchwałą zatwierdzone zostało uchwałą nr XVIII/115/2000 Rady Gminy z dnia 28 czerwca 2000 r.

Określając kierunki zagospodarowania przestrzennego w poszczególnych sołectwach wskazano m.in. na uwarunkowania ograniczające zainwestowanie oraz wykluczające zabudowę ze względu na istniejące na terenie części sołectw pomniki przyrody i użytki ekologiczne.

(akt kontroli str. 245-339)

16. Na terenie Gminy Aleksandrów obowiązywał jeden plan zagospodarowania przestrzennego, dotyczący terenu i obszaru górniczego w miejscowości Wolica o pow. 0,8248 ha[12]. Na terenie objętym planem nie występowały lokalne formy ochrony przyrody.
W przedmiotowym planie określono m.in. zasady ochrony środowiska dla terenu nim objętego, wśród których wskazano, że realizacja ustaleń planu nie może naruszać obowiązujących przepisów odrębnych i szczególnych w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody oraz rozporządzeń Wojewody Łódzkiego w sprawie „Pilczańskiego" Obszaru Chronionego Krajobrazu, w granicach, którego zlokalizowany jest obszar planu.

(dowód: akta kontroli str. 340-349, 382

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Sprawozdania SG-01 za lata 2015-2016 w zakresie pomników przyrody zostały sporządzone nierzetelnie, gdyż dane dotyczące ilości tych pomników wykazane w sprawozdaniach były niezgodne z danymi zawartymi w aktach ustanawiających tę formę ochrony przyrody. I tak: w sprawozdaniach wykazano 17 drzew, które były traktowane jako odrębne pomniki przyrody, podczas gdy zgodnie z tymi aktami występowały 3 pomniki przyrody w postaci drzew, w tym jeden jednoobiektowy i 2 pomniki grupowe (16 drzew). Taki sposób wykazywania był też niezgodny z Rejestrem Form Ochrony Przyrody prowadzonym przez RDOŚ.

   Wójt Gminy wyjaśnił, że występowanie niezgodności pomiędzy sprawozdaniami SG-01, a rejestrem RDOŚ w zakresie pomników przyrody było spowodowane „brakiem wnikliwej analizy zapisów zarządzenia Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. i rozporządzenia Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (...) błędnie zinterpretowaliśmy ilość pomników przyrody oraz wchodzących w skład nich drzew. Prawidłowym zapisem powinno być w sprawozdaniu SG-01 w dziale 2 pkt A: pojedyncze drzewa – 1 szt., grupa drzew – 2 szt. (pomnik wieloobiektowy – 16 drzew).

   (dowód: akta kontroli str. 44-56, 630-634)

2. Pomiędzy danymi zawartymi w obowiązującym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy", a danymi wykazanymi w rejestrze form ochrony przyrody prowadzonym przez RDOŚ i sprawozdaniach SG-01 występowały rozbieżności w zakresie ilości użytków ekologicznych na terenie Gminy. I tak: w Studium wskazano 12 użytków ekologicznych, podczas gdy w rejestrze RDOŚ i sprawozdaniach SG-01 wykazano zgodnie ze stanem faktycznym 15 użytków ekologicznych, co było działaniem nierzetelnym.

   Wójt Gminy wyjaśnił, że powyższa niezgodność była wynikiem przeoczenia. Wyjaśnił ponadto, że „Gmina jest w trakcie opracowywania nowego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy

[12] Uchwała Nr VIII/60/2015 Rady Gminy z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu i obszaru górniczego w miejscowości Wolica.

Aleksandrów. Przedmiotowy projekt został uzgodniony i zaopiniowany (...). W projekcie zostały uwzględnione wszystkie użytki ekologiczne zlokalizowane na terenie Gminy".

(akta kontroli str. 245-339, 611-629)

3. Gmina, w związku z opracowywaniem zmiany Studium, nie zleciła wykonania opracowania ekofizjograficznego charakteryzującego m.in. poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym Studium, zaś wymagania, o których mowa w art. 72 ust. 1 – 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska[13], które zawarto w Studium, zostały określone m.in. na podstawie Planu Ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego, Programu Ochrony Środowiska Gminy Aleksandrów oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, czym naruszono art. 72 ust. 4 ww. ustawy.

   Wójt Gminy wyjaśnił: „Projekt dokumentu przesłany został do zaopiniowania organom, o których mowa w art. 11 pkt 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz poddany uzgodnieniom z zarządem województwa i wojewodą. Żadna z instytucji i organów, o których mowa w ww. przepisach nie żądała przedłożenia opracowania ekofizjograficznego. Projekt został uzgodniony i pozytywnie zaopiniowany. Zważywszy na powyższe opracowanie ekofizograficzne nie było wykonane dla przedmiotowego dokumentu"

   (akta kontroli str. 245-339, 611-615)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Legalność i skuteczność podejmowanych działań.

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2015- 2017(I półrocze) Rada Gminy Aleksandrów nie podejmowała uchwał o ustanowieniu lub zniesieniu takich form ochrony przyrody jak pomnik przyrody, użytek ekologiczny, stanowisko dokumentacyjne i zespół przyrodniczo – krajobrazowy.
Rada Gminy nie podejmowała również uchwał w sprawie danej formy ochrony przyrody polegających na zmianie listy obowiązujących zakazów lub granic.

(dowód: akta kontroli str. 350)

2. W wyniku przeprowadzonych oględzin trzech użytków ekologicznych i 4 pomników przyrody (15 drzew i jeden głaz narzutowy) ustalono, że:

– dwa użytki ekologiczne zostały oznakowane zgodnie z art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, za pomocą tablic informujących o nazwie formy ochrony przyrody, które odpowiadały wzorowi określonemu w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzoru tablic[14]. Stan poddanych oględzinom obszarów był dobry.
  W okresie objętym kontrolą na obiektach nie prowadzono zabiegów pielęgnacyjnych, ani zabiegów z zakresu ochrony czynnej. Obiekty zachowały naturalne walory, dla których analizowana forma ochrony przyrody została ustanowiona, w tym różnorodność szaty roślinnej typowej dla ww. użytków ekologicznych. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie utrzymania czystości/porządku i stosowania niedozwolonych zabiegów np. wypalania trawy itp;

[13] Dz. U z 2017 r. poz. 519 ze zm.

[14] Dz. U. Nr 268, poz. 2665.

- drzewo pomnikowe znajdujące się w miejscowości Dąbrowa nad Czarną oznakowane zostało zgodnie z art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, a wzór tablicy informacyjnej był zgodny z określonym w ww. rozporządzeniu. Stan 13 drzew pomnikowych (z 16 poddanych oględzinom) był dobry, przy czym na 3 z nich widoczne były uschnięte gałęzie. Obiekty zachowały wartości przyrodnicze/walory, dla których analizowana forma ochrony przyrody została ustanowiona. Na drzewach poddanych oględzinom, brak było widocznych oznak występowania szkodników.
- głaz narzutowy porośnięty był mchem. Posiadał oznakowanie w postaci kartki papieru formatu A4 (umieszczonej w folii bezbarwnej) przymocowanej do drewnianego słupka wkopanego w ziemię, na której zapisano nazwę pomnika „głaz narzutowy" oraz zamieszczono kserokopię tabliczki „pomnik przyrody".

(dowód: akta kontroli str. 351-363)

4. Pracownicy Gminy przeprowadzali wizytacje pomników przyrody oraz użytków ekologicznych przy okazji lustracji drzew planowanych do wycinki, zlokalizowanych w ich bliskim sąsiedztwie oraz po wystąpieniu na terenie Gminy niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, w wyniku których wystąpiły szkody. Wójt wyjaśnił, że wyniki wizytacji wskazywały dobry stan zachowania lokalnych form ochrony przyrody.
Na okoliczność przeprowadzonych wizytacji (za wyjątkiem jednego przypadku) nie było sporządzanej żadnej dokumentacji. Nie było sporządzanych planów takich działań.

(dowód: akta kontroli str. 606-610)

W wyniku przeprowadzonej lustracji w terenie w dniu 22 września *2015* r. przez pracowników Urzędu wspólnie z pracownikami Nadleśnictwa Smardzewice stwierdzono, że jeden z dębów bezszypułkowych w miejscowości Taraska, usytuowany na gruntach Lasów Państwowych, był całkowicie obumarły i powinien zostać usunięty. Z powyższych czynności został sporządzony protokół oględzin.
W związku z powyższym w dniu 28 września 2015 r. Gmina przekazała do RDOŚ projekt uchwały Rady Gminy w sprawie pozbawienia statusu pomnika przyrody powyższego dębu. Pismem z dnia 9 października 2015 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi odmówił uzgodnienia projektu przedmiotowej uchwały, wskazując m.in., że do przedłożonego projektu nie załączono stosownego uzasadnienia oraz, że konieczne jest podjęcie uchwały o charakterze porządkowym, która dostosuje podstawę prawną ochrony pomnika przyrody do obowiązujących przepisów. W dniu 3 października 2017 r. przekazano do RDOŚ projekt uchwały Rady Gminy w sprawie nadania nazwy i ustalenia zasad ochrony dla ustanowionego pomnika przyrody oraz zmiany liczby drzew wchodzących w jego skład. Projekt zakładał m.in. wyłączenie z liczby drzew wchodzących w skład pomnika wieloobiektowego jednego dębu, który utracił wartości przyrodnicze i krajobrazowe.

(dowód: akta kontroli str. 364-369, 606-610)

5. W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków naruszenia zakazów wprowadzonych w odniesieniu do lokalnych formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 370)

6. Urząd nie sprawdzał realizacji zadań i ochrony form ochrony przyrody, dla których nadzorującym jest inny podmiot. Nie wnioskowano do podmiotów nadzorujących ochronę lokalnej formy ochrony przyrody o wykonanie konkretnych działań.

(dowód: akta kontroli str. 611-615)

7. W latach 2015 – 2017 (półrocze) nie wystąpiły przypadki usunięcia drzew pomnikowych.

GUS

(dowód: akta kontroli str. 371)

8. W okresie objętym kontrolą, zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, prowadzono działalność edukacyjną, informacyjną i promocyjną w dziedzinie ochrony przyrody. W latach 2016 – 2017 (I półrocze) w szkole podstawowej w Aleksandrowie, zrealizowany był program z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska pn. „Ziemia naszym domem". W ramach programu zakupiono pomoce dydaktyczne do nauczania treści ekologicznych, zorganizowano 12 wycieczek wraz z zajęciami terenowymi, przeprowadzono 5 warsztatów stacjonarnych oraz zakupiono nagrody i dyplomy dla dzieci za udział w 5 konkursach o tematyce ekologicznej. Przeprowadzono lekcje przyrody oraz zajęcia koła ekologicznego. Zorganizowano Dzień Ziemi. Wydatki z powyższego tytułu wyniosły 17.500 zł.

(dowód: akta kontroli str. 372-380, 606-610)

9. W okresie objętym kontrolą nie występowały konflikty z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane są lokalne formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 606-610)

10. W okresie objętym kontrolą, do Rady Gminy nie wpłynęły wnioski w sprawie ustanowienia lokalnych form ochrony przyrody. Nie wpływały też pisma, skargi i wnioski na niszczenie lokalnych form ochrony przyrody oraz wskazujące potrzebę podjęcia koniecznych działań.

(dowód: akta kontroli str. 43,381, 609)

11. W okresie objętym kontrolą nie występowały konflikty z GDOŚ i RDOŚ, dotyczące lokalnych form ochrony przyrody. Według wyjaśnień Wójta współdziałanie z powyższymi organami miało charakter administracyjny związany z prowadzonymi postępowaniami.

(dowód: akta kontroli str. 606-610)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wójt Gminy Aleksandrów nie nadzorował skutecznie realizacji przez podmiot wyznaczony do sprawowania nadzoru nad użytkami ekologicznymi, określonymi w rozporządzeniach Wojewody Łódzkiego: Nr 57/2001 z dnia 17 grudnia 2001 r. i Nr 46/2005 z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne, obowiązków określonych w art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. W okresie objętym kontrolą, organ wyznaczony do nadzoru nad użytkami ekologicznymi, nie ustawił na obrzeżach lub w pobliżu 3 użytków ekologicznych tablic informujących o zakazach obowiązujących na tych użytkach, a w przypadku jednego użytku ekologicznego, dodatkowo tablicy informującej o nazwie tej formy ochrony przyrody.

   Wójt Gminy wyjaśnił, że podjął próbę rozmowy z Lasami Państwowymi - Nadleśnictwa Opoczno i Przedbórz, sprawującymi nadzór nad ww. obszarami o ustawienie ww. tablic, jednak uzyskał informację o braku środków na ten cel. Wójt poinformował ponadto, że w najbliższym czasie zostaną podjęte prace związane z oznakowaniem użytków ekologicznych.

   (akta kontroli str. 351-363, 630-634)

   W ocenie NIK, brak ww. oznakowania podwyższał ryzyko podejmowania naruszających przyjęty zakaz działań, mogących skutkować utratą wartości przyrodniczych ww. formy ochrony przyrody.

2. Nie zapewniono właściwego oznakowania drzew pomnikowych stanowiących wieloobiektowe pomniki przyrody (nieprawidłowość dotyczyła 2 pomników – obejmujących łącznie 16 drzew), czym naruszono art. 115 ust. 1 w zw. z art. 40

ust. 1 ustawy o ochronie przyrody oraz § 2 ust. 3 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzoru tablic. Obiekty zostały oznakowane w sposób właściwy dla pomników stanowiących pojedynczy twór przyrody/drzewo, podczas gdy obiekty te stanowiły pomniki przyrody stanowiące skupiska drzew.

Wójt Gminy wyjaśnił, że w zarządzeniu Nr 45/87 z dnia 15 grudnia 1987 r. i rozporządzeniu Nr 4/96 z dnia 4 listopada Wojewody Piotrkowskiego w sprawie uznania za pomniki przyrody, brak było zapisu mówiącego o grupie – alei drzew jako pomniku przyrody, a zapis w tych dokumentach o brzmieniu „uznaje się za pomniki przyrody, następujące twory przyrody" zinterpretowany został jako dotyczący drzew pojedynczych. Wójt podkreślił, że przy oznakowaniu drzew zasugerowano się również oznaczeniem pojedynczych drzew starymi tablicami o treści „pomnik przyrody prawem chroniony". Wójt wyjaśnił ponadto, że w najbliższym czasie powyższe pomniki oznakowane zostaną tablicami odpowiednimi dla pomników będących skupiskiem tworów przyrody żywej.

(akta kontroli str. 351-363, 630-634)

3. Głaz narzutowy w miejscowości Taraska został oznakowany tablicą informującą o nazwie wskazanej formy ochrony przyrody niezgodną z wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzoru tablic[15].
   Wójt Gminy wyjaśnił, że „głaz narzutowy posiadał wcześniej tabliczkę oznaczającą pomnik przyrody, ale z niewiadomych przyczyn tabliczka zaginęła. W związku z powyższym, aby zaznaczyć miejsce położenia pomnika przyrody wstawiliśmy słupek drewniany i została przymocowana kartka zalaminowanego papieru formatu A4 (...). Prawidłowa tabliczka zostanie zamontowana do końca roku".

   (akta kontroli str. 351-363, 630-634)
4. W okresie objętym kontrolą wbrew ustaleniom zawartym w dokumentach strategicznych Gminy, nie podejmowano działań mających na celu dokonanie oceny merytorycznej wartości przyrodniczej drzew pomnikowych oraz nie przeprowadzano zabiegów ochronnych, w tym m.in. zabiegów pielęgnacyjnych w stosunku do drzew. Oględziny wykazały, zły stan 3 drzew pomnikowych. Jeden dąb zlokalizowany w miejscowości Taraska był całkowicie uschnięty, a drugi posiadał w znacznej części uschniętą koronę drzew (posusz). Modrzew europejski w miejscowości Rożenek pozbawiony był korony drzew (posiadał tylko 1 konar), a kora pnia była częściowo uszkodzona. Ponadto na 3 drzewach pomnikowych stwierdzono występowanie suchych gałęzi.

   Wójt Gminy wyjaśnił, że niepodejmowanie działań pielęgnacyjnych spowodowane było brakiem wolnych środków finansowych na ten cel.

   Ponadto w odniesieniu do jednego z ww. dębów zlokalizowanego w miejscowości Taraska, wobec odmowy RDOŚ w 2015 r. uzgodnienia projektu uchwały w sprawie pozbawienia dębu statusu pomnika przyrody, w związku z niezałączeniem m.in. uzasadnienia do projektu uchwały oraz koniecznością podjęcia przez organ stanowiący Gminy uchwały o charakterze porządkowym, która dostosowałaby podstawę prawną ochrony pomnika przyrody do obowiązujących przepisów, Gmina dalsze działania w tym zakresie podjęła dopiero w trakcie kontroli NIK. W dniu 3 października 2017 r. przekazano do RDOŚ projekt uchwały Rady Gminy w sprawie nadania nazwy i ustalenia zasad

[15]Tablica użyta do oznaczenia pomnika przyrody nie została wykonana z materiału wskazanego w ww. rozporządzeniu, nie posiadała właściwego tła, wymiarów oraz odległości wizerunku orła w koronie od górnej krawędzi tablicy.

ochrony dla ustanowionego pomnika przyrody oraz zmiany liczby drzew wchodzących w jego skład. Projekt zakładał m.in. wyłączenie z liczby drzew wchodzących w skład pomnika wieloobiektowego jednego dębu, który utracił wartości przyrodnicze i krajobrazowe.

Wójt Gminy wyjaśnił, że przyczyną tego stanu rzeczy był złożony charakter sprawy polegający na wyjaśnieniu kwestii związanych z otoczeniem pomnika przyrody (dębu), tj. jego charakteru i zasięgu.

Powyższe działanie było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli str. 361-369, 608-615, 630-634)

4. Nie przewidziano i nie zapewniono w budżecie Gminy na lata 2015-2017 środków finansowych na zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody pomimo tego, że stan niektórych drzew pomnikowych stwierdzony w wyniku dokonanych oględzin wskazywał na konieczność zapewnienia takich środków i przeprowadzenie przynajmniej niezbędnych zabiegów ochronnych i pielęgnacyjnych, co było działaniem nierzetelnym.

   Wójt Gminy wyjaśnił, że niezaplanowanie i niezapewnienie środków finansowych na lokalne formy ochrony przyrody spowodowane było ograniczoną ilością środków własnych będących w dyspozycji Gminy.

   (dowód: akta kontroli str. 351-363, 383-590, 611-615)

   NIK nie podziela ww. wyjaśnień i zauważa, że w Gminie nie sporządzano w badanym okresie żadnych analiz mających na celu określenie wysokości środków finansowych jakie byłyby niezbędne na zadania związane lokalnymi formami ochrony przyrody.

5. Pomimo przyznania z dniem 1 sierpnia 2009 r. kompetencji w zakresie lokalnych form ochrony przyrody radom gmin, Wójt Gminy Aleksandrów nie podejmował w badanym okresie działań mających na celu dostosowanie prawa miejscowego do obecnego stanu prawnego i nie przygotowywał projektów uchwał Rady Gminy w sprawie pomników przyrody, ustanowionych przez inny organ, tj. Wojewodę Piotrkowskiego na mocy ustawy z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody, co było działaniem nierzetelnym.

   (dowód: akta kontroli str. 591-593)

   Dopiero w trakcie kontroli NIK podjęto działania w tym zakresie i opracowano projekt uchwały dotyczący pomników przyrody ustanowionych zarządzeniem Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r., który to projekt w dniu 3 października 2017 r. przekazano do RDOŚ celem uzgodnienia.

   Wójt Gminy wyjaśnił, że w najbliższym czasie przygotowany zostanie kolejny projekt uchwały w sprawie pozostałych pomników przyrody w celu uregulowania wszystkich kwestii określonych w art. 44 ust. ustawy o ochronie przyrody.

   (dowód: akta kontroli str. 594-598, 635-637)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[16], wnosi o:

1. Rzetelne sporządzanie sprawozdań SG-01;
2. Podjęcie działań w celu wyeliminowania rozbieżności ze stanem faktycznym, co *do ilości użytków ekologicznych w Studium uwarunkowań i kierunków* zagospodarowania przestrzennego;
3. Podjęcie działań w celu zapewnienia właściwego nadzoru nad podmiotem wyznaczonym do sprawowania nadzoru nad użytkami ekologicznymi;
4. Dostosowanie istniejącego oznakowania pomników przyrody do wymagań wynikających z przepisów prawa;
5. Podjęcie działań mających na celu dostosowanie prawa miejscowego do obecnego stanu prawnego poprzez przygotowanie projektu uchwały Rady Gminy w sprawie pomników przyrody ustanowionych rozporządzeniem Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia *na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia* pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 20 października 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Kontroler
Stanisław Wlazło
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

P. Szewczyk
.....
podpis

[16] Dz. U. z 2017 r., poz. 524, dalej „ustawa o NIK".

DZIENNIK URZĘDOWY
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Bydgoszcz, dnia 5 lipca 2024 r.

Poz. 4223

Podpisany przez:
Beata ukaszewska
Data: 05.07.2024 16:42:42

UCHWAŁA NR 44/24
RADY MIEJSKIEJ W ŚWIECIU

z dnia 27 czerwca 2024 r.

uchwała w sprawie aktualizacji stanu prawnego oraz ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie Gminy Świecie

Na podstawie art. 44 ust. 1, 2 i 3a oraz art. 45 ust. 1 pkt 1, 2, 3, 4, 6, 11 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz.U. z 2023 r. poz. 1336, 1688 i 1890 oraz z 2022 r. poz. 2375), rozporządzenia ministra środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody (Dz.U. z 2017 r. poz. 2300), po uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Na terenie Gminy Świecie pozostają pomniki przyrody, których nazwy oraz położenie wymienione zostały w załączniku nr 1 do niniejszej Uchwały.

2. Pomniki przyrody położone na terenie Gminy Świecie, których status podlega aktualizacji na mocy niniejszej uchwały, stanowią okazałych rozmiarów drzewa, głazy narzutowe oraz cieki wodne.

§ 2. Ustanawia się pomnikami przyrody drzewa wymienione w załączniku nr 2 do Uchwały.

§ 3. Nadzór nad pomnikami przyrody sprawuje Burmistrz Świecia.

§ 4. 1. Szczególnym celem ochrony pomników przyrody, o których mowa w § 1 i § 2 jest zachowanie wartości przyrodniczych, krajobrazowych, naukowych, historycznych i kulturowych, a także szczególnych cech osobniczych, takich jak rozmiar i wiek dla danego gatunku.

2. W stosunku do pomników przyrody, o których mowa w § 1 i § 2 w ramach czynnej ochrony, ustala się:

1) obowiązek stałego monitorowania i utrzymywania stanu właściwego, wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i zabezpieczających oraz realizacji celów ochrony;

2) obowiązek stałego monitorowania oznakowania i uzupełnianie jego braków;

3) ochronę drzew w obszarze obejmującym zasięg korony i systemu korzeniowego nie mniejszym niż w promieniu 15 metrów od zewnętrznej krawędzi pnia drzewa.

3. Zadania, o których mowa w ust. 2 należą do obowiązków sprawującego nadzór nad pomnikami przyrody.

§ 5. W stosunku do pomników przyrody, o których mowa w §1 i§ 2 wprowadza się następujące zakazy:

1) niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu;

2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

3) uszkadzania i zanieczyszczania gleby;

4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

5) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;

6) umieszczania tablic reklamowych.

§ 6. Uchwała była poprzedzona następującymi aktami prawnymi:

1) Rozporządzenie Nr 322/95 Wojewody Bydgoskiego z dnia 29 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego, Dz. Urz. Woj. Bydg. z 29.03.1996 r., nr 6, poz. 30;

2) Rozporządzenie Nr 36 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 lutego 1995 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego, Dz. Urz. Woj. Bydg. z 22.02.1995 r., nr 3, poz. 11;

3) Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego, Dz. Urz. Woj. Bydg. z 16.12.1994 r., nr 20, poz. 316;

4) Rozporządzenie Nr 18/92 Wojewody Bydgoskiego z dnia 8 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego, Dz. Urz. Woj. Bydg. z 22.07.1992 r., nr 8, poz. 124;

5) Rozporządzenie Nr 11/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego, Dz. Urz. Woj. Bydg. z 30.07.1991 r., nr 15, poz. 120;

6) Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy, Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy z 15.05.1956 r., nr 5, poz. 19;

7) Komunikat Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy w sprawie uznania za pomniki przyrody, Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy z 01.05.1955 r., nr 4, poz. 17;

8) Zarządzenie Nr 1/89 Wojewody Bydgoskiego z dnia 2 stycznia 1989r. W sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego, Dz. Urz. Woj. Bydg. z 31.01.1989 r., nr 1, poz. 13;

9) Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy, Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy;

10) Zarządzenie Nr 1/89 Wojewody Bydgoskiego z dnia 2 stycznia 1989r. W sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego, Dz. Urz. Woj. Bydg. z 31.01.1989 r., nr 1, poz. 13;

11) Komunikat Nr 1/70 Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy z dnia 31 lipca 1970r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody w woj. bydgoskim. (Dz. Urz. WRN w Bydgoszczy), Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy z 10.09.1970 r., nr 20, poz. 208.

§ 7. Tracą moc:

1) Uchwała Nr 122/08 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie uznania drzewa za pomnik przyrody (Dz. Urz. Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 04 kwietnia 2008 r., poz. 838);

2) Uchwała Nr 205/04 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie uznania drzewa za pomnik przyrody (Dz. Urz. Województwa Kujawsko -Pomorskiego z 23 kwietnia 2004 r., poz. 838).

§ 8. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Świecia.

§ 9. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Jerzy Wójcik

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr 44/24
Rady Miejskiej w Świeciu
z dnia 27 czerwca 2024 r.

Istniejące pomniki przyrody na terenie gminy Świecie

Lp.	Nr karty ewidencyjnej	Nr rejestru wojewódzkiego	Kod INSPIRE	Miejscowość	Nr działki ewidencyjnej	Współrzędne geograficzne	Opis lokalizacji	Gatunek/rodzaj	Obwód (cm)	Uwagi
1	56	1406	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1946	Drozdowo	24	53° 24’ 34’’ N; 18° 19’ 33’’ E	Na cmentarzu poewangelickim, przy południowo-wschodniej krawędzi.	Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior	392	Posusz drobny i gruby w koronie, widoczne owocniki grzybów na pniu, listwa mrozowa i ślady wypróchnień.
2	41	649	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1980	Dworzysko	35/2	53° 22’ 31’’ N; 18° 20’ 27’’ E	Wschodnia część cmentarza poewangelickiego w miejscowości Dworzysko.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	403	Nieznaczny ubytek kory pnia u podstawy, widoczny posusz drobny w koronie.
3	42	694		Dworzysko	35/2	53° 22’ 31’’ N; 18° 20’ 28’’ E	Wschodnia część cmentarza poewangelickiego w miejscowości Dworzysko.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	450	Korona jednostronna, z widocznym posuszem grubym. Ubytki kory i wypróchnienia pnia u podstawy.
4	44	855	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1953	Dworzysko	84/1	53° 22’ 38’’ N; 18° 20’ 58’’ E	W obrębie nieruchomości Dworzysko 11, na południe od zabudowań gospodarczych	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	361	brak
5	45	854	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1970	Dworzysko	81/4	53° 22’ 37’’ N; 18° 20’ 56’’ E	Przy drodze gruntowej prowadzącej w kierunku pól uprawnych, między nieruchomościami Dworzysko 11, a Dworzysko 15.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	383	Widoczny posusz drobny w koronie.
6	46	854		Dworzysko	76	53° 22’ 36’’ N; 18° 20’ 53’’ E	W obrębie nieruchomości Dworzysko 15, na wschód od zabudowań	Dąb szypułkowy - Quercus robur	478	Drzewo posiada kilka przewodników. Widoczny posusz drobny w koronie i znaczne wypróchnienie u podstawy pnia.
7	47	1286	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1971	Dworzysko	75/1	53° 22’ 40’’ N; 18° 20’ 48’’ E	Przy drodze dojazdowej do nieruchomości Dworzysko 13.	Dąb szypułkowy - Quercus robur	539	Drzewo posiada dwa przewodniki. Na pniu widoczne są ślady rozłamywania się go. Oba przewodniki spięte są prowizorycznie za pomocą pasów transportowych.
8	91	855		Dworzysko	75/1	53° 22’ 39’’ N; 18° 20’ 50’’ E	Przy drodze dojazdowej do nieruchomości Dworzysko 13.	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	395	Oznakowanie, usunięcie jemioły, usunięcie suchych konarów
9	92	855		Dworzysko	75/1	53° 22’ 39’’ N; 18° 20’ 49’’ E	Przy drodze dojazdowej do nieruchomości Dworzysko 13.	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	422	Oznakowanie, usunięcie jemioły, usunięcie suchych konarów
10	48	1285	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1951	Dworzysko	21	53° 23’ 16’’ N; 18° 19’ 11’’ E	Przy torach kolejowych pomiędzy stacjami Parlin i Terespol Pomorski, w pobliży nieczynnego przejazdu kolejowego między miejscowościami Dworzysko, a Poledno.	Dąb szypułkowy - Quercus robur	457	Widoczny posusz gruby w koronie. Drzewo posiada dwa przewodniki, na jednym z nich widoczne owocniki grzybów. Istnieje duże ryzyko rozłamania się drzewa.
11	4n	1134	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1963	Dworzysko	47/4	53° 22’ 39’’ N; 18° 20’ 07’’ E	Źródło nazwane "diabelska dziura". Między stawami rybnymi.	Źródło	n.d.	

12	99	1292	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1956	Żurawia Kępa	2372	53°23'14"N 18°26'13"E	Naprzeciwko nieruchomości pod adresem Głogówko Królewskie 46E	Topola biała - Populus alba L.	676	Oznakowanie
13	33	1407	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1947	Gruczno	214/6	53° 20’ 54’’ N; 18° 18’ 39’’ E	Na południe od kościoła, między kościołem, a parkingiem.	Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior	342	Nieznaczny posusz drobny w koronie, znaczące zgrubienie pnia u podstawy
14	34	856	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1972	Gruczno	273/2	53° 20’ 53’’ N; 18° 18’ 47’’ E	Na środku placu przy remizie OSP Gruczno.	Dąb szypułkowy - Quercus robur	358	Brak
15	5	1130	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1960	Morsk	19/26	53° 25’ 26’’ N; 18° 29’ 09’’ E	W parku dworskim, przy przewróconym fragmencie ogrodzenia, naprzeciwko zabudowań mieszkalnych przy drodze prowadzącej do założenia dworskiego.	Wiąz szypułkowy - Ulmus laevis	334	Szyja korzeniowa częściowo przykryta gruzem. Nieznaczne ubytki wgłębne u podstawy pnia.
16	6	1130		Morsk	19/26	53° 25’ 27’’ N; 18° 29’ 08’’ E	W parku dworskim, przy murze od strony drogi dojazdowej.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	392	Znaczny posusz gruby w koronie, ryzyko odłamywanie się dużych konarów
17	7	1130		Morsk	19/26	53° 25’ 54’’ N; 18° 29’ 09’’ E	W parku dworskim, przy murze od strony drogi dojazdowej	Wiąz szypułkowy - Ulmus laevis	n.d.	Drzewo martwe, przewrócone.
18	8	1130		Morsk	19/26	53° 25’ 26’’ N; 18° 29’ 06’’ E	W parku dworskim, przy murze od strony drogi dojazdowej.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	331	Widoczny posusz drobny.
19	9	1130		Morsk	19/26	53° 25’ 28’’ N; 18° 29’ 05’’ E	W parku dworskim, w północno-zachodnim rogu.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	351	Znaczny posusz gruby w koronie, rozległa blizna po uderzeniu pioruna.
20	32	1288	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1957	Niedźwiedź	62	53° 22’ 00’’ N; 18° 23’ 40’’ E	Na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej 245 z drogą gminną prowadzącą w stronę miejscowości Niedźwiedź.	Dąb szypułkowy - Quercus robur	368	Ślad po odłamanym konarze.
21	13	701	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1987	Polski Konopat	20	53° 25’ 22’’ N; 18° 20’ 57’’ E	Przy drodze gruntowej równoległej do drogi wojewódzkiej 240 Świecie – Tuchola. Jadąc od strony Świecia należy skręcić w prawo na wysokości ul. Szkolnej w Terespolu Pomorskim, a następnie po przejechaniu ok 400 m. skręcić ponownie w prawo w drogę gruntową. Drzewo znajduje się ok 150 m od skrzyżowania, po lewej stronie drogi.	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	431	Drzewo martwe, z licznymi śladami zasiedlenia przez jemiołę pospolitą.
22	14	702	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1988	Polski Konopat	17/3	53° 25’ 24’’ N; 18° 20’ 50’’ E	Przy drodze asfaltowej prostopadłej do drogi wojewódzkiej 240 Świecie – Tuchola. Jadąc od strony Świecia należy skręcić w prawo na wysokości ul. Szkolnej w	Dąb szypułkowy - Quercus robur	392	Drzewo rośnie bardzo blisko drogi, w koronie widoczny jest nieznaczny posusz drobny.

							Terespolu Pomorskim, a następnie przejechać ok 400 m. Drzewo znajduje się po prawej stronie drogi, kilkanaście metrów za skrzyżowaniem z drogą gruntową.			
23	15	n.d	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1948	Polski Konopat	381/4	53° 25’ 51’’ N; 18° 21’ 01’’ E	W parku dworskim, na wschód od zabudowań	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	405	Bardzo znaczący posusz, odłamany duży konar, widoczne owocniki grzybów. Drzewo rośnie na terenie prywatnym, uzyskano zgodę właściciela na wejście i wykonanie czynności pomiarowych oraz dokumentacji fotograficznej. Właściciel nieruchomości nie wykazał zainteresowania usuwaniem drzewa
24	16	n.d		Polski Konopat	381/4	53° 25’ 51’’ N; 18° 20’ 60’’ E	W parku dworskim, na wschód od zabudowań	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	420	Widoczny posusz gruby w koronie, pęknięcia i wypróchnienia pnia u podstawy. Drzewo rośnie na terenie prywatnym, uzyskano zgodę właściciela na wejście i wykonanie czynności pomiarowych oraz dokumentacji fotograficznej. Właściciel nieruchomości nie wykazał zainteresowania usuwaniem drzewa.
25	95	n.d.	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1950	Polski Konopat	381/4	53° 25’ 50’’ N; 18° 20’ 60’’ E	W parku dworskim, na wschód od zabudowań.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	400	Widoczny posusz gruby w koronie, pęknięcia i wypróchnienia pnia u podstawy. Drzewo rośnie na terenie prywatnym.
26	96	n.d.		Polski Konopat	381/4	53° 25’ 52’’ N; 18° 20’ 60’’ E	W parku dworskim, na wschód od zabudowań	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	418	Widoczny posusz gruby w koronie, pęknięcia i wypróchnienia pnia u podstawy. Drzewo rośnie na terenie prywatnym
27	97	n.d.		Polski Konopat	381/4	53° 25’ 52’’ N; 18° 20’ 57’’ E	W parku dworskim, na wschód od zabudowań	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	330	Widoczny posusz gruby w koronie, pęknięcia i wypróchnienia pnia u podstawy. Drzewo rośnie na terenie prywatnym
28	78	696	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1982	Sartowice	11/16	53° 25’ 51’’ N; 18° 33’ 22’’ E	W parku dworskim, na wschód od wejścia przez plac zabaw	Dąb bezszypułkowy - Quercus petraeus	444	Drzewo nazwane „Graf Schwerin”. Połamane konary, posusz gruby w koronie. Niewłaściwie wykonane wiązanie drzewa grozi złamaniem głównego przewodnika. Drzewo we wcześniejszych opracowaniach błędnie oznaczane jako dąb szypułkowy Drzewo cenne przyrodniczo i kulturowo – stanowi część zabytkowego założenia zieleni przy pałacu w Sartowicach
29	79	696		Sartowice	11/16	53° 25’ 51’’ N; 18° 33’ 22’’ E	W parku dworskim, na wschód od wejścia przez plac zabaw	Dąb szypułkowy - Quercus robur	377	Liczne pęknięcia i wypróchnienia pnia. Drzewo cenne przyrodniczo i kulturowo – stanowi część zabytkowego założenia zieleni przy pałacu w Sartowicach.
30	80	857	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1973	Sartowice	11/16	53° 25’ 47’’ N; 18° 33’ 21’’ E	W parku dworskim, 100 – 150 m na południe od placu zabaw	Buk zwyczajny - *Fagus sylvatica*	339	Pień silnie wypróchniały, złamany na wysokości ok 5 m, żywy jeden konar. Drzewo cenne przyrodniczo i kulturowo – stanowi część zabytkowego założenia zieleni przy pałacu w Sartowicach.
31	81	857		Sartowice	11/16	53° 25’ 47’’ N; 18° 33’ 21’’ E	W parku dworskim, 100 – 150 m na południe od placu zabaw	Buk zwyczajny - *Fagus sylvatica*	339	Pień S-kształtny, z widocznymi licznymi owocnikami grzybów. Drzewo cenne przyrodniczo i kulturowo – stanowi część zabytkowego założenia zieleni przy pałacu w Sartowicach.

32	86	1287	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1952	Sartowice	11/16	53° 25’ 51’’ N; 18° 33’ 25’’ E	W parku dworskim, ok 200 m na wschód od placu zabaw.	Buk zwyczajny - *Fagus sylvatica* (odmiana czerwonolistna)	346	Brak uwag
33	82	1287		Sartowice	11/16	53° 25’ 47’’ N; 18° 33’16’’ E	W parku dworskim, ok 50 m na południe od ogródków działkowych.	Daglezja zielona - *Pseudotsuga menziesii*	399	Brak uwag
34	83	1287		Sartowice	11/16	53° 25’ 50’’ N; 18° 33’21’’ E	W parku dworskim, ok 50 m na południe od placu zabaw	Modrzew polski - *Larix polonica*	252	Brak uwag
35	84	1287		Sartowice	11/16	53° 25’ 50’’ N; 18° 33’21’’ E	W parku dworskim, ok 50 m na południe od placu zabaw	Modrzew polski - *Larix polonica*	232	Brak uwag
36	85	1287		Sartowice	11/16	53° 25’ 50’’ N; 18° 33’ 21’’ E	W parku dworskim, ok 50 m na południowy wschód od placu zabaw.	Miłorząb dwuklapowy - *Ginkgo biloba*	272	Brak uwag
37	11	1132	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1961	Skarszewo	72/1	53° 27’ 29’’ N; 18° 25’ 26’’ E	Na północ od budynku byłej szkoły, obecnie budynku mieszkalnego pod adresem Skarszewo 9.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	347	Korona drzewa jednostronna, przeciążona w stronę budynku mieszkalnego, znaczny ubytek kory pnia i wypróchnienie u podstawy od strony przeciwnej
38	12	1132		Skarszewo	3323/1	53° 27’ 30’’ N; 18° 25’ 23’’ E	W lesie, na północ od budynku byłej szkoły (obecnie budynek mieszkalny pod adresem Skarszewo 9, przy ścieżce leśnej.	Lipa drobnolistna - *Tilia cordata*	393	Drzewo zamiera, bardzo licznie porośnięte jemiołą pospolitą. Zaleca się zniesienie statusu pomnika przyrody. Ze względów bezpieczeństwa – usunięcie gałęzi i konarów, ze względu na wartość przyrodniczą pozostawienie stojącego pnia do naturalnego rozpadu.
39	10	1131	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1959	Sulnowo	122/11	53° 25’ 54’’ N; 18° 26’ 24’’ E	W parku, bezpośrednio przy budynku pod adresem Sulnowo 53D	Lipa drobnolistna - *Tilia cordata*	361	Drzewo zamiera, bardzo licznie porośnięte jemiołą pospolitą. Zaleca się zniesienie statusu pomnika przyrody. Ze względów bezpieczeństwa – usunięcie gałęzi i konarów, ze względu na wartość przyrodniczą i historyczną pozostawienie stojącego pnia do naturalnego rozpadu
40	100	1131		Sulnowo	122/11	53° 25’ 54’’ N; 18° 26’ 24’’ E	W parku, bezpośrednio przy budynku pod adresem Sulnowo 53D	Lipa drobnolistna - *Tilia cordata*	317	
41	19	698	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1984	Świecie	233/28	53° 24’ 25’’ N; 18° 26’ 00’’ E	Przy skrzyżowaniu ul. Wojska Polskiego i ul. Żwirki i Wigury, przy parkingu centrum handlowego.	Cis pospolity - Taxus baccata	117	Drzewo nazwane „Fred”.
42	20	697	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1983	Świecie	990/6	53° 24’ 34’’ N; 18° 26’ 52’’ E	Na skwerze przy skrzyżowaniu ul. Wojska Polskiego z ul. Mickiewicza.	Cis pospolity - Taxus baccata	89+86	Drzewo nazwane „Ewa”.

43	21	697		Świecie	990/6	53° 24’ 34’’ N; 18° 26’ 52’’ E	Na skwerze przy skrzyżowaniu ul. Wojska Polskiego z ul. Mickiewicza.	Cis pospolity - Taxus baccata	112	Drzewo nazwane „Adam”.
44	23	862	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1975	Świecie	1258/3	53° 24’ 25’’ N; 18° 26’ 46’’ E	Teren przykościelny, niedaleko ogrodzenia od strony ul. Ogrodowej.	Cis pospolity - *Taxus baccata*	90+84	Brak uwag
45	24	699	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1985	Świecie	1259/6	53° 24’ 24’’ N; 18° 26’ 44’’ E	Park wyznaczany ul. Ogrodową, Wyzwolenia, Młyńską i Południową. Część parku od strony ul. Ogrodowej.	Cis pospolity - *Taxus baccata*	53	Drzewo nazwane „Cypisek”. Znaczny ubytek kory pnia, martwy jeden z dwóch przewodników, posusz gruby w koronie. Drzewo koliduje z sąsiadującym, znacznie większym pomnikiem przyrody. Rozważyć należy zdjęcie ochrony pomnikowej drzewa i usunięcie go, w celu poprawy stanu zdrowotnego sąsiadującego pomnika przyrody, rokującego znacznie większe szanse na dalszy prawidłowy rozwój.
46	25	699		Świecie	1259/6	53° 24’ 24’’ N; 18° 26’ 44’’ E	Park wyznaczany ul. Ogrodową, Wyzwolenia, Młyńską i Południową. Część parku od strony ul. Ogrodowej.	Cis pospolity - *Taxus baccata*	71+63	Drzewo nazwane „Hanka”.
47	26	699		Świecie	1259/6	53° 24’ 24’’ N; 18° 26’ 44’’ E	Park wyznaczany ul. Ogrodową, Wyzwolenia, Młyńską i Południową. Część parku od strony ul. Ogrodowej.	Cis pospolity - *Taxus baccata*	95+91	Kolizja z innym pomnikiem przyrody
48	35	n.d.	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1965	Świecie	647/234	53° 24’ 46’’ N; 18° 26’ 59’’ E	Na terenie nieruchomości przy ul. Hallera 5, przy zejściu do piwnicy budynku	Cis pospolity - *Taxus baccata*	76	Nieznaczne ubytki kory pnia, drzewo pochylone
49	36	n.d.		Świecie	647/170	53° 24’ 46’’ N; 18° 26’ 59’’ E	Przy drodze asfaltowej, między nieruchomościami przy ul. Hallera 5, a Hallera 7.	Kasztanowiec zwyczajny - *Aesculus hippocastanum*	290	Drzewo rozgałęzia się na kilka przewodników, na różnych wysokościach. Kasztanowce są stosunkowo podatne na rozłamania, dlatego zaleca się zastosowanie specjalnych wiązań do drzew, by zminimalizować ryzyko
50	37	n.d.		Świecie	647/170	53° 24’ 46’’ N; 18° 26’ 58’’ E	Przy drodze asfaltowej, między nieruchomościami przy ul. Hallera 5, a Hallera 7.	Kasztanowiec zwyczajny - *Aesculus hippocastanum*	306	Drzewo rozgałęzia się na kilka przewodników, na różnych wysokościach. Kasztanowce są stosunkowo podatne na rozłamania, dlatego zaleca się zastosowanie specjalnych wiązań do drzew, by zminimalizować ryzyko.
51	38	1291	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1958	Świecie	466/20	53° 24’ 42’’ N; 18° 26’ 44’’ E	Pas zieleni między amfiteatrem i blokiem mieszkalnym przy ul. Sienkiewicza 8	Cis pospolity - *Taxus baccata*	n.d.	Drzewo nazwane „Świętopełek”. Forma krzewiasta.
52	39	1291		Świecie	466/20	53° 24’ 42’’ N; 18° 26’ 44’’ E	Pas zieleni między amfiteatrem i blokiem mieszkalnym przy ul. Sienkiewicza 8	Cis pospolity - *Taxus baccata*	n.d.	Drzewo nazwane „Grzymisław”. Forma krzewiasta.
53	98	n.d.	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1974	Świecie	1225/1	53° 24’ 27’’ N; 18° 26’ 49’’ E	Zachodnia część cmentarza przy ul. Ogrodowej	Cis pospolity - *Taxus baccata*	49	
54	3n	858	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1964	Świecie	200/134	53° 24’ 35,2’ N; 18° 25’ 49,8’’ E	Pomiędzy budynkami przy ulicy Jana Pawła II 7 i 9.	Głaz na trawniku	n.d.	Brak uwag

55	50	700	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1986	Świecie - Przechowo	240/1	53° 24’ 09’’ N; 18° 24’ 18’’ E	Na terenie S.P. nr 5, przy ogrodzeniu od strony rzeki Wdy.	Cis pospolity - Taxus baccata	103	Brak uwag
56	51	700		Świecie - Przechowo	240/1	53° 24’ 09’’ N; 18° 24’ 17’’ E	Na terenie S.P. nr 5, przy ogrodzeniu od strony rzeki Wdy.	Cis pospolity - Taxus baccata	102+62	Drzewo nazwane im. Pawła Pudełko. Widoczne połamane konary i posusz gruby w koronie
57	52	700		Świecie - Przechowo	240/1	53° 24’ 09’’ N; 18° 24’ 17’’ E	Na terenie S.P. nr 5, przy ogrodzeniu od strony rzeki Wdy.	Cis pospolity - Taxus baccata	107	Martwy jeden z przewodników, ubytki kory pnia.
58	53	700		Świecie - Przechowo	240/1	53° 24’ 09’’ N; 18° 24’ 17’’ E	Na terenie S.P. nr 5, przy ogrodzeniu od strony rzeki Wdy.	Cis pospolity - Taxus baccata	119	Połamane konary, znaczny ubytek pnia u podstawy.
59	54	700		Świecie - Przechowo	240/1	53° 24’ 09’’ N; 18° 24’ 17’’ E	Na terenie S.P. nr 5, przy ogrodzeniu od strony rzeki Wdy.	Cis pospolity - Taxus baccata	82+31+29+24	Ubytki kory pni, widoczny ślad po usuniętym jednym z przewodników
60	55	n.d.	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1945	Świecie - Przechowo	373/7	53° 24’ 09’’ N; 18° 24’ 09’’ E	W parku w sąsiedztwie S.P. nr 5, blisko zachodniego ogrodzenia szkoły.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	345	Drzewo nazwane „Jurek”. Liczny posusz drobny w koronie, widoczny posusz gruby.
61	1n	864	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1977	Świecie - Przechowo	292/4	53° 24’ 12’’ N; 18° 24’ 32’’ E	Przy wjeździe na parking od strony ul. Wojska Polskiego	głaz narzutowy	n.d.	Głaz nazwany „Głazem Świeckim”
62	2n	865	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1978	Świecie - Przechowo	373/7	53° 24’ 05’’ N; 18° 24’ 12’’ E	Na terenie skweru przy skrzyżowaniu ulic Wojska Polskiego i Tucholskiej	głaz narzutowy	n.d.	Pomnik Bohaterów Września 1939r
63	1	n.d.	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1944	Wiąg	13	53° 25’ 55’’ N; 18° 31’ 11’’ E	Na placu przed szkołą podstawową.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	279	"Jan Brzechwa"
64	3	703	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1989	Wiąg	6/36	53° 25’ 55’’ N; 18° 31’ 48’’ E	Pomiędzy budowaną drogą ekspresową S5, a równoległą do niej drogą techniczną.	Cis pospolity - Taxus baccata	83+76	Wzdłużny ubytek kory jednego z pni. Uszkodzona barierka dookoła drzewa. Ze względu na znaczony rozmiar robót budowlanych wykonywanych przy budowie drogi ekspresowej S5, w bezpośrednim sąsiedztwie drzewa, jego stan zdrowotny należy na bieżąco monitorować.
65	4	703		Wiąg	6/36	53° 25’ 55’’ N; 18° 31’ 49’’ E	Pomiędzy budowaną drogą ekspresową S5, a równoległą do niej drogą techniczną.	Cis pospolity - Taxus baccata	103+102	Uszkodzona barierka dookoła drzewa. Ze względu na znaczony rozmiar robót budowlanych wykonywanych przy budowie drogi ekspresowej S5, w bezpośrednim sąsiedztwie drzewa, jego stan zdrowotny należy na bieżąco monitorować.
66	49	965	PL.ZIPOP.1393.PP.0414093.1981	Wielki Konopat	53	53° 22’ 59’’ N; 18° 21’ 22’’ E	Za stacją paliw w Wielkim Konopacie (skrzyżowanie ul. Papierników i ul. Bydgoskiej).	Dąb szypułkowy - Quercus robur	620	Pomnik przyrody o największym obwodzie pnia w Gminie Świecie. Widoczny posusz drobny w koronie i ślady wypróchnień wewnątrz pnia

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr 44/24
Rady Miejskiej w Świeciu
z dnia 27 czerwca 2024 r.

Nowe pomniki przyrody na terenie gminy Świecie

Lp.	Nr karty ewidencyjnej	Nr rejestru wojewódzkiego	Kod INSPIRE	Miejscowość	Nr działki ewidencyjnej	Współrzędne geograficzne	Opis lokalizacji	Gatunek/rodzaj	Obwód (cm)	Uwagi
1	2	n.d.	brak	Głogówko Królewskie	72/1	53° 22’ 45’’ N; 18° 26’ 31’’ E	W międzywału, nad brzegiem rzeki Wisły, przy drodze gruntowej prowadzącej na pola.	Dąb bezszypułkowy - Quercus petraea (Matt.) Liebl	468	Drzewo rośnie na działce stanowiącej własność prywatną, na terenie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego, w pobliżu koryta rzeki Wisły. Posiada tabliczkę informacyjną o statusie pomnika- nie znajduje się w żadnym dotychczasowym spisie pomników.
2	68	1133	brak	Żurawia Kępa	2356	53°23'04"N 18°26'21"E	Krzew rosnący przy północnym skraju nieruchomości	Cis pospolity - Taxus baccata	forma krzewiasta	Oznakowanie
3	69	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'03"N 18°26'22"E	Krzew rosnący przy północnym skraju nieruchomości	Cis pospolity - Taxus baccata	forma krzewiasta	Oznakowanie
4	70	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'03"N 18°26'22"E	Krzew rosnący przy północnym skraju nieruchomości	Cis pospolity - Taxus baccata	forma krzewiasta	Oznakowanie
5	71	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'03"N 18°26'22"E	Przy wschodniej elewacji budynku gospodarczego znajdującego się na wschód od zabudowań mieszkalnych	Żywotnik Zachodni - Thuja occidentalis	130	Oznakowanie
6	72	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'03"N 18°26'21"E	Na wschód od budynku mieszkalnego, po południowej stronie drogi prowadzącej przy jego południowej elewacji	Żywotnik Zachodni - Thuja occidentalis	93	Oznakowanie
7	73	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'03"N 18°26'21"E	Na wschód od budynku mieszkalnego, po południowej stronie drogi prowadzącej przy jego południowej elewacji	Żywotnik Zachodni - Thuja occidentalis	104	Oznakowanie
8	74	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'03"N 18°26'21"E	Na trawniku znajdującym się na południowy wschód od budynku mieszkalnego	Żywotnik Zachodni - Thuja occidentalis	125	Oznakowanie
9	75	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'02"N 18°26'21"E	Na trawniku znajdującym się na południowy wschód od budynku mieszkalnego	Żywotnik Zachodni - Thuja occidentalis	98	Oznakowanie
10	76	1133		Żurawia Kępa	2356	53°23'02"N 18°26'21"E	Na trawniku znajdującym się na południowy wschód od budynku mieszkalnego	Żywotnik Zachodni - Thuja occidentalis	87	Oznakowanie
11	77	696	brak	Sartowice	11/16	53° 25’ 51’’ N; 18° 33’ 19’’ E	W parku dworskim, przy placu zabaw	Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior	535+325	Drzewo martwe, usunięte oba przewodniki, pozostawiony pień w formie tzw. Świadka. Zaleca się zniesienie ochrony pomnikowej i pozostawienie drzewa do naturalnego rozpadu
12	17	n.d	brak	Świecie	75/1	53° 24’ 24’’ N; 18° 25’ 26’’ E	Przy skrzyżowaniu ul. Paderewskiego z ul. Curie-Skłodowskiej,	Platan klonolistny - *Platanus hispanica*	212	Drzewo nazwane „Małgosia”. Bardzo bliskie sąsiedztwo innego drzewa pomnikowego
13	18	n.d		Świecie	75/1	53° 24’ 24’’ N; 18° 25’ 26’’ E	Przy skrzyżowaniu ul. Paderewskiego z ul. Curie-Skłodowskiej.	Platan klonolistny - *Platanus hispanica*	269	Drzewo nazwane „Jaś”. Bardzo bliskie sąsiedztwo innego drzewa pomnikowego.
14	22	861	brak	Świecie	1225/1	53° 24’ 28’’ N; 18° 26’ 56’’ E	Cmentarz przy ul. Mickiewicza. Bezpośrednio przy murze od strony ul. Mickiewicza, nieopodal muru od strony ul. Ogrodowej.	Cis pospolity - *Taxus baccata*	86	Brak uwag
15	27	863	brak	Świecie	1257/9	53° 24’ 26’’ N; 18° 26’ 43’’ E	Plac na terenie nieruchomości przy ul. Ogrodowej 2 (obecnie plebania).	Cis pospolity - *Taxus baccata*	n.d.	Forma krzewiasta

16	28	863		Świecie	1257/9	53° 24’ 26’’ N; 18° 26’ 43’’ E	Plac na terenie nieruchomości przy ul. Ogrodowej 2 (obecnie plebania).	Cis pospolity - *Taxus baccata*	n.d.	Forma krzewiasta
17	29	863		Świecie	1257/9	53° 24’ 26’’ N; 18° 26’ 43’’ E	Plac na terenie nieruchomości przy ul. Ogrodowej 2 (obecnie plebania).	Cis pospolity - *Taxus baccata*	n.d.	Forma krzewiasta
18	30	863		Świecie	1257/9	53° 24’ 26’’ N; 18° 26’ 43’’ E	Plac na terenie nieruchomości przy ul. Ogrodowej 2 (obecnie plebania).	Cis pospolity - *Taxus baccata*	n.d.	Forma krzewiasta
19	57	860	brak	Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 33’’ N; 18° 23’ 59’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	273	Widoczny posusz doroby w koronie, korona jednostronna.
20	58	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 33’’ N; 18° 23’ 59’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	278	Liczny posusz gruby w koronie.
21	59	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 32’’ N; 18° 23’ 58’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	421	Widoczny posusz drobny i gruby w koronie.
22	60	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 32’’ N; 18° 23’ 57’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	371	Liczny posusz gruby w koronie.
23	61	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 31’’ N; 18° 23’ 57’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	413	Widoczny posusz drobny i gruby w koronie.
24	62	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 31’’ N; 18° 23’ 57’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	372	Pień pochyły, korona jednostronna.
25	63	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 30’’ N; 18° 23’ 56’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	215	Widoczny posusz drobny i gruby w koronie.
26	64	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 30’’ N; 18° 23’ 56’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	251	Widoczny posusz drobny i gruby w koronie, uszkodzenia pnia.
27	65	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 29’’ N; 18° 23’ 56’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	262	Liczny posusz gruby w koronie.
28	66	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 29’’ N; 18° 23’ 55’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	318	Brak uwag
29	67	860		Świecie - Przechowo	442	53° 24’ 29’’ N; 18° 23’ 55’’ E	Przy drodze do cegielni.	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	323	Posusz drobny w koronie, uszkodzenia pnia.
30	87	1410	brak	Polski Konopat	3338/1	53° 26’ 09’’ N; 18° 20’ 21’’ E	Na granicy terenu zadrzewionego i pola	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	380	Pomnik powołany na podstawie Rozporządzenia nr 322/95 Wojewody Bydgoskiego z dn. 29.12.1995r
31	88	1410		Polski Konopat	3337/1	53° 26’ 21’’ N; 18° 21’ 20’’ E	Na granicy terenu zadrzewionego i pola	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	420	Pomnik powołany na podstawie Rozporządzenia nr 322/95 Wojewody Bydgoskiego z dn. 29.12.1995r
32	89	1410		Polski Konopat	3337/1	53° 26’ 21’’ N; 18° 21’ 30’’ E	Na granicy terenu zadrzewionego i pola	Dąb szypułkowy - *Quercus robur*	282+230+193+185	Pomnik powołany na podstawie Rozporządzenia nr 322/95 Wojewody Bydgoskiego z dn. 29.12.1995rDrzewo u podstawy rozgałęzia się na kilka przewodników